

**NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM**

Katasztrófavédelmi Intézet

KÉZIKÖNYV

**POLGÁRI VÉDELMI TUDOMÁNYOS PROBLÉMÁK
KUTATÁSI EREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÁSA**

Dr. Endrődi István

- Budapest, 2015 -

KÉZIKÖNYV

Polgári védelmi tudományos problémák kutatási eredményeinek összefoglalása¹

Szerző:

Dr. Endrődi István², 2015.

Szerkesztő:

Dr. Endrődi István

Lektor:

Prof. Dr. Bleszity János

Kiadja:

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Katasztrófavédelmi Intézet

1101 Budapest, Hungária krt. 9-11.

Budapest, 2015.

ISBN 978-615-5057-44-1

---

¹ Készült a szerző azonos című habilitációs tézisei felhasználásával

² Tanszékvezető egyetemi docens, NKE Katasztrófavédelmi Intézet Katasztrófavédelmi Műveleti Tanszék

TARTALOMJEGYZÉK

1. FEJEZET

A CIVILHELP.HU INFORMÁCIÓS RENDSZER HELYE ÉS SZEREPE A
KATASZTRÓFAVÉDELEM SZERVEZETÉBEN, ÉS JELENTŐSÉGE A POLGÁRI
VÉDELMI FELADATOK VÉGREHAJTÁSÁBAN..... 4

2. FEJEZET

A VESZÉLYHELYZET KEZELÉS, ÉS MENTÉSSZERVEZÉS POLGÁRI VÉDELMI
ALAPJAI A XXI. SZÁZADBAN..... 19

3. FEJEZET

FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉG AZ ÖNKÉNTES POLGÁRI VÉDELMI
MENTŐSZERVEZETEINKNÉL, ENNEK JELENTŐSÉGE, HELYE, SZEREPE AZ ÚJ
KATASZTRÓFAVÉDELEM RENDSZERÉBEN 68

1. FEJEZET

A CIVILHELP.HU INFORMÁCIÓS RENDSZER HELYE ÉS SZEREPE A KATASZTRÓFAVÉDELEM SZERVEZETÉBEN, ÉS JELENTŐSÉGE A POLGÁRI VÉDELMI FELADATOK VÉGREHAJTÁSÁBAN

Absztrakt

Napjainkban a társadalmi, technológiai változások, és az éghajlat módosulásai miatt a káresemények, katasztrófák egyre nagyobb hatással vannak az élet,- és az anyagi javak biztonságára. Ennek okán a lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatásának jelentősége és szerepe felértékelődik, létfontosságúvá válik. A valós idejű hatóság részéről történő információbiztosítások, lakossági útmutatások, magatartási szabályok rendelkezésre bocsátása az egyén túlélési képességeit növeli. Az egyre jobban kiépülő információs rendszerek, melyek a lakosság tájékoztatására, biztonsági kultúrájuk fejlesztésére hivatottak, mind a társadalmi védelmi képességek hatékonyságát igyekeznek támogatni. Jelen tanulmányban kísérletet teszek arra, hogy elemezzem és értékeljem a veszélyhelyzeti kommunikáció és lakosság tájékoztatás jelentőségét a katasztrófavédelemben. Kutattam az újfajta közlési lehetőségeket, módszereket, melyek elősegítik és támogatják a lakosság túlélési feltételeit a védekezési időszakban.

Bevezetés

Az infokommunikációs technológiák fejlődésével a lakosság tájékoztatásának lehetőségei kiszélesedtek. A társadalom átalakulásával egyre fontosabb szerepet tölt be a nyilvánosság, a közérdekű adatokhoz való minél szélesebb hozzáférés igénye. A közösségek információszerzése mára egyszerűbbé, gyorsabbá vált. Míg a régi korokban az információ átadás-átvételben a tér és idő fontos szerepet játszott, ma már ezek a tényezők nem jelentenek gondot, mivel az internet a fizikai határokat túllépve lebontotta a kötöttség kereteit. Ennek a felgyorsult információáramlásnak az egyik releváns elemévé vált a közösségi média.

Ahogy a 2013. év márciusi hó és júniusi dunai árvízi helyzet is mutatta, a lakosság részéről igény mutatkozott arra, hogy a hivatásos szervek alkalmazzák ezeket az új infokommunikációs technológiákat.

A téma aktualitása pont ebben mutatkozik meg. Az utóbbi évek természeti és civilizációs eredetű káreseményei mind azt mutatják, hogy a társadalom bármikor, bárhol valamilyen szinten, de sebezhető. Az erős pszichikai hatásokkal járó káresemények hatásai a polgárok felkészültsége, lélekjelenléte függvényében mérsékelhetőek, a későbbi életveszélyes szituációk száma csökkenthető. A lakossági felkészítéssel és a veszélyhelyzeti tájékoztatásokkal az előbbieket elérhetővé válnak.

Kutatási célkitűzésem:

A nagyszámú magyarországi felhasználó miatt elengedhetetlen, hogy Magyarországon is vizsgálják a közösségi média adta lehetőségek, módszerek adaptálását a hazai védekezési mechanizmusba, kiemelten a lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatásában. Képes erre megfelelő választ adni ma Magyarországon a hivatásos katasztrófavédelem?

1. A veszélyhelyzeti kommunikáció bemutatása, értelmezése napjainkban

Az ország biztonsági helyzete az utóbbi 20 évben folyamatos változásokon ment / megy keresztül. A hidegháborús szemlélet fokozatosan alakult át a természeti katasztrófák okozta kihívások elleni fellépésekre, védekezési reagálásokra. Megnőtt és összetettebbé vált a biztonságot veszélyeztető kockázatok és veszélyforrások köre (rendkívüli időjárás okozta problémák, politikai,- klímamigráció, nemzetközi terrorizmus, kábítószer kereskedelem, illegális fegyverkereskedelem, feketegazdaság térhódítása stb.). Ezek a kihívások a hazai védekezési rendszert alapjaiban változtatták meg, ami a jelenkori veszélyek elleni eredményes fellépésnek feltételeit teremtette meg.

Az Alaptörvény több pontban rendelkezik állampolgárai biztonságáról, védelméről, melyre legfőképp az alapvetés G) cikkének (2) bekezdése utal, miszerint „Magyarország védelmezi állampolgárait.” Magyarország állami feladatként gondoskodik a polgárai védelméről.³ Ennek a kötelezettségnek egyik fontos pillére a 2012-ben alakult egységes katasztrófavédelmi szervezet (továbbiakban Katasztrófavédelem), melynek integrált feladatrendszerét az iparbiztonsági, a polgári védelmi és tűzvédelmi szakterületek adják. Az új jogi szabályozás és kormányzati politika követelményként szabta meg a megelőzés és a hatósági munka erősítését, a reagáló képesség fokozását és *a lakosság életének, testi épségének és az anyagi javainak védelmét*. A hazai jogszabályokban célfeladatként jelenik meg a katasztrófa- és veszélyhelyzetek eredményes kezelése, azon belül is a *veszélyhelyzeti tájékoztatás* megerősítése.

Az internetalapú társadalom felé haladva látható külföldön (például Sandy hurrikán esetében), hogy a lakossági segélykérések a leterhelt segélyhívó rendszereket megkerülve a hatóságok közösségi média oldalain történtek meg. A civil önvédelmi szerveződés alapozta meg a közösségi oldalak kormányzati szintű felhasználását például lakossági veszélyhelyzeti tájékoztatásban. Magyarországon a 2013. évi márciusi hóhelyzet és a 2013. júniusi dunai árvíz volt az a két esemény, melyek beindították a lakosság és majd a védelemben aktívan résztvevő szervezetek közösségi média bevonását a lakossági tájékoztatásban. A „Hóhelyzet 2013 március” facebook oldalra az alábbi kezdő szöveget rakták fel: „Aki elakadt, és akinek segítségre van szüksége, valamint mindazok akik segíteni szeretnének, vagy információt tudnak adni a bajban lévőknek. Segítsünk ha tudunk.”⁴ Ezt az oldalt 2013. március 14-én hozták létre. Az utolsó posztolás március 17-én volt, de még mindig 159 kedvelője van az oldalnak (2014. február 3-i adat). Főként az Országos Rendőr-főkapitányság honlap információit, az Időkép animált széltérképeit, Magyar Honvédség és Magyar Távirati Iroda Zrt. stb. képeit osztották meg, három napon keresztül. *A civil szerveződést* figyelve az vonható le tanulságként, hogy a lakosság újfajta területet használ fel az információszerzésre. A közösségi média egy újabb lehetőség a lakosság minél szélesebb körű veszélyhelyzeti tájékoztatására.

³ Magyarország Alaptörvénye. 2011. április 25. Forrás: http://www.keh.hu/index_gy.php?submenu=magyarorszag_alaptorvenye&cat=29&mcat=3&details=1&id=1515&pnr=2 (2013. 09. 10.)

⁴ Hóhelyzet 2013. március Forrás: <https://www.facebook.com/pages/H%C3%B3helyzet-2013-m%C3%A1rcius/229924473820111> (2013. 09. 16.)

A hóhelyzet volt az első olyan rendkívüli helyzet, ahol a lakosság segítségkéréshez és egymás tájékoztatására a facebook-ot használta fel. A 2013. júniusi árvíz kapcsán is megfigyelhető facebook-on történő civil (ön)szerveződés. Az „Árvíz 2013 Összefogás” oldalt 2013. június 2-án hozták létre. 2013. szeptember 17-én 42512 kedvelője volt.⁵ Utolsó poszt június 18-án volt, ami jelenti, hogy az oldal létrehozója nem működtette tovább azt. Ekkora létszámú like-olónál ez nem biztos, hogy jó döntés volt. De az látható, hogy egy rendkívüli (kár)eseménynél az információt igénylők száma jelentős mértékben megnövekszik. A közösségi média veszélyhelyzeti kommunikációba és tájékoztatásba történő bevonásának alapját egyrészt a megszorodó hazai káresemények, veszélyhelyzetek adják, illetve a közösségi média civil segélykérő szerveződései teremtik meg. Az önszerveződésnek azonban megvannak a veszélyei, mivel sok megosztott információt a legtöbb esetben nem ellenőrzi hatóság, ezáltal a dezinformálás lehetősége nagyobb. A Katasztrófavédelem hivatalos facebook portálján az információk ellenőrzöttek, a tájékoztatás megbízhatóak voltak. Az adminok a lakossági válaszokat, reagálásokat is figyelemmel kísérik a megelőzési,- beavatkozási,- helyreállítási időszakokban.

1.1. A veszélyhelyzeti kommunikáció jelentősége veszélyhelyzetben

Egy rendkívüli esemény mindig nagyobb figyelmet kap a lakosságtól. Általánosan elmondható, hogy a hirtelen bekövetkezett, nagyobb tömeget érintő káreseményeknél a polgárok kétségbeesetten keresik az információt biztosító csatornákat. Minél jobban kiterjed térben és időben egy-egy nagyobb káresemény, úgy kerül az ember az önszerveződései által pánik közeli helyzetbe, majd önuralmának elvesztésével életveszélyes állapotba, helyzetbe. Szükségük van a bajba jutottaknak gyors, hiteles, „túléléssel” kapcsolatos, alapvető információkra. Fontos, hogy az információközlő személye az érzelmeit nem kimutatva csak a veszélyhelyzeti feladatokra koncentráljon, és ennek megfelelően közvetítsen a rászorulóknak.

A polgárok részéről a bekövetkezett eseményre adott válasz (reagálás) az információt biztosító csatorna (médiium, közvetítő, hírvivő) stílusától, érthetőségétől függ. Nagyon nagy szerep jut a kárterületeken levő helyszíni tudósítóknak, hisz a közmédia, a kereskedelmi televíziók, rádiók nagy létszámú lakossági fogyasztókhoz híreket, információkat juttatnak el. Általánosságban az tapasztalható, hogy a tudósítók nem megfelelően felkészítve, ezért használtak katasztrófavédelemhez köthető szakszavakat rosszul, és jelentésüket máshogy magyarázták. Egy veszélyhelyzetben, vagy rendkívüli esemény bekövetkezése után prioritást élvez a gyors, pontos, lényegre törő veszélyhelyzeti kommunikáció és a lakosság tájékoztatása. A média szakemberei sokszor olyan területen forgatnak, tudósítanak, amely balesetveszélyes. Ezért részükre fontos a munkavédelmi, balesetvédelmi szempontú felkészítés.

2014. január 29-én a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság egy napos képzést tartott azon újságíróknak, kik a veszélyhelyzeti tudósítók szeretnének lenni. A képzés célja, hogy a nagytömeget tájékoztató médiumok tudósítóinak megfelelő mennyiségű és minőségű katasztrófavédelmi ismereteik legyenek. Információt kaptak Magyarország veszélyeztetettségéről, a települések besorolásáról, a veszélyeztető tényezők felismeréséről, a krízishelyzeti kommunikáció jelentőségéről, a veszélyhelyzeti tájékoztatásról, a riasztás eszközeiről, a katasztrófavédelmi fogalmakról, a vízügyi és a meteorológiai előrejelzésekről, a kárhelyszíni mozgás alaptételeiről, a védőfelszerelések használatáról, betartandó

---

⁵ Árvíz 2013 Összefogás. Forrás: <https://www.facebook.com/Arviz2013Osszefogas> (2013. 09. 16.)

munkavédelmi utasításokról, a kárhelyszíni viselkedésről, az információáramlásról, a veszélyhelyzeti értesítési szolgáltatásról stb.⁶

Az állampolgároknak joguk van tudni a kárhelyszíni információkról. A média az érték közvetítésével, a kommunikáció tartalmával erősen befolyásolja a közvéleményt. A hatóságoknak és a médiának felelősségi kötelezettségük van a lakossággal szemben.⁷ Egy rendkívüli esemény bekövetkeztekor számos dezinformációs hatás léphet fel, melyet kezelni kell (célszerűbb lenne elkerülni, de az nagyon nehéz és bonyolult a mai információs társadalomban). A kommunikáció minősége nagyon fontos. A média célja az információ biztosítása a célközönség felé, a hatóságok célja a veszélyhelyzeti kommunikációval és tájékoztatással az élet- és anyagi javak biztonságának elérése, a felesleges konfliktusok redukálása a pánik kialakulásának az elkerülése stb. A kettőt közelíteni kell egymás felé, pontosabban a hatóságoknak (elsősorban hivatásos katasztrófavédelemnek) fel kell készítenie a média képviselőit a veszélyhelyzeti tudósításra, hogy az információk minél pontosabbak, szakszerűbbek, megbízhatóbbak legyenek. A lakosság ez által megfelelő időben, megfelelő minőségű információkkal lesz ellátva, növelve azok túlélési esélyeit.

A kommunikációban résztvevőket tekintve a leghitelesebb források a hatóságok, akiknek az adatait, információit a médiák továbbítják a végfelhasználóknak, a lakosoknak. A hagyományos kommunikációs csatornákon (televízió, rádió, nyomtatott sajtó stb.) a médiumoknak van a tömegeket ellátó legtöbb lehetőségük. A közösségi oldalak és az internet hatósági célú felhasználása lehetővé tette, hogy a védekezésben érintett szervek, szervezetek is el tudják érni a lakosságot, gyorsan, természetesen, megbízható módon.

Általánosságban elmondható, hogy a katasztrófák, káresemények pusztító hatásai által okozott károkat mérsékelni lehet a lakosság felkészítésével, veszélyhelyzeti tájékoztatásával. Észak-Amerikában például a 2005. évi Katrina hurrikán által keletkezett anyagi veszteségekhez és emberi tragédiákhoz egyrészt a mentőerők felkészületlensége, koordinátlansága, másrészt a lakosság tájékozatlansága is hozzájárult.⁸ A 2012-es Sandy hurrikán esetében azonban kevesebb élőerő veszteség következett be. Ennek oka (habár kiterjedtségében nagyobb volt a Katrina hurrikánál) a kormányzati szervek és a védekezésben részt vevő szervek preventív és beavatkozási operatív intézkedéseiben keresendő. Fontos tényező, hogy a közösségi oldalakat, mobil applikációkat is bevetették a hatékony védekezés érdekében. Bebizonyosodott, hogy a rendkívüli eseményeknél jelentkező tömeges segélykéréseket nem tudja fogadni és feldolgozni az arra hivatott szervezet segélyfogadó rendszere. A lakosság önszerveződve alternatívákat keresett (például közösségi médiát, interaktív térképeket, mobil applikációkat, stb.). A Katrina hurrikán idején a lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatása gyenge szervezetszerű volt, de a 2011-es Irene hurrikánál már jól alkalmazták a lakosság megfelelő idejű tájékoztatását.

---

⁶ A lánctalpastól az önmelegítő raguig. 2014. Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. URL cím: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=2504 (letöltés: 2013. 02. 03.)

⁷ Dr. Endrődi István: A katasztrófa-elhárításra felkészítő ismeretek. 2007. Kiadó: Rendőrtiszti Főiskola. p. 92. ISSN szám nélkül. URL cím: <http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mpvsz.hu%2Fkpanyag%2Fdownload.php%3Fid%3D5&ei=uLzUprAGueJywO4voDIAw&usq=AFOjCNGsOhbjmGw833lor3h3Itkz4a6x0g&sig2=YPaQwf8byqZPSGecH4J-LA&bvm=bv.60799247.d.bGQ> (letöltés: 2014. 02. 03.)

⁸ Dr. Hornyacsek Júlia: A lakosság védelmének újszerű értelmezése és alkalmazási lehetőségei New Orleans-i Katrina hurrikán eseményeinek tapasztalata alapján. In: Műszaki Katonai Közöny. XXI. évfolyam, 1-4. szám 2011. p. 5. ISSN 2063-4986. URL cím: <http://hhk.uni-nke.hu/downloads/kiadvanyok/mkk.uni-nke.hu/pdfanyagok2011/21%20katrina%20cikk%20HJ%20leadott.pdf> (letöltés: 2014. 02. 03.)

A Sandy hurrikán esetében már megfelelő szintű volt a tájékoztatás, jól működött a veszélyhelyzeti kommunikáció. A közösségi médiát is bevonták, a facebook-on önálló oldalt kapott a Sandy hurrikán, melynek közel kétszázezer kedvelője volt (minőségi mutató).⁹

A veszélyhelyzeti kommunikáció és tájékoztatás a hagyományos csatornák mellett ezeken zajlott le. Ebből látszik, hogy az újfajta lehetőségeket (mobil alkalmazásokat, közösségi oldalakat, interaktív térképeket) a hatóságoknak alkalmazásba kell vennie a veszélyhelyzeti kommunikációban és tájékoztatásban.

A veszélyhelyzeti kommunikáció egyik fontos, egyben széles körben alkalmazott lehetősége a kétoldalú kommunikáció. A közösségi média egyes elemei a kétoldalú kommunikációt eredményesebbé és hatékonyabbá tehetik, mely megteremti a lakosság életben maradásának a lehetőségeit azzal, hogy az egyén megfelelő információt megfelelő időben kapva (például helyes magatartási szabályokat, viselkedési normákat, veszélyhelyzeti ismereteket stb.) a tragédiát elkerülje vagy az életveszélyes helyzetből gyorsan, veszteség nélkül kikerüljön. A 21. századi veszélyhelyzeti tájékoztatás egyik legjobb eszköze közé tartoznak az interaktív kommunikációt biztosító rendszerek, melyek a katasztrófák elleni védekezést a gyors információbiztosításával és az ellenőrzött lakossági információ fogadásával segítik. Az állampolgárok felől érkező információk alapján egy-egy káreseményről képet lehet összeállítani, mely továbbítható a kárhelyszín parancsnoknak, vagy a védekezést irányító személynek. A kommunikációs rendszer interaktivitása abban rejlik, hogy a befogadó fél információt kap és gyűjt a feladótól, melyet feldolgoz, a rendelkezésre álló tudás és szakismeret alapján döntéseket hoz, amit hasznosítható formátumban írásban vagy szóban visszajelez az információküldő felé, aki erre újból reagálhat elindítva ezzel a kétirányú kommunikációt. Az interaktivitás a felhasználó részéről mindig cselekvést feltételez.

2. Lakosságtájékoztatás elvei, módszerei veszélyhelyzetben

A lakosságvédelem elsősorban polgári védelmi alapfeladat, de minden olyan elvet stratégiát, komplex védelmi tevékenységet, biztonságot garantáló eljárásrendet térben és időben magába foglal, melyek a lakosság és az anyagi javak megóvását támogatni, biztosítani tudja valamilyen természeti és/vagy civilizációs eredetű veszélyforrástól, kihívástól.

A lakosságvédelem részben katonai (fegyveres,- határvédelmi), részben rendvédelmi (közbiztonsági, polgári védelmi stb.) feladat. Magyarország lakosságvédelmében résztvevő szervek/szervezetek szorosan kapcsolatban állnak egymással, viszont a lakosságvédelem elsősorban polgári védelmi „monopólium”, azzal a kitételrel, hogy a polgári védelem nem támogathatja a fegyveres küzdelmet. A polgári védelem támogatja a megelőző védelmi intézkedéseket, a természeti és civilizációs eredetű katasztrófák pusztító hatásainak a csökkentését, illetve ezen káresemények, katasztrófák bekövetkezése után a lakosság, az emberi élet és az anyagi javak, az alapvető létfeltételek megteremtését.

A tapasztalat az, hogy a lakosok (és elsősorban a bajba jutottak) káresemény, katasztrófa bekövetkezése esetén nincsenek folyamatosan informálva a kialakult helyzetről, illetve számos helyről kapnak téves információt, vagy alkalmazhatatlan tanácsot. Ezt kezelni kell. Az ellenőrzött forrásból származó információk a lakosság rendelkezésére történő bocsátásával korrigálható a negatív informálódás, mellyel csökkenthető a dezinformáció káros hatása.

---

⁹ Teknős László: A Sandy hurrikán Egyesült Államokat sújtó hatásainak elemzése II. In: Hadmérnök. VIII. Évfolyam 2. szám-2013. június. p. 290. ISSN 1788-1919, URL cím: http://www.hadmernok.hu/132_24_teknosl.pdf (letöltés: 2014. 02. 03.)

A lakosság felé nyitó közösségi oldalak, applikációk, honlapok lakosságvédelmi szempontú veszélyhelyzeti információi miatt a lakosság szimpátiája garantálható, ezáltal tudatosulni fog bennük, veszélyhelyzetben a segítőkészégi hajlam és annak helyes végrehajtása.

2.1. A veszélyhelyzeti tájékoztatás rövid bemutatása

A lakossági tájékoztatás megértésében a hatályos katasztrófavédelmi törvény segíthet. A 2011. évi CXXVIII. törvényben¹⁰ a lakossági tájékoztatás az 52. §-ban leírt polgári védelem katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatai között szerepel.

A lakosságnak szóló tájékoztató tartalmát a következők alapján célszerű összeállítani:

- A kialakult helyzet ismertetése
- Az érintett lakosság és terület meghatározása
- Azonnal bevezetésre kerülő rendszabályok ismertetése (magatartási rendszabályok)
- Védőeszközzel történő ellátás rendje
- Kitelepítés, kimenekítés, befogadás rendje
- A gyülekezési helyek meghatározása, kimenekítési csomag tartalmának ismertetése
- Elzárkózás lehetőségei ismertetése
- Óvóhelyi védekezés (lejutás módja, címek)
- Egyéni védekezés módjának helyének meghatározása
- Egészségügyi rendszabályok és biztosítás ismertetése
- Az ön- és kölcsönös segélynyújtás legfontosabb tudnivalói
- Közigazgatási határozatok beolvasása (közmunka elrendelése, közlekedés korlátozása stb.)

A 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet „A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról” 37. § (1)¹¹ bekezdése alapján: a veszélyhelyzeti tájékoztatás tartalma terjedjen ki:

- A katasztrófaveszélyre, a bekövetkezett eseményre, a védekezésre, az irányadó magatartási szabályokra, a lakosságvédelmi intézkedésekre, az elrendelt korlátozásokra, valamint a további tájékoztatói lehetőségekre
- A helyreállítás időszakában az elemi lakhatási feltételek megteremtésére, a külön döntés szerinti kárenyhítés lehetőségeire, valamint a helyreállításra

Amennyiben jogszabály másként nem rendelkezik, a lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatásáért felelős:

- A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter
- A központi államigazgatási szerv vezetője
- A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi és területi szervének vezetője
- A megyei és a helyi védelmi bizottság elnöke
- A főpolgármester, polgármester,
- A gazdálkodó szerv vezetője

¹⁰ „A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról” http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100128.TV (letöltés: 2014. 02. 03.)

¹¹ A 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet „A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról” http://jogszabalykereso.mhk.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=141325.572678 (letöltés: 2014. 02. 03.)

2.1.1. A veszélyhelyzeti tájékoztatás közös szabályai

A veszélyhelyzeti tájékoztatás szabályait a 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról 34. § (1) bekezdése tartalmazza, ami szerint a lakosság riasztásának és veszélyhelyzeti tájékoztatásának módjai a következők:

- Elsősorban *közérdekű közlemény* közzétételével, a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló törvény rendelkezéseinek megfelelően. A 2010. évi CLXXXV. törvény „a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról”a 32. § (6) bekezdés szerinti közérdekű közleményt - amennyiben ez a katasztrófavédelmi szerv döntése alapján indokolt, és e döntést a médiaszolgáltatóval kellő időben közölték - a közszolgálati médiaszolgáltató köteles műsorának megszakításával közzétenni. Az e bekezdésben foglalt kötelezettség a közösségi médiaszolgáltatás médiaszolgáltatóját is terheli.¹²
- A lakossági riasztó rendszer eszközeivel¹³
- A technikai feltételek megléte esetén elektronikus hírközlési szolgáltatások igénybevételeivel¹⁴
- A helyben szokásos módon (hangosbemondó, hírvivő, falragaszok)
- A riasztás és veszélyhelyzeti tájékoztatás közzétételére alkalmas, helyben rendelkezésre álló egyéb eszközökkel, így a rendvédelmi szervek, magánszemélyek élőbeszéd sugárzására alkalmas kihangosító eszközei, valamint kézi kihangosító eszközök

Természetesen a hatékonyság elérése érdekében ezeket egy időben, egyszerre is lehet alkalmazni, igénybe venni.

A szöveges közlés tartalmazza különösen:

- A bekövetkezett esemény pontos helyét és idejét
- Az esemény várható hatásait
- Az okozott hatás kiterjedését
- A keltett hatás várható időtartamát
- A követendő magatartási szabályokat
- A további tájékoztatási lehetőségeket

Üzenet szóljon

- Veszélyeztetett területről
- Veszély jellegéről
- Veszély elleni védekezés feladatairól
- Veszély bekövetkezésének várható idejéről
- Az üzenet specifikusságáról

¹² 2010. évi CLXXXV. törvény „a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról: <http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy.doc.cgi?docid=A1000185.TV> (letöltés: 2014. 02. 03.)

¹³ Lakossági riasztó rendszer: a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve, illetve a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervei kezelésében lévő lakossági riasztó, riasztó-tájékoztató, viharjelző rendszerek és ezek működésével szorosan összefüggő eszközök, berendezések összessége. Forrás: 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról

¹⁴ Vezetékes távközlés elemei: T-COM Rt. INVITEL Rt stb.; a vezetékes műsorszórás: kábel tv—helyi szolgáltató; vezeték nélküli távközlés: T-mobile, Telenor, Vodafone; vezeték nélküli műsorszórás: tv—helyi szolgáltató egyedi antennák, mint jelfogók

- Az üzenet konzisztenciájáról
- A pontosságról

Az üzenet hiteles, ha:

- Hiteles alapon történik a megközelítés
- Megbízható a forrás

A Veszélyhelyzeti tájékoztatás személyi követelményei:

- A lakossági tájékoztatás személyesebb, interaktívabb módszereinek alkalmazása
- A tájékoztatók megfelelő magatartás-lélektani és szociológiai ismereteket sajátítsanak el
- Szükséges felmérni, megismerni a helyi lakosságra jellemző magatartás-lélektani, szociálpszichológiai és kulturális pszichológiai jellemzőket
- A tájékoztatást szervezők és végrehajtók sajátítsák el a megfelelő ismereteket és empatikus magatartást, a veszélyeztetett lakosság hatékony tájékoztatása érdekében
- Az operátor gyakorlott, szuggesztív, magabiztos, érthető, nyugodt beszédű személy legyen
- A kommunikátorok éves munkahelyi felkészítésének oktatási módszere: tréning, továbbképzés

Veszélyhelyzet esetén a veszélyhelyzeti tájékoztatást végzők együttműködnek (rendvédelmi szervek, civil-karitatív szervek stb.) a hiteles, pontos és gyors tájékoztatás érdekében, melynek során egyeztetik a tájékoztatás fő területeit, az összehangolt információáramlás módját, a közvetlenül és közvetve érintett lakosság körét, valamint az esetleges nemzetközi hatásokat.

Veszélyhelyzeti tájékoztatás lényege

- A haladéktalan tájékoztatás biztosításával kell elkerülni a rémhírek, téves információk terjedését
- Az emberekben kialakult pozitív hatásokat (remény, jövőkép) erősíteni kell

2.1.2. Új lehetőségek a veszélyhelyzeti tájékoztatás területén

A káresemény, katasztrófa bekövetkezte után a lakossági segélykérések száma növekszik. Sok esetben előfordul, hogy a segélykérő rendszerek túlterheltek, túlsordultak. A közösségi médián belül a facebook például a veszélyhelyzeti segítségkérésben, segítségnyújtásban és tájékoztatásban is alkalmazható.

Külföldön a Sandy hurrikánál a FEMA,¹⁵ EMS Paramedic, U.S. Army Corps of Engineers stb. a közösségi médiát használta preventív jellegű, veszélyhelyzeti tájékoztatásra, figyelmeztetésre, a leterhelt 911-es segély hívórendszer miatt a lakossági segítségkérések kiváltására (ami civil kezdeményezésre aktivizálódott). Magyarországon a 2013. évi márciusi hóhelyzet és a júniusi árvíz idején a közösségi média használata létjogosultságot nyert a veszélyhelyzeti tájékoztatási területen. Véleményem szerint, hogy nemcsak lehet, hanem kell is használni a közösségi médiát lakosságfelkészítési, (veszélyhelyzet)tájékoztatási célokra, mivel a közösségi médiával rengeteg ember érhető el.

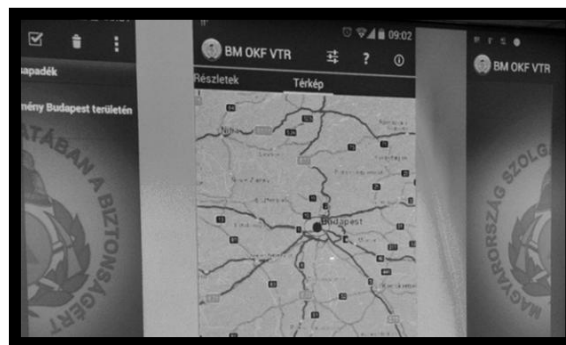
¹⁵ Federal Emergency Management Agency

A Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság hivatalos facebook oldalán a júniusi árvízi információkat többszáz ezres mértékben látogatták. Veszélyhelyzetben a facebook oldalnak jelentős szerepe volt, de ami még fontosabb, hogy az emberek hatósági információkat kerestek, ezért a veszélyhelyzeti tartalomnak még nagyobb figyelem jutott.

Általánosan elmondható, hogy a gyors és hiteles tájékoztatással pedig a lakosságnak a „kormányzati kompetenciába vetett hite” növekszik, mert a veszélyhelyzeti kommunikáció és tájékoztatás terén bevezetett új lehetőségek segítségével az Alaptörvény G) cikkének (2) bekezdése fog érvényesülni: „Magyarország védelmezi az állampolgárait”.

2013-ban bővült a hivatásos katasztrófavédelem lakosságtájékoztatási eszköztára. A szervezet alkalmazza a hagyományos módszerek mellett a közösségi oldalt (facebook), és a mobil eszközre kifejlesztett alkalmazást Veszélyhelyzeti Értesítési Szolgáltatást (továbbiakban: VÉSZ). A tömegkommunikációban rejlő előnyöket kihasználva 2013. június 9-én elindult az ÁRVÍZ FM rádió az árvíz miatt kihirdetett veszélyhelyzet idejére. A rádió újdonságát a nonstop tájékozódás lehetősége adta, vagyis a lakosságnak folyamatosan rendelkezésére álltak az árvízi helyzet aktuális információi. A közmédia ideiglenes csatornája, Magyarország első árvízvédelmi rádiója országos elérhetősége miatt bárki számára rendelkezésre állt. Nagy eredménye volt a rádióknak, hogy Magyarország miniszterelnöke, a védekezésért felelős minisztere, a honvédelmi miniszter, a védekezésben részt vevő szervezetek vezetői is többször megszólaltak, melyek pszichológiai hatással bírnak egy rendkívüli eseménykor a lakosság körében. Az Árvíz FM a közösségi oldalakon is megosztotta az aktuális híreit, melyek elsősorban a facebook portálon jelentek meg.

A lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatásában egy másik nagy ígéret az okostelefonokra és táblagépekre kifejlesztett, országosan, ingyenesen elérhető veszélyhelyzeti tájékoztató alkalmazása volt, melyet a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság 2013. november 25-én mutatott be. Az alkalmazás a felhasználói körében elsősorban meteorológiai, közlekedési vonatkozású tudnivalókról, bizonyos tűzoltói beavatkozásokról tájékoztat.¹⁶ Az információkat háromfajta jelzéssel látták el: a kék jelzésűek a tájékoztatók, a sárga színek a figyelmeztetők, a piros színűek a riasztások, melyekhez külön hangjelzés is beállítható. A szöveges információkat térképes megjelenítés is támogatja.

1. ábra. BM OKF Veszélyhelyzeti Értesítési Szolgáltatás térképes támogatása
(Forrás: BM OKF)¹⁷

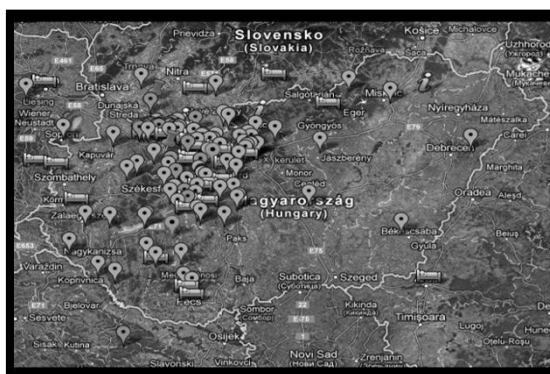
¹⁶ Androidon már érkeznek a jelzések. 2013. BM Országos katasztrófavédelmi Főigazgatóság. URL cím: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=2346 (2013. 02. 03.)

¹⁷ Androidon már érkeznek a jelzések. 2013. BM Országos katasztrófavédelmi Főigazgatóság. URL cím: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=press_keptar_mutat&galeria_id=1646 (2013. 02. 03.)

A Veszélyhelyzeti Értesítési Szolgáltatás (VÉSZ) a kor informatikai, tájékozási igényeinek megfelelő olyan lehetősége, mely segítségével az állampolgárok veszélyhelyzeti tájékoztatása, értesítése széles körben biztosított, így az élet- és vagyonbiztonság védelme egy újabb szinten van megtámogatva.

2.1.3. Az interaktív térkép jelentősége a veszélyhelyzeti tájékoztatásban

Visszatérve a 2013. évi márciusi hóhelyzetre. A civilek a facebook portálon (közösségi média egyik típusa) megosztottak egy térképet, melyet közösségi térképnek neveztek el. A 46 megosztásból kitűnik, hogy a lakosságnak ezekre a térképekre szükségük van, igénylik őket. A 46 megosztás azt jelenti, hogy minimum 46 személy látta és (remélhetőleg) használta is a térképet. A térképen az apró pötty szerű pontokkal különböző helyszínek (melegedők, befogadóhelyek, stb.) vannak feltüntetve:

2. ábra. Interaktív térkép a 2013. márciusi hóhelyzet idején¹⁸

Az interaktív térképek nagy előnye, hogy az önkéntesek létszámát, alkalmazási pozícióit is fel lehet vinni, így a hivatalos katasztrófavédelmi szervek vezetői, és a védelmi bizottságok szakemberei vizuálisan tudják a helyzetet mutatni, melyek segítenek a döntés előkészítésben.

A térképekhez szükséges adatokat egyrészt a saját hálózataikon (közösségi média, weboldal, telefonos kommunikációk, műveleti ügyeletek stb. révén), másrészt az együttműködési megállapodások által, harmadrészt a lakosság által gyűjthető.

3. Veszélyhelyzeti Információs és Tájékoztató Rendszer bemutatása, jelentősége a veszélyhelyzeti tájékoztatásban

A fent említett példákat általában külön-külön alkalmazzák a tájékoztatásban, felkészítésben. A Veszélyhelyzeti Értesítési Szolgáltatás és az interaktív térkép egyoldalú kommunikációt biztosít, a közösségi média már kétoldalú. A legfőbb cél a kétoldalú kommunikáció erősítése a veszélyhelyzeti tájékoztatásban, felkészítésben. A közösségi média, a telefonos hálózat, az applikáció, a honlap és az e-mail levelező rendszert össze kell „gyúrni” egy informatikai rendszerbe.

A szerzők véleménye szerint a hagyományos módszereket a 21. századi újfajta lehetőségekkel kombinálni kell. Létre kell hozni egy olyan komplex információs rendszert, mely a lakosság túlélési képességeit hivatott biztosítani felkészítések és tájékoztatások által a

¹⁸ Hóhelyzet 2013. március Forrás: <https://www.facebook.com/pages/H%C3%B3helyzet-2013-m%C3%A1rcius/229924473820111> (2013. 09. 16.)

katasztrófa esemény bekövetkezte *előtt, alatt és után*. Az általam kidolgozott Veszélyhelyzeti Információs és Tájékoztató Rendszer (továbbiakban: VITÁR), mely segítené a hivatásos katasztrófavédelmi rendszer munkáját, együttműködve a lakosság védelmére létrehozott más civil, önkéntes szervezetekkel. Megalkotásának alapja az elmúlt évek katasztrófaeseményei, káreseményei, melyek egyre komplexebb módon jelentkeznek. A civilizáció fejlődésével egyre több a veszélyforrás környezetünkben, illetve a globális éghajlatváltozás is egyre több lokalizált meteorológiai anomáliát eredményez, ezért a lakosság védelme érdekében és a katasztrófavédelem munkájának segítése végett szükséges egy olyan rendszer létrehozása, amely a kétirányú, ellenőrizhető kommunikációra alapul, elősegítve a polgárok felkészítését és a veszélyhelyzeti tájékoztatását.

A Veszélyhelyzeti Információs és Tájékoztató Rendszer többek között erre lett hivatott, hogy a bajba jutott embereknek, közösségnek megfelelő időben, megfelelő eszközökön keresztül információt, útmutatást, tanácsot, ismereteket adjon át, növelve az egyén, a csoportok túlélési esélyeit. A VITÁR ezt országosan *hívható zöldszám*os telefonkapcsolattal, a világ bármely részéről elérhető *honlappal*, saját *facebook* oldalával, ingyenesen letölthető *mobil applikációval* és a zártabb belső információs rendszerrel (Katasztrófavédelemmel összeköttetésben) kívánja elérni, biztosítani.

A következő főbb problémák jelentkeznek egy katasztrófa esemény bekövetkeztekor, melyek kezelését, megoldását kívánja elérni a VITÁR:

- Megnövekedett segélykérések kezelése, elemzése, kiértékelése, szükség szerint az illetékesek felé történő továbbítása. Esetleges telefonon beérkező segélyhívások továbbítása a 112-es segélyhívó rendszer felé. Segélykérések kezelése saját hatáskörben, veszélyhelyzetek lokalizálása
- A lakosság (bajba jutottak) szükség esetén nincs folyamatosan informálva a kialakuló helyzetről, illetve számos helyről kapnak téves információt, vagy alkalmazhatatlan tanácsot. Ezt kezelni kell. Az ellenőrzött forrásból származó információk a lakosság rendelkezésére történő bocsátásával korrigálandó a negatív informálódás és csökkenthető a dezinformáció káros hatásai. Veszélyhelyzeti tájékoztatás valós időben. A telefonnal kapcsolatos tájékoztatás kivételével a többi tájékoztatási mód a polgári felhasználású interaktív térképeket megosztja
- Lokális eseményeknél lakosság nem kap megnyugtató információt, illetve nem kap információt a *helyes magatartási szabályokról*
- Kommunikáció a lakosság felől és felé interaktív jelleggel
- A mentőszervezetbe tömörült önkéntesek ugyan kap(hat)nak riasztást, azonban a mentőszervezet nélküli segítők (maga lakosság széles köre), adományozók csak később tudják meg, hogy a segítségükre szükség van (ezt kiküszöbölni a rendszerbe integrálható tájékoztatási modullal lehet, mellyel az önkéntesek elérhetőek, részükre információt lehet rendelkezésre bocsátani). Az önkéntesek, mentőszervezetek toborzásának elősegítése, dinamikus tájékoztatása. az önkéntesek regisztrációja, összefogása, térképes elhelyezkedési kimutatása

Azzal számolok, hogy a honlapon, facebook-on, applikáción közzétett információk elegendő lesznek a veszélybe került személy biztonságba jutásához. Ha az egyén nem került életveszélybe és csak elegendő a facebook-on, honlapon közzétett veszélyhelyzeti információk, illetve a VITÁR telefonon történő operátori segítségnyújtás, akkor nem kell a 112-es egységes segélyhívó rendszert (továbbiakban Segélyhívó rendszer) igénybe vennie, így a Segélyhívó rendszer telefonhálózatára nem kerül újabb lakossági terhelés a tömeges segélykérések időszakában.

A VITÁR célja, hogy a lakosság részére biztosítsa a lakossági segélykérés (nem életveszélyes esetekben) lehetőségét a Magyar Polgári Védelmi Szövetség saját rendszerén belül, az arra alkalmas eszközein keresztül (operátori telefonos rendszer, facebook, mobil alkalmazás). Nem célja, hogy a lakosság körében elterjedjen az életveszély fennállása esetén a segélykérések a VITÁR-on keresztül történő fogadásának a tudatosítása (arra ott van az erre a célra alkalmasabb Segélyhívó rendszer). Az életveszéllyel nem járó szituációk, élethelyzetek kezelésére, ami lakosságtájékoztatást kíván maga után, abban szándékozik szerepet vállalni a Veszélyhelyzeti Információs és Tájékoztató Rendszer.

A veszélyhelyzeti tájékoztatás a VITÁR mobil alkalmazáson is elérhető, így könnyítve meg a lakosok mobilizálhatóságát, lakóhelyének egyszerűbb elhagyását (nem kell laptopot még magukkal vinni). A veszély fennállásakor vagy annak közvetlenül bekövetkezetősége előtt a VITÁR veszélyhelyzeti figyelmeztetést tud küldeni. A mobil alkalmazáson van segítségkérési gyorsfunkció is, ami az okostelefonoknál a GPS alapú helymeghatározás, régebbi telefonoknál a cellás bemérések alapján tud életmentő veszélyhelyzeti információkat továbbítani, küldeni.

Az éjjel nappal működő VITÁR egyik feladatául tűzte ki, hogy a normál időszakban és különleges jogrendi időszakban a civil kezdeményezéseket folyamatosan nyomon kövesse. Cél a lakossági szerveződések figyelése, az oldalakon kipoztolt, megosztott információk értelmezése, elemzése, a dezinformációk kiiktatása. Másrészt a lakossági reakciók analízálása, az esetlegesen kialakuló vagy kialakult pánikhangulat kezelése. Ahol a pánikszerű gócpont van, ott a VITÁR ún. „nyugtató csomagot” állít össze és küld szét applikációja és a közösségi médiája segítségével.

A lakossági fotók, videók, közlések alapján összeállíthatók az adott területen végbemenő folyamatok. Például árvíz idején a lakossági fotózások által képet lehet kapni egy-egy terület helyzetéről. A VITÁR ezeket az interneten folyamatosan figyeli, összegyűjti, kiértékeli és jelentések alapján az illetékes Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságoknak (továbbiakban: Igazgatóság) megküldi, elősegítve az Igazgatóság védekezési döntéseit. Amennyiben az Igazgatóságok igénylik, úgy a VITÁR-nak önkéntességi segítségnyújtásra ösztönző felhívások küldhetőek.

A komolyabb portálok üzemeltetőivel, kezelőivel (adminokkal)¹⁹ a kapcsolatot ki kell építeni. Ha az adminok a VITÁR-tól kérnek információt akkor a dezinformáció csökkenthető, mivel a rendszer CSAK bizonyos hatósági információk alapján az országos polgári védelmi főfelügyelő jóváhagyásával tesz közzé adatokat, tájékoztatókat stb. A másik ok, amiért a kapcsolatokat ki kell terjeszteni a civil kezdeményezésekkel, hogy oldalaikon hatalmas létszámú önkéntest toboroznak, mozgósítanak, így ezzel a potenciállal számolni kell

Összességében, a Veszélyhelyzeti Információs és Tájékoztató Rendszer egy irányított, szakmai protokoll alapján összeállított kétirányú kommunikációs rendszer, amellyel a társadalom részére elérhetővé válik a veszélyhelyzeti tájékoztatás. A VITÁR a hivatásos szervek részére segítséget nyújt egy veszélyhelyzet kezelésében (önkéntesek toborzása, koordinálása, lakosságfelkészítés, veszélyhelyzeti tájékoztatás, segélykérés fogadás-továbbítás, adományok és felajánlások fogadása, folyamatos adatgyűjtés-elemzés-kiértékelés a lakossági reakciókról, hangulatról stb.). A VITÁR a megbízható lokális tájékoztatással igyekszik elkerülni a tömeghisztériát. Ugyanakkor tájékoztatást ad a helyes magatartási szabályokról, adott esetben további információt nyújt a veszélyhelyzet kezelésével kapcsolatban.

---

¹⁹ Fórumok, honlapok legmagasabb rangú felhasználója, szerkesztői jogokkal felruházott személy

A Veszélyhelyzeti Információs és Tájékoztató Rendszer NEM! hivatott önállóan szervezkedni, munkájának előfeltétele a hivatásos szervek védekezési mechanizmusának ismerete, illetve a folyamatos kommunikáció és az országos polgári védelmi főfelügyelő engedélyezése. Cél a hivatásos katasztrófavédelem munkájának segítése.

Tanulmány összefoglalása

A hidegháborús szemlélet fokozatosan alakult át a természeti katasztrófák okozta kihívások elleni fellépésekre, védekezési reagálásokra. Megnőtt és összetettebbé vált a biztonságot veszélyeztető kockázatok és veszélyforrások köre. Az utóbbi évek természeti és civilizációs eredetű káreseményei mind azt mutatják, hogy a társadalom bármikor, bárhol, valamilyen szinten, de sebezhető. A lakossági felkészítéssel és a veszélyhelyzeti tájékoztatásokkal a sebezhetőség és a kitettség csökkenthető. Ehhez viszont folyamatosan kutatni, elemezni kell, hogy a társadalom döntő többségében milyen kommunikációra alkalmas eszközöket használ vagy tart számon. Az infokommunikációs technológiák fejlődésével a lakosság tájékoztatásának lehetőségei kiszélesedtek. A közösségek információszerzése mára egyszerűbbé, gyorsabbá vált. Ahogy a 2013. év márciusi hó és júniusi árvízi helyzet is mutatta, a lakosság részéről igény mutatkozik arra, hogy a hivatásos szervek alkalmazzák ezeket az új infokommunikációs technológiákat. A közösségi média a megelőzési, védekezési és helyreállítási időszakokban is alkalmazható információtovábbító lehetőségként. A közösségi média eszközein belül a facebook lehet az a platform, melyen keresztül a lakosságot széles körben el lehet érni (természetesen a hagyományos módszerek alkalmazása mellett). A facebook mobiltelefonon már elérhető, ez lehetővé teszi, hogy az emberek bárhol, bármikor elérjék a szükséges veszélyhelyzeti információkat, az útlezárásokat, a veszélyeztetett területekkel kapcsolatos főbb adatokat stb., ami hozzájárul ahhoz, hogy a lakos valós idejű információhoz jusson. Fontos a civil kezdeményezések közösségi médián történő szerveződésének a folyamatos figyelése, elemzése és a szükséges ellenreakciók megtervezése az esetleges dezinformációs eshetőségek kiküszöbölése miatt.

A veszélyhelyzeti tájékoztatásnál egyre inkább elvárás a vizualizáció, ezért kerül előtérbe az interaktív térképekkel történő támogatás.

A veszélyhelyzeti tájékoztatásának legfőbb célja, hogy az élet és vagyoni biztonságot a lehető legnagyobb mértékben, a lehetőségekhez mérten biztosítani lehessen.

Megállapítás

Megállapítottam, hogy Magyarország lakosságának és anyagi javainak védelme végett, illetve a jelenkori kihívások miatti hatékonyabb reagálás érdekében strukturálisan alakították át a hivatásos katasztrófavédelmet. A három nagy szakterületén belül a lakosságvédelemért az egyik legfontosabb védelmi feladatrendszer a polgári védelem. A 2013. évi márciusi hóhelyzet és a 2013. évi árvízi események alapján a polgári védelem szerepének a fontossága értékelődik fel napjainkban (elsősorban a veszélyhelyzeti tájékoztatás, a felkészítés, önkéntesek irányítása, koordinálása területeken).

Az interneten keresztül történő információ átadás a korábbi hagyományos módokhoz (televízió, rádió, nyomtatott sajtóanyagok stb.) képest hihetetlen gyors ütemben változtatja meg a közlési módszereket, melyekhez új számítógépes nyelvhasználati kultúrát lehet alkalmazni.

A lakosság (és a bajba jutottak) káresemény, katasztrófa esetén nincs folyamatosan informálva a kialakuló / kialakult helyzetről, illetve számos helyről kapnak téves információt, vagy használhatatlan tanácsot. Ennek orvoslására alkalmazandó a Veszélyhelyzeti Információs és Tájékoztató Rendszer, mely egész évben a lakosság rendelkezésére lakosságfelkészítő anyagokat biztosít (prevenció), veszélyhelyzetben pedig ellenőrzött forrásokból tájékoztatókat küld az állampolgároknak.

Az újfajta lakossági veszélyhelyzeti tájékoztató lehetőségeket, preventív célokra is fel lehet használni. A jól marketingelt és menedzselte közösségi média, mobil applikációk, honlapok, kiadványok stb. segítségével a lakosságot széles körben meg lehet szólítani a katasztrófák elleni védekezésre, és mint polgári védelmi erő potenciált tudja bevonni a katasztrófavédelmi rendszerbe, Magyarország szolgálatában a biztonságért.

Fentiekben végrehajtott kutatási tevékenységem alapján a következő tézist javaslom elfogadásra:

A hazai katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatói rendszer átfogó értékelése alapján kidolgoztam és konkrét javaslat tettem az újfajta lakossági veszélyhelyzeti tájékoztató lehetőségre.

A tézis alapján javaslom:

A társadalmi hatások között a legjelentősebb tényező a lakosság széles körét érintő kommunikáció változása. Ennek megfelelően a kor technikai előnyeit ki kell használni a katasztrófák elleni védekezésben. A katasztrófák, káresemények pontosabb, érthetőbb szemléltetéséhez közérthető térinformatikai támogatás kell, mellyel megteremthető a professzionális szintű lakosságfelkészítés, tájékoztatás.

A fiatalabb generációk készség szinten használják a digitális eszközöket. Oly annyira életük részévé vált, hogy többségük minden történést azonnal megoszt. A közösségi média (nem csak a facebook-ot) katasztrófák elleni védelmet támogató lehetőségeit mélyebben kell kutatni és a szerzők javaslata, hogy egy stratégiát alkotva, egységes keretrendszert kell létrehozni az együttes alkalmazásra (honlap, facebook, applikáció, kiadványok stb.).

A 21. századi technológiai és társadalmi változásokat tekintve fontos, hogy a lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatásban jelenleg résztvevő eszközök, (hagyományos)módszerek mellé újabb lehetőségeket kell állítani, helyezni, adaptálni.

Megfontolandó, hogy az idős emberek felkészítésére és főként veszélyhelyzeti tájékoztatására egy protokollt kell összeállítani, ami a védekezési képességeiket növeli.

Irodalomjegyzék

2010. évi CLXXXV. törvény „a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról”. URL cím: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1000185.TV (letöltés: 2014. 02. 03.)

2011. évi CXXVIII. törvény „a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról” URL cím: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100128.TV (letöltés: 2014. 02. 03.)

234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet „a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról”. URL cím: http://jogszabalykereso.mhk.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=141325.572678 (letöltés: 2014. 02. 03.)

Androidon már érkeznek a jelzések. 2013. BM Országos katasztrófavédelmi Főigazgatóság. URL cím: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=2346 (2013. 02. 03.)

Androidon már érkeznek a jelzések. 2013. BM Országos katasztrófavédelmi Főigazgatóság. URL cím: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=press_keptar_mutat&galeria_id=1646 (letöltés: 2014. 02. 03.)

Árvíz 2013 Összefogás. Forrás: <https://www.facebook.com/Arviz2013Osszefogas> (letöltés: 2014. 02. 03.)

Endrődi István: A katasztrófa-elhárításra felkészítő ismeretek. 2007. Kiadó: Rendőrtiszti Főiskola. pp. 1-122. ISSN szám nélkül. URL cím: <http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mpvsz.hu%2Fkpanyag%2Fdownload.php%3Fid%3D5&ei=ulLzUprAGueJywO4voDIAw&usg=AFQjCNGsOhbjmGw833lor3h3Itkz4a6x0g&sig2=YPaQwf8byqZPSGecH4J-LA&bvm=bv.60799247,d.bGQ> (letöltés: 2014. 02. 03.)

Hornyacsek Júlia: A lakosság védelmének újszerű értelmezése és alkalmazási lehetőségei New Orleans-i Katrina hurrikán eseményeinek tapasztalata alapján. In. Műszaki Katonai Közlöny. XXI. évfolyam, 1-4. szám 2011. pp. 1-24. ISSN 2063-4986. URL cím: <http://hkk.uni-nke.hu/downloads/kiadvanyok/mkk.uni-nke.hu/pdfanyagok2011/21%20katrina%20cikk%20HJ%20leadott.pdf> (letöltés: 2014. 02. 03.)

Hóhelyzet 2013. március Forrás: <https://www.facebook.com/pages/H%C3%B3helyzet-2013-m%C3%A1rcius/229924473820111> (letöltés: 2014. 02. 03.)

A lánctalpastól az önmelegítő raguig. 2014. Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. URL cím: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=2504 (letöltés: 2013. 02. 03.)

Magyarország Alaptörvénye. 2011. április 25. Forrás: http://www.keh.hu/index_gy.php?submenu=magyarorszag_alaptorvenye&cat=29&mcat=3&details=1&id=1515&pnr=2 (letöltés: 2014. 02. 03.)

Teknős László: A Sandy hurrikán Egyesült Államokat sújtó hatásainak elemzése II. In: Hadmérnök. VIII. Évfolyam 2. szám-2013. június. 9 pp. 283-305. ISSN 1788-1919, URL cím: http://www.hadmernok.hu/132_24_teknosl.pdf (letöltés: 2014. 02. 03.)

2. FEJEZET

A VESZÉLYHELYZET KEZELÉS, ÉS MENTÉSSZERVEZÉS POLGÁRI VÉDELMI ALAPJAI A XXI. SZÁZADBAN

Absztrakt

A tézis elkészítésének alapvető célja, hogy a megváltozott jogszabályi környezetben, és figyelembe véve a XXI század új típusú katasztrófavédelmi kihívásait, a megfelelő hatékony válaszadás lehetőségét megismerjék azon szakemberek a veszélyhelyzet- kezelés témakörében, akik a jövőben hivatásosként, fiatal tisztként, és azokkal is akik nem hivatásosként foglalkoznak a katasztrófavédelem, ezen belül a polgári védelem feladataival. Megismertetni őket, a veszélyhelyzet kezelés alapjaival, mindazon tényezőkkel, melyek a veszélyhelyzetek kezelése során jelentkeznek, befolyásolják az érintett állampolgárok biztonságérzetét, kihatással vannak a beavatkozók tevékenységére.

Hozzájárulni a döntés előkészítés, és a beavatkozás feladatai elsajátításához, a vonatkozó jogszabályi felhatalmazás adta lehetőségek figyelembevételével, ráirányítani a figyelmet az egyes katasztrófa helyzetek során jelentkező sajátosságokra, és elősegíteni a rendelkezésre álló kapacitások célirányos felhasználását.

Kutatási célkitűzésem:

Az elmúlt évek nagy elvándorlási hulláma miatt rendkívül fiatal állomány került vezető beosztásba, és a megváltozott jogszabályi környezetben, és figyelembe véve a XXI század új típusú katasztrófavédelmi kihívásait, a megfelelő hatékony válaszadás lehetőségét vajon jól ismerik-e azon szakemberek a veszélyhelyzet- kezelés témakörében, akik hivatásos, és a nem hivatásosként foglalkoznak a katasztrófavédelem, ezen belül a polgári védelem feladataival.²⁰

1. A Veszélyhelyzet kezelés, mentésszervezés alapjai:

A veszélyhelyzet kezelés alatt kell érteni – valamennyi veszélyhelyzetre kiterjedő, a biztonságot szavatoló hatósági tevékenység szervezését a kialakult helyzetre történő reagálási képesség kialakítását, ide értve a beavatkozásra, lakosság és anyagi javak megóvására és a következmények gyors felszámolására létrehozott szervezetek megalakítását, szervezett felkészítését, a várható tevékenység megtervezését, a vezetés feltételei kialakítását, a lakosság felkészítését, valamint a mentési tevékenység megszervezését és vezetését.²¹

A veszélyhelyzet kezelés, tehát egy gyűjtőfogalom, amely magában foglalja, mindazon szabályozók összességét, mely egy kialakult veszélyhelyzet kezelésére, az abban résztvevő szervezetek tevékenységének szervezésére, vezetésére az érintett lakosság és anyagi javak megóvására vonatkozó rendszabályok bevezetésér, a mentő erők és a lakosság szükség ellátásának biztosítására irányulnak.

---

²⁰ Endródi István: A katasztrófavédelem feladat, és szervezet rendszere, NKE egyetemi jegyzet 2013.

²¹ 2011. évi CXXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról

2. A polgári védelmi rendszer működése a polgári védelmi feladatok ellátása:

A polgári védelemnek két alapvető célja és rendeltetése van. Az egyik a normál időszaki katasztrófák, a másik a fegyveres összeütközések esetén a lakosság és anyagi javak megóvásának, az életben maradás feltételei biztosításának szervezése és végrehajtása. Ebből a célból, igénybe veszi a közigazgatás a rendvédelmi szervek, a honvédség, a gazdálkodó szervek és az állampolgároknak a fenti törekvéseket biztosító kapacitásait, képességeit.

A polgári védelem **egyrészt, tehát feladatrendszer**, mely ezeket a feladatokat, csak a fenti szervekkel együttműködésben, az átfogó megközelítés elveire figyelemmel képesek megvalósítani, **másrészt szervezeti rendszer**, mely a katasztrófavédelem szervezeti és vezetési struktúrája útján, hivatásos és önkéntes szervezetekre, végső soron, a társadalom széles rétegeire támaszkodva valósítja meg közbiztonsági feladatait.

A polgári védelemmel foglalkozók alapvető feladata normál (béke) időben kidolgozni a lakosság és anyagi javak megóvása érdekében alkalmazni szükséges eljárási módokat, létrehozni az ehhez szükséges szervezeteket, vezetési irányítási, készenléti, riasztási, értesítési, mozgósítási rendszereket, felkészíteni a szervezeteket és a lakosságot annak végrehajtására.

A veszélyhelyzet kezelés sarkalatos pontja, a mentési tevékenység megszervezése és vezetése.

2.1. A mentésben való részvétel általános szabályai:

2.1.1. A mentési tevékenység:

A beavatkozások sorrendisége, egymásra épültsége az együttműködők tevékenységének megszervezése.

Mentés: a bekövetkezett baleset, katasztrófa következményeinek felszámolása és a helyreállítás érdekében végzett tevékenység, mely a veszélyeztetett személyek és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak, valamint a kulturális és más jelentős értékek védelmére irányul.²²

Katasztrófavédelmi szervezetek alkalmazása: a rendelkezésre álló erőknél és eszközöknél, a kialakult helyzetnek legjobban megfelelő olyan tervszerű és meghatározott cél szerinti csoportosítása, mely biztosítja a műveleti célkitűzések minél kisebb veszteséggel történő megvalósítását, elérését.

A mentési tevékenység célja:

- A kárt szenvedett lakosság mentése, életének és anyagi javainak megóvása, az életben maradás feltételei biztosítása,
- A mentésben résztvevő szervezetek összehangolt, tervszerű tevékenységének, együttműködésének biztosítása,
- Mentési tevékenység minden oldalú biztosítása,
- A kimenekített lakosság ellátása a halaszthatatlanul szükséges helyreállítási feladatok végzése, az újjáépítés feltételei megteremtése.

A mentési tevékenység a mentésben résztvevő **szervezetek alkalmazása** révén azok együttes tevékenységével valósul meg.

---

²² 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXXVIII. törvény végrehajtásáról

2.1.2. A beavatkozások általános sorrendje: (eljárási rend, vagy protokoll):

Egy kialakult súlyos baleseti, vagy veszélyhelyzeti beavatkozás az eseményre vonatkozó információk beérkezésével és elemzésével veszi kezdetét. Ez történhet az eseményre vonatkozó lakossági bejelentés, 112, 04, 05, 07, hívószámokon vagy más azonnali beavatkozó szervezet, pl. rendőrség, sürgősségi szolgálat tájékoztatása útján a helyszínről, illetve vizuális jelek, pl. hanghatás (robbanás) észlelése és más módon.

A beérkezett információk valóságát az érintett ügyeleti szolgálat értékeli, majd riasztja a beavatkozó egységeket, értesíti az együttműködőket. A mentési, kárelhárítási tevékenység tehát az érintett azonnali beavatkozó szervezetek riasztásával, értesítésével a helyszínre való kiérkezésével, a valós helyzet értékelésével és a mentési, beavatkozási tevékenység sorrendiségének meghatározásával veszi kezdetét.

A mentési tevékenységet, amennyiben életveszély áll fenn haladéktalanul, minden rendelkezésre álló eszközzel meg kell kezdeni. A tevékenységet, az elsőként helyszínre érkező szervezet, egység kezdi meg, majd annak a szervezetnek az irányításával folytatódik, amely szervezet profiljába vág az esemény.

Általános elv, hogy a beavatkozásnál a tűzoltó szervezet tevékenysége dominál, mind addig, míg a tűzoltás és a műszaki mentés be nem fejeződik. Néhány esetben, amennyiben a Katasztrófavédelmi Művelti Szolgálat (KMSZ) a helyszínre érezik, illetve az illetékes katasztrófavédelmi vezető úgy dönt, a mentési tevékenység irányítását a KMSZ veheti át.

Ez általában akkor következik be, ha az esemény elhúzódó jellegű, meghaladja az elsőként beavatkozó szervezet lehetőségeit, vagy más beavatkozó, pl. katonai, vagy polgári védelmi szervezet igénybevétele válik szükségessé, az egységes vezetés irányítás megvalósítása, az együttműködés megszervezése céljából.

2.2. A mentési tevékenység megtervezése, megszervezése, vezetése a polgári védelmi szervezetek alkalmazásának javasolt szabályai:

Mentésszervezés alatt kell érteni - valamely veszélyhelyzet kialakulása esetén- a veszélyhelyzet által érintett személyeknek, anyagi- valamint kulturális javaknak, nagy értékű vagyontárgyaknak a veszélyeztető tényezők hatása alól történő szervezett kivonása, megóvása az életben maradás feltételeinek a biztosítása továbbá a halaszthatatlanul szükséges helyreállítás megvalósítása érdekében végzett, szervezetett vezetői tevékenységek, intézkedések rendszerét, a mentés, mentesítésben résztvevő szervezetek alkalmazását, tevékenységük minden oldalú biztosítását és együttműködésük megszervezését...

2.2.1. A mentésszervezés alapjai:

A veszélyhelyzetek kezelése során alkalmazott módszereket, mindenkor a kialakult veszélyhelyzet jellege, mérete, a mentési, mentesítési, halaszthatatlan helyreállítási tevékenység mennyisége, várható időtartama határozza meg.

2.2.1.1. A mentési tevékenység helyszíne:

Kárhelyszín: az a terület, (az ott élő lakossággal, állatállománnyal, a rajta lévő épületekkel, létesítményekkel stb.) amely katasztrófa következtében annak közvetett, vagy közvetlen hatásai alá került, valamint a károsító hatások csökkentése érdekében beavatkozás, vagy korlátozó intézkedések (pl. területzárás, kitelepítés, stb.) bevezetése szükséges. A katasztrófa jellege és hatása következtében kialakulhat nukleáris, vegyi, biológiai, árvízi, stb. kárhelyszín

és részleges vagy együttes jelenlét esetében kombinált kárhelyszín. A kárhelyszínek nagyságuk, méretük függvényében a katasztrófavédelmi szervezetek, eszközök lehetőségeinek jobb kihasználása és a műveletek feszebb megszervezése érdekében munkakörzetekre, munkaterületekre és munkahelyekre oszthatók, melyeket működési sávhatárok választanak el egymástól.²³

Kárterület: az a terület, ahol a bekövetkezett káresemény közvetett vagy közvetlen hatásai (elsődleges, másodlagos) következtében tömeges sérülések, rombolódások, tüzek keletkeznek, vagy a lakosság és anyagi javakra olyan veszélyt jelentenek, hogy azok lakhelyük ideiglenes, vagy végleges elhagyására kényszerülnek, illetve ott a mentő erők tevékenykedésére szükség lehet.²⁴

A Kárterület mérete szerint lehet:

- munkakörzet,- mentő erők egy időben több helyen komplex feladatot végeznek,
- munkaterület,- kisebb szervezet tevékenykedik,
- munkahely,- egy konkrét beavatkozási objektum, vagy

A kárterület általános jellemzői:

- a kárterület kiterjedése, mérete,
- bonyolult helyzet kialakulása,
- jelentős személyi és anyagi veszteségek,
- a beavatkozó erők által végrehajtott feladatok nagyságrendje,

2.2.1.2. A beavatkozás általános elvei, a beavatkozó erők alkalmazása:

A beavatkozás általános elvei:

- kívülről történő mentés, (objektum, terület mentés).
- erők eszközök, csoportosítása,

A beavatkozó erők alkalmazásra kerülhetnek:

- különleges jogrend időszakai során,
- katasztrófák bekövetkezése esetén kialakult kárterületen.

A beavatkozó erők tevékenysége biztosítható:

- a tervek időbeni elkészítésével, aktivizálhatóságával:
- vezetés, irányítás rendszerének aktivizálásával:
- a helyzetre vonatkozó elhatározás és a szükséges intézkedések időbeni kiadásával:
- az erők eszközök időbeni aktivizálásával,
- a kialakult helyzetre vonatkozó információk beszerzésével és szakszerű feldolgozásával,
- a beavatkozó szervezeteknek mielőbbi kárterületre juttatásával, és a minden oldalú biztosítása megszervezésével.

2.3. A Mentési műveletek megtervezésének, megszervezésének, vezetésének, irányításának alapjai:

Katasztrófavédelmi művelet alatt érjük, egy veszélyhelyzet kialakulása során egy vagy több megyére, országrészre kiterjedő kárterületen szükségessé váló mentési és lakosságvédelmi feladatok egységes elgondoláson alapuló tevékenységét, mely valamennyi mentésben

²³ A 118/2011. sz. BM OKF Főigazgatói Intézkedés, Katasztrófavédelmi Műveleti Szabályzat

²⁴ A 118/2011. sz. BM OKF Főigazgatói Intézkedés, Katasztrófavédelmi Műveleti Szabályzat

résztevő szervezet összehangolt tevékenységének, megtervezését, megszervezését és vezetését foglalja magában.

Katasztrófavédelmi műveleti tevékenység: a katasztrófavédelmi vezető szervek, törzsek, és szervezetek mentési tevékenység előkészítésére, vezetésére és végrehajtására alkalmazott eljárásainak, módszereinek összessége, melyek célja katasztrófák által veszélyeztetett lakosság és anyagi javak veszteségeinek megelőzése, csökkentése, a következmények gyors felszámolása.

2.3.1. A mentési műveletek megtervezése:

2.3.1.1. A parancsnokságok és törzsek általános rendeltetése:

A katasztrófavédelmi műveleti vezető felelős a megelőző védekezési és mentesítési feladatok időben történő megtervezéséért, megszervezéséért, a mentő-mentesítő és a halaszthatatlan helyreállító munkák irányításáért.

A várható vagy kialakult helyzetnek megfelelően, a parancsnok elhatározásai és utasításai, valamint az előljáró szervek intézkedései alapján végzi munkáját.

A parancsnokságok és törzsek hivatásos, kormánytisztviselő, és közalkalmazotti állományból, önkéntes és a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárokból állnak.

2.3.1.2. A polgári védelmi parancsnokságok és törzsek munkarendje

A polgári védelmi szervezetek fő tevékenységét a katasztrófák megelőzése, hatásainak, következményeinek csökkentésében való közreműködés képezi. A katasztrófák bekövetkezése során jelentkező feladatok sikeres, szervezett végrehajtása a feladatok szakszerű megtervezésével és megszervezésével valósítható meg.

Ennek érdekében a polgári védelmi parancsnokságok:

- ismerjék meg a katasztrófák hatásai elleni védelemben való közreműködés érdekében a lakosság riasztásának, kitelepítésének kimenekítésének, védőeszközökkel történő ellátásának, valamint a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelmének terveit,
- Ismerjék meg a területi polgári védelmi szervezetek alapvető feladatait, a készenlétbe helyezési szabályokat és az alkalmazás elveit.

A helyzet teljes és hiteles ismeretéért a polgári védelmi parancsnok a felelős.

A polgári védelmi parancsnokságok feladata a saját polgári védelmi erőkre, valamint a szomszédokra, a lakosságra és az anyagi javakra vonatkozó adatok gyűjtésének, tanulmányozásának, gyors feldolgozásának és az illetékes parancsnoknak történő jelentésének a megszervezése.

Az adatok gyűjtése, elemzése terjedjen ki: rombolási, tűz-, sugár-, vegyi- és biológiai helyzetre, a terepre, a hidrometeorológiai viszonyokra, a kárhelyszínre vonatkozó általános gazdasági, települési, szállítási adatokra.

A helyzetre vonatkozó adatok gyűjtésével és tanulmányozásával kapcsolatos munka magában foglalja: az adatok különböző forrásokból való beszerzését, feldolgozását, térképeken (vázlatokon) történő ábrázolását, értékelését, valamint a következtetések, javaslatok jelentését, továbbá az érintettek részére az adatok átadását.²⁵

2.3.1.3. A vezetői munka sorrendje a műveletek megtervezése során:

a. A tájékozódás, információgyűjtés és feldolgozás az információ közlése, felhasználása

---

²⁵ Endrődi István: polgári védelmi szakismeret 1. NKE egyetemi jegyzet 2014.

A sikeres vezetés alapvető feltételének tekintjük, hogy a vezető folyamatosan rendelkezzen a vezetett szervezet tevékenységéről szóló információkkal, amelynek alapja a jól megszervezett vezetési információrendszer. A vezetési értelemben vett információ minden olyan ismeret, adat, hír, közlemény, amely a vezetői munka ellátásához szükséges és amely feltétele annak, hogy a vezető a feladatait el tudja látni a vezetése alatt álló szervezet célkitűzéseinek teljesítése érdekében. Az információs rendszer alapvető feladata a környezet és a szervezet belső, valóságos tényeinek, adatainak összegyűjtése, közvetítése, feldolgozása és a vezető számára konkrét jelentéstartalommal történő továbbítása.

b. Feladatvétel, feladattisztázás a lineáris szervezetek vezetése során

A feladatvétel és a feladattisztázás a vezetői (parancsnoki) munka sorrendjében az első helyen áll, olyan gondolati művelet, amely során a vezető (parancsnok) megérti, rögzíti, rendszerezi a kapott feladatot, kialakítja az adott helyzetben célszerű tennivalókat és a nagybani elgondolását.

Alapja lehet az előjáró parancsnok elgondolása, parancsa vagy intézkedése, együttműködési utasítása.

A feladattisztázás végrehajtása után, a következő kérdések várhatnak tisztázásra:

- Az előjáró (parancsnok) elgondolásának tanulmányozása (megértse, mit akar az előjáró, és azt hogyan kívánja megvalósítani);
- Mi az adott szervezeti egység, rendeltetése, feladata;
- Milyen csoportosításban kell a feladatot megvalósítani;
- A szervezeti egység helye, szerepe a feladat végrehajtásában;
- Kik, milyen mértékben, hol és hogyan kapcsolódnak a feladat végrehajtásához;
- Az együttműködés és vezetés nagybani rendje.

A feladat tisztázásból levont következtetések:

- Mi a feladat, mit követel az előjáró?
- A tevékenység előkészítése és megszervezése céljából milyen azonnal foganatosítható intézkedéseket célszerű kiadni;
- A tevékenység nagybani elgondolása.

A feladat tisztázását követi az **azonnal foganatosítandó rendszabályok** kiadása, vagyis azok bevezetendő intézkedések végrehajtására vonatkozó utasítások, amelyek a várható feladat végrehajtására való felkészülést segítik elő (alkalmazásával időt takaríthatunk meg).

Ezt a mozzanatot hajtjuk végre, mikor felismerjük a feladatot, vagy az előjárónktól kapunk valamilyen instrukciót, hogy mit vár el tőlünk, vagy szervezetünktől. Nagyon fontos, hogy azonosuljunk a feladattal, a pontos elképzelésünket ekkor alakítsuk ki.

c. Az időszámvetés

A lineáris szervezeteknél készített időszámvetés a rendelkezésre álló idő legcélszerűbb felosztása a parancsnok (vezető szerv) és a végrehajtók között a kapott feladatok eredményes végrehajtása érdekében. Alapja: Az előjáró által megadott főbb időpontok.

Tartalma:

- Induló adatok (alapadatok),
- mikor kaptuk a feladatot az előjárótól, illetve mikor merült fel az új feladat végrehajtásának szükségessége,
- mikor kell megkezdeni a feladat végrehajtását (mi a készenlét időpontja),
- mikor kell jelenteni az elhatározást az előjárónak,
- Következtetések levonása az időszámvetésből:

- a rendelkezésre álló idő,
- a sötét és világos napszakra eső idő,
- a rész időegységek, amelyek a fontosabb feladatok végrehajtásához szükségesek. A rendelkezésre álló időt lehetőleg úgy kell felosztani, hogy annak 2/3 részét a végrehajtók számára biztosítsuk.

d. Az előzetes intézkedések kiadása

Az előzetes intézkedések kiadásának célja, hogy a rendelkezésre álló időből a lehető legtöbbet biztosítsuk az alárendelték részére a feladat végrehajtására való felkészülés érdekében. Olyan vezetői tevékenység, amely során a parancsnok adatokat közöl a végrehajtókkal, részfeladatokat határoz meg számukra, azért, hogy a feladat végrehajtására való felkészülésük minél alaposabb legyen. A parancsnoki munka sorrendjében többször is alkalmazhatjuk.

Az előzetes intézkedés lehetséges tartalma:

- a végrehajtandó feladat jellege;
- a feladat végrehajtásra való felkészülés rendje;
- az egyes részfeladatok végrehajtásának határideje.

A végrehajtó állomány részére tartandó tájékoztatón kerül sor a feladat ismertetésére és az előzetes intézkedések kiadására, amelyen jelen lehet (van) az alárendelt teljes személyi állomány, és (vagy) a kijelölt parancsnoki kar.

Történhet törzstájékoztató formájában is amikor tájékoztatjuk az állományt:

- a bekövetkezett eseményekről;
- a kapott feladatról;
- az előljáró vagy feladat megoldására vonatkozó elgondolásunkról;

Előzetes intézkedésben a parancsnok utasítja alárendeltjeit az anyagi készletek feltöltésére, a karbantartásra, stb. illetve a folyamatban lévő más feladatok befejezésére. Az elhatározásig terjedő időben a helyzet változásaitól függően a parancsnoki munka bármely eleme után kiadhatók újabb előzetes intézkedések.

e. A helyzet megítélése (probléma felismerés)

A helyzetmegítélés alapvető feladata, hogy megállapítsuk azokat a problémákat, amelyek a végrehajtás során felmerültek, azok megoldása segítse a szervezetet a korábban kitűzött, vagy módosított céljai elérésében.

A helyzetértékelés (probléma felismerés) folyamatos végzése a szervezeti felépítés szerint valamennyi szervezeti egység és szakterületi vezető feladata. A szervezetek vezetői a szervezet funkcionális feladatait érintő átfogó, komplex helyzetelemzést végeznek, míg a szakterületi vezetők egy-egy szolgálati folyamatot elemeznek, értékelnek.

A saját szervezet helyzetének értékelése

A saját helyzet értékelésekor a vezető (parancsnok) elemzi, értékeli a saját szervezetszerű és megerősítésül kapott, valamint az együttműködő erők alkalmazásának lehetőségeit. Felméri azt, hogy a meglévő erővel, eszközzel, hogyan biztosítható a veszélyhelyzet elleni tevékenység sikere.

A mentésben résztvevő szomszédos, az együttműködő és társszervezetek, valamint a lakosság szervezetünkhöz való viszonyának és tevékenységének értékelése

A szomszédok (katasztrófavédelmi igazgatóságok, és katasztrófavédelmi kirendeltségek) helyzetének értékelésekor megállapítjuk, hogy mennyire befolyásolja a szomszédok tevékenysége a mi feladatunk végrehajtását, azt, hogy az együttműködő szervezetek, valamint a lakosság hogyan vonható be a feladatok sikeres végrehajtásába, felmérjük, hogy a tevékenység végrehajtásának folyamán cél, hely, idő és a tevékenység módja szerint kivel kell együttműködni, a szükséges pontosításokat mikor, kivel kell végrehajtani.

Az illetékességi terület közlekedési lehetőségeinek, az évszak, napszak, időjárás hatásainak az értékelése

Az illetékességi terület közlekedési lehetőségeinek általános értékelésekor a vezető értékeli a domborzat, a víz, úthálózat, növényzet, lakott települések befolyásoló hatását.

Az évszak, napszak és időjárás értékelése nem választható el az általános értékeléstől, mivel ezek a tényezők döntő befolyást gyakorolnak az egyes tényezők hatásainak érvényesülésére.

Az illetékességi területen előforduló egyéb sajátosságok, amelyek a mentési tevékenységére hatást gyakorolnak

Ide tartoznak azok a sajátos körülmények, amelyek az adott rendvédelmi szervezet sajátosságai. Az illetékességi terület speciális jellemzői, sajátosságai, amelyek hatása speciális jelleggel érvényesül a rendvédelmi feladatok végrehajtásában (pl.: veszélyes infrastruktúrák, gyárak, erőművek, egyéb létesítmények, a lakosság etnikai összetétele stb.).

A vezető a helyzetértékelés végrehajtása során, a részkövetkeztetések elvégzése után azokból végkövetkeztetést von le, mely egyben az elhatározásnak az alapját képezi.

f. A terep szemrevételezése

A mentési feladatok végrehajtása során előfordulhat a terep szemrevételezése, amely a helyzetértékelés eleme. Ez olyan tevékenység, amely során a parancsnok a terepen folytatja a helyzetnek a térképen megkezdett tanulmányozását, pontosítja elgondolását - esetleg elhatározását - és az együttműködést.

A szemrevételezés célja:

- a terep tanulmányozása a saját erők, eszközök alkalmazása szempontjából;
- a vezető elgondolásának a terepen történő pontosítása az együttműködés megszervezése.

A szemrevételezés végrehajtása egy vagy több állásponton, gyalogosan vagy járművön, földön vagy a levegőből történhet.

g. A döntés (elhatározás)

A döntés formailag valamely cél elérésére irányuló lehetőségek közüli választás, annyit jelent, mint valamely probléma megoldásához vezető utak, lehetőségek közül kiválasztani azt, amely az adott körülmények közül a legjobbnak látszik. Ez a katasztrófavédelmi műveletek sajátosságait figyelembe véve bonyolult előkészítést és részleteiben is mély törzskari munkát igényel.

A döntésekkel szemben támasztott követelmények.

- a döntések mindenkor feleljenek meg a szervezet működési célkitűzéseinek,
- kapcsolódjanak a feladatrendszerhez;
- tudományosan és szakmailag is megalapozottak legyenek;
- az alárendelt szervezet számára teljesíthetők legyenek, az előirt személyi, dologi, pénzügyi feltételek álljanak rendelkezésre, az időtényezők betarthatók legyenek;
- a tevékenységet a szervezet egészénél (az alárendelt szervezeteknél is) tervszerűen

lehesen végrehajtani.

h. A rendelkezések

A vezető a döntések meghozatala után a döntést tartalmát rögzítő, a végrehajtást szabályozó és elrendelő rendelkezéseket, hozzá kapcsolódó munkaterveket készít. A rendelkezések az irányítás, a vezetés és a belső igazgatás jogszabálynak nem minősülő eszközei, amelyek kötelező feladatokat vagy végrehajtási szabályokat, hatáskörbe utalt személyzeti, szervezeti és egyéb döntéseket tartalmaznak az alárendeltek számára.

Formáját tekintve szóbeli és írásbeli rendelkezéseket különböztetünk meg.

A szóbeli rendelkezések legismertebb fajtája a szóban közölt parancs, amely a polgári védelmi tevékenység irányításának, a feladatok megszabásának, a hivatásos életet szabályozó előírások érvényre jutásának alapvető eszköze. A parancsot a szolgálati előjáró adja ki és az alárendelt számára olyan kötelességet ró, amelyet minden akadályt leküzdve teljesítenie kell.

Az írásbeli rendelkezések a magasabb hierarchiájú szervezeti egységek irányítási eszközei.

- **A parancs** a legáltalánosabb vezetési eszköz, amely a mentési feladatokra, valamint a résztvevő alárendelt szervezetek tevékenységére vonatkozó általános és normatív rendelkezéseket tartalmazhat.
- **Az intézkedés** az egyes alárendelt szervezetek elhatározásban foglalt feladatainak végrehajtására kiadott normatív rendelkezések.

2.3.1.4. A vezetés és alkalmazás okmányozása:

A polgári védelmi tevékenységet, a kezdetektől a végéig, különböző nyilvántartási okmányokban kell rögzíteni. Ennek a célja, a kiadott rendelkezések megőrzése, egyrészt archiválás, a tevékenység tapasztalatai feldolgozása segítése, másrészt azok helytállóságának igazolása. Lehetnek vezetési, alkalmazási okmányok, tervek, utasítások, intézkedések és parancsok.

a. Vezetési okmányok főbb tartalma

aa. Mozgósítási terv:

Az okmány a polgári védelmi szervezetek riasztásával, berendelésével és alkalmazási készenlétbe helyezésével kapcsolatos feladatokat tartalmazza, egységes rendszerbe foglalva. Kitöltése és vezetése a benne szereplő útmutató alapján történik (névjegyzéket, telefonszámokat, időrendben felsorolt feladatokat, normatívákat tartalmaz a felelősök feltüntetésével).

ab. Létszámnyilvántartás:

Az okmány a polgári védelmi szervezetek személyi állományának, technikai eszközeinek nyilvántartására, az állomány változásának rögzítésére szolgál. Kitöltése és vezetése a benne szereplő útmutató alapján történik. Leggyakrabban táblázati formában készül.

ac. Meteorológiai adatok nyilvántartása:

Az okmány polgári védelmi erők alkalmazását, illetve a kialakult helyzet változását befolyásoló meteorológiai adatok rögzítésére szolgál. Kitöltése és vezetése a benne szereplő útmutató alapján történik.

ad. Az előzetes intézkedés:

A parancsnoki munka egyik fontos része, amely csak kivételes esetben hagyható el. Kiadásának célja az alárendelt parancsnokok tájékoztatása, amely alapján időben és szervezeten fel tudnak készülni - a párhuzamos parancsnoki munkamódszer alkalmazásával - feladataik végrehajtására. Az előzetes intézkedéseket a törzs dolgozza ki, kiadására a parancsnok jogosult. Tartalma a kialakult helyzettől, a feladat jellegétől, a feladata végrehajtásának egyéb körülményeitől függ.

Az előzetes intézkedés tartalmazza:

- a kialakult helyzet ismertetését,
- az előjáró szervezet feladatait, az alárendelt érdekében végzett tevékenységeket,
- a várható feladatokat,
- az azonnal foganatosítandó rendszabályokat,
- a feladat végrehajtására való felkészülés konkrét feladatait, időpontokat,
- a rendelkezésre álló valamennyi olyan információt, amely az alárendeltet segíti a feladatok végrehajtásában, vagy az arra való felkészülésben.

ae. Az elhatározás:

A parancsnok, vezető döntési formába öntése. A vezetői munka alapját képező okmány. Az elhatározást térképen kell kidolgozni és magyarázó szöveggel kiegészíteni. A parancsnok az elhatározás alapján adja ki a feladatok megszervezésére vonatkozó írásbeli parancsokat, intézkedéseket. Tartalmazza a kialakult helyzetre vonatkozó adatokat, a feladat végrehajtásának módját, eszközeit, körülményeit.

Az elhatározás szöveges és grafikus formában (térképen, vázlaton) készül úgy, hogy az elhatározás két része (megjelenítési módja) kiegészítse egymást.

Az elhatározás tartalmazza:

- a tevékenység elgondolását,
- az alárendeltek feladatait,
- az együttműködés rendjét,
- a vezetés megszervezését,
- a mindenoldalú biztosítás megszervezését.
- a vesztetés és jelentések rendjét,

af. Alkalmazási parancs:

Minden szintű polgári védelmi parancsnok az alárendeltek munkafeladatait parancsok, intézkedések útján szabja meg. A parancs és intézkedés kiadható szóban és írásban.

A katasztrófavédelmi műveleti parancs tartalma:

- a bekövetkezett esemény a kárhelyszínt ismert adatait, a kialakult helyzetet, rövid ismertetése,
- az előjáró által megoldandó feladatokat, - a saját egység feladatait és a mentő tevékenység elgondolását, az erők-eszközök összetételét,
- a műveleti tevékenység felépítése (első, a második, a harmadik lépcső) feladata,
- az előrevonás útvonalát, megindulási ponton való áthaladás idejét, biztosítási feladatokat, a feladatok végrehajtása utáni tevékenység rendjét,
- a mentő munka megkezdésének főbb időpontjait,
- az együttműködő szolgálatok feladatait, az együttműködés rendjét,
- a mentő munkák időtartamát, váltások rendjét,
- a mindenoldalú biztosítást,

- a vezetés rendjét (vezetési pont telepítési helyét az összeköttetés, kapcsolattartás módját, jelentések idejét, rendjét, jeleket és jelzéseket,
- a helyetteseket.

ag. Munkatérképek és vázlatok:

A parancsnok alapvető vezetési okmánya a munkatérkép. A polgári védelmi tevékenységek irányítása során vezetett munkatérképek és vázlatok, a kialakult helyzet rögzítésére, a tevékenység szemléletes megjelenítésére és az események menetének folyamatos figyelemmel kísérésére szolgálnak.

b. A beszámoló okmányok

A kialakult helyzetnek, a helyzet változásainak, a kapott és kiadott parancsnok, utasítások utólagos felidézésére, elemzésére szolgálnak. Ezen okmányok közül az eseménynaplót minden esetben vezetni kell, az egyéb okmányokat szükség szerint kell vezetni, illetve elkészíteni.

ba. Az eseménynapló az alkalmazás során kialakult helyzet, a tett intézkedések és a kapott feladatok rögzítésére szolgál. Az eseménynapló vezetését a riasztást követő beérkezéstől kezdődően a tevékenység egész ideje alatt folyamatosan vezetni kell. Követelmény, hogy az okmány bejegyzései alapján az események menete, a tett intézkedések, a helyzet változása nyomon követhető legyen. Vezetése a benne szereplő útmutató alapján történik.

bb. A jelentések az előjáró számára készített tájékoztató, beszámoló jellegű okmányok. Szigorúan kötött formájuk nincs, a vezető határozza meg, meg, általában a művelet megkezdése előtt Követelmény, hogy tartalmazza a készítő személy, vagy szerv, a címzett személy, vagy szerv megnevezését, a jelentés tartalmát (tárgyát), a jelentés készítésének helyét és időpontját.

bc. Feljegyzés kötött formájú és terjedelmű, írásos formában készülő okmány. Feljegyzés valamilyen jelentős eseménnyel kapcsolatban készülhet, amely későbbi tevékenységre kihatással van, vagy lehet. A feljegyzésből világosan ki kell tűnni: a készítő személynek, a készítés helyének, idejének, a feljegyzés alapjául szolgáló eseményeknek, azok körülményeinek, az eseménnyel kapcsolatban érintett személyek adatainak.

A tájékoztató okmányok a vezetési munkát segítő adatokat, információkat tartalmazó szöveges, vagy rajzos (grafikus) formában készített iratok. A tájékoztató okmányok kötetlen tartalommal készíthetők, szükség szerinti mennyiségben és módon. Az egyetlen követelmény, hogy a készítő, illetve a közvetlen felhasználó számára elégséges információt biztosítson.

ca. Számvetések: A polgári védelmi tevékenységek előkészítése és vezetése során szükségessé váló számítások eredménye. A különböző helyzetekben elvégzett számvetések induló adatokat szolgáltatnak a parancsnok elhatározásának kidolgozásához, illetve biztosítják a tevékenység vezetéséhez szükséges kiegészítő információkat. Elvárás, hogy a számvetések helyes kiinduló adatokat (időnormák, anyagfelhasználás) tartalmazzanak, és matematikailag hibátlanok legyenek.

cb. Kimutatások: A különböző kimutatások a mindennapi munka során és az alkalmazás körülményei között egyaránt használatos okmányok. Létezik előre elkészített változat (formanyomtatvány, űrlap), de készíthető ezektől eltérő formában és tartalommal is. A kimutatások a parancsnokok döntés-előkészítő és döntéshozó munkájához biztosítják a

szükséges információkat. Kimutatás általában számszerűsíthető dolgokról készül (például: létszámkimutatás) szöveges, vagy grafikus formában, esetleg a két megjelenítési mód kombinációjával.

cd. Vázlatok: A vázlatok a térképhez hasonlóan a földfelszín, a domborzat, a tereptárgyak stb. ábrázolására szolgáló okmányok. Közös jellemzőjük, hogy a térképekhez képest kevésbé részlet gazdagok, illetve az adott helyzetben szükséges jeleket, jelzéseket tartalmazzák. Az elkészítés és felhasználás célját tekintve készíthető térképvázlat, üzemi vázlat, alaprajz, (épületről) menetvonal vázlat, figyelési vázlat stb. A vázlatok készítésénél követelmény, hogy arányosak, szemléletesek legyenek, tegyék lehetővé a tájékozódást és a polgári védelmi tevékenységek vezetését, irányítását, illetve végrehajtását. Vezetésük szabályai megegyeznek a munkatérképek vezetésének szabályaival.

ce. Grafikonok: A grafikonok a számszerűsíthető, illetve mérhető dolgok (létszám, anyagok, eszközök, idő) mennyiségének, szemléletes megjelenítésére, a mennyiségek összehasonlítására szolgáló, illetve a mennyiségek változását kifejező, kísérő, vagy magyarázó szöveggel ellátott grafikus okmányok. A grafikonok készítésénél fontos szempont, hogy megbízható adatokra épüljenek, szemléletesek, áttekinthetők, egyértelműek legyenek. A grafikonhoz hasonló ábrázolási mód a **diagramm**, amely elsősorban mennyiségek összehasonlítására, illetve két (esetleg több) mennyiség arányának szemléltetésére használhatók.

cf. Táblázatok: A táblázatok adatok, események, mennyiségek szemléletes formában való megjelenítésére szolgáló okmányok. A táblázatok a célnak legmegfelelőbb vonalhálózatból és a hálózatba írt szövegből, számokból, esetleg más jelekből álló információhordozók. A táblázatok egy része előre nyomtatott (például: létszámnyilvántartó, eseménynapló stb.). Más táblázatok ajánlott formában és tartalommal a tevékenység során készülnek. Ezekon kívül tetszőleges formában és tartalommal készíthetők táblázatok. A táblázatok készítésével (kitöltésével, vezetésével) kapcsolatban követelmény, hogy szemléletesek, áttekinthetők, pontosak és olvashatók legyenek.

A polgári védelmi szervezetek alkalmazása során elkészítendő táblázatok

Események rendje: A táblázat az alkalmazással kapcsolatos legfontosabb események, a tevékenységet döntően befolyásoló körülmények és azok változásának rögzítésére szolgál. Időrendben tartalmazza a feladat vételének, vagy az esemény bekövetkezésének időpontját, a riasztás időpontját, az elrendelt alkalmazási készenlét fokozatát, az alkalmazási készenlét elérésének időpontját, az alkalmazási parancs kiadásának időpontját, a mentő munkák megkezdésének időpontját, az erők, eszközök alkalmazására vonatkozó adatokat, a mentő munkák befejezését.

Váltások rendje: A táblázat a mentőmunkák folyamatos, tervszerű, szervezett végzését segíti elő. Tartalmazza az erők, eszközök váltásokba és lépcsőkbe sorolását, az egyes szervezetek megnevezését, a váltások időtartamát. A táblázat 24 órás időtartamra készül, térképen kell elkészíteni, vagy ahhoz csatolni.

Erő-eszköz elosztás: A táblázat a mentőmunkákban résztvevő egységek, technikai eszközök elosztására, illetve a kárhelyeken munkát végzők tevékenységének áttekintésére szolgál. Tartalmazza a rendelkezésre álló erők, eszközök mennyiségét az egyes munkakörzetekbe, munkaterületekre és munkahelyekre beosztott állományt. A táblázatot a térképen kell elkészíteni, vagy ahhoz csatolva folyamatosan vezetni.

Meteorológiai adatok: A táblázat az alkalmazást befolyásoló meteorológiai adatok és azok változásának rögzítésére szolgál. Az időjárási adatokat táblázatban kell rögzíteni, amelyek a kialakult helyzet sajátosságaiból, a tevékenység jellegéből adódóan fontosak, vagy azok lehetnek. Tartalmazza az időpontot (hónap, nap, óra, perc), a levegő hőmérsékletét, a szélirányt, a szélességet (alacsony és/vagy magas légköri) és változásait, a csapadék jellegét és mennyiségét, a levegő páratartalmát, a látási viszonyokat.

Menetrend: Menet végrehajtása esetén az erők mozgásának megtervezésére és a menet tervszerű, szervezett végrehajtását szolgáló okmány. A menetrendet a térképen (a térkép szegélyén) kell rögzíteni, az egyezményes jelek és rövidítések alkalmazásával, vagy a térképhez csatolni.

2.3.2. A mentési műveletek megszervezésének alapjai:

A szervezés olyan tevékenység, amely meghatározott cél érdekében az egyes munkafolyamatok és azok ellátására hivatott szervezetek létrehozására, fejlesztésére, működési rendjének kialakítására, az alkalmazott módszerek és eszközök összehangolására irányul.

A szervezés a döntésnek alárendelt vezetési funkció, azonban más vezetési funkciók gyakorlása során is jelen lehet.

Lényegét tekintve három tevékenységet foglal magába:

- a folyamatok megszervezését,
- a szervezetek létrehozását,
- a munkaszervezést és szabályozását.

E három tevékenység szoros kapcsolatban áll egymással és bármelyik területen bekövetkező változás kihathat a többi feladatra is.

Mentésszervezés: valamely veszélyhelyzet kialakulása esetén az érintett személyeknek, anyagi, valamint kulturális javaknak, nagy értékű vagyontárgyaknak a veszélyeztető tényezők hatása alól történő szervezett kivonása, megóvása az életben maradás feltételeinek a biztosítása, továbbá a halaszthatatlanul szükséges helyreállítás érdekében végzett, szervezett vezetői tevékenységek, intézkedések rendszere a mentés, mentésben résztvevő szervezetek alkalmazása tevékenységük minden oldalú biztosítása és együttműködés megszervezése.

A műveleti tevékenység, megszervezését (az adott igazgatási terület katasztrófavédelmi műveleti feladatai tervezését, szervezését és végrehajtásának döntés- előkészítését) a területileg illetékes védelmi igazgatási szerv (Területi, Helyi Védelmi Bizottságok) vezetője, Katasztrófavédelmi helyettese, és az alárendeltségében tevékenykedő katasztrófavédelmi hivatásos szerv állományából kijelölt Operatív irányító testületek, különösen fontos, súlyos esetekben az előljáró szerv (KKB, OKF) vezetője által különleges jogokkal felruházott személy, vagy testület végzi.

a. Általános szervezési feladatok katasztrófavédelmi műveletek végrehajtása során:

- **felderítés:** minden időszakban, minden szintű és besorolású szervezet (alegység) tekintetében felöleli a veszély és a terep, körlet, kárhely, stb. felderítését,
- **a közvetlen biztosítást,**
- **az RBV és a tűzvédelmet** (RBV felderítés, az állomány védelmének biztosítása felkészítéssel, rendszabályok bevezetésével, védőeszközzel való ellátással),
- **műszaki támogatás,**
- **váltás – pihentetés megszervezése,**

- akadályelhárítás és mozgásbiztosítás, stb.),
- **térképészeti biztosítás** (az adott területről terepleírásokkal, térképekkel, vázlatokkal, közműhálózati dokumentumokkal, stb. való ellátás),
- **meteorológiai, hidrometeorológiai előrejelzés** (ezzel a főfeladat végrehajtásának támogatása),
- **információ és titokvédelem** (informálás és információvédelem, titokvédelem megszervezése, biztosítása).

b. A műveletek logisztikai támogatása, magában foglalja a művelethez szükséges alapvető feltétel megteremtését és folyamatos biztosítását:

- **az anyagi támogatás:** élelmezési, ruházati és üzemanyaggal való ellátás, biztosítás,
- **technikai eszközökkel való támogatás:** gépjármű technikai és speciális eszközzel való ellátás és biztosítás,
- **egészségügyi biztosítás:** megelőző, ellátó, rehabilitációs és járványügyi tevékenység megszervezése.

c. Az együttműködés megszervezése a feladatban résztvevők tevékenységének összehangolása, **térben, időben, feladat szerint.** Az együttműködés megszervezését törzs, illetve a szervezet vezetője (parancsnoka) végzi terepasztalon (modellezés útján), vagy térképen, illetve szemrevételezés útján az előzőek kombinációjával A szervezési feladatokat írásban is rögzítik és átadják az alárendelteknek.

Az együttműködés során az előljáró vezető (parancsnok) az alárendelt, a megerősítő és a támogató katasztrófavédelmi szervezetek erőinek, eszközeinek tevékenységét, manővereit – műveleti elhatározásának megfelelően – a főbb, illetve kritikus mozzanatokat illetően, a terepen (körletekben), a feladatok, az irányok és az időpontok szerint hangolja össze.

2.3.2.1. A katasztrófavédelmi (polgári védelmi) vezető szervek feladatai a műveletek megszervezésekor:

A feladatok szakszerű és eredményes végrehajtása érdekében a katasztrófavédelmi vezető szervek:

- Ismerjék az illetékességi területükön található veszélyforrásokat,
- Rendszeresen pontosítsák és tartásuk naprakészen a kidolgozott terveiket,
- Folyamatosan ellenőrizzék az alárendelt alkalmazási készenlétét, rendszeresen hajtásuk végre az adatok pontosítását a polgári védelmi feladatok végrehajtására bevont és kötelezett különböző területi, helyi szervekkel,
- Tartásuk magas szinten a személyi állomány felkészültségét, működési készségét.

2.3.3. A polgári védelmi műveletek vezetése:

A mentési, beavatkozási műveletek katasztrófavédelmi vezetése alatt értjük az adott igazgatási terület katasztrófavédelmi műveleti feladatai tervezésének, szervezésének és végrehajtásának döntés-előkészítésének a végzését.

A vezetésről, általában:

A szervezetek vezetése rendkívül összetett feladat, amelyre tudatosan kell készülni.

A katasztrófavédelmi szervezetben a vezetőt és beosztottat egyaránt jogszabályok kötik, amelyek szabályozzák munkakapcsolatukat, amely alapvetően a vezető utasítási jogával és a beosztott végrehajtási kötelezettségével jellemezhető legegyszerűbben.

A vezetőnek a viselkedését, tevékenységét a jogszabályok alakítják, de az etikai-morális szabályok betartása sem elhanyagolható, amely elsősorban a vezető egyéniségétől, személyiségétől függ és kihat beosztottaihoz való viszonyára. A sok tényező között lehetőleg meg kell teremteni az arányosságot.

A vezetési funkciók gyakorlásának egyik sarkalatos pontja, hogy a döntéssel kialakított feladatrendszer a kívánt paraméterekkel (gazdaságosság, időtényező, hatékonyság stb.) valósuljon meg.

2.3.3.1. A polgári védelmi vezetés alapvető feladatai:

A lakosság és az anyagi javak védelmének tervezése, szervezése, irányítása és ellenőrzése, A védelmi igazgatási szervek, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek készenlétének, a polgári védelmi szervezetek alkalmazási készenlétének biztosítása, az ügyeleti szolgálatok működtetése, a meghatározott ügyeleti szolgálatok megszervezése és bevezetése, a helyzetre vonatkozó információk (adatok) folyamatos gyűjtése, értékelése, a vezetői (parancsnoki) elhatározáshoz számvetések, javaslatok elkészítése,

A felkészülés, a mentő, mentesítő, kárfelszámoló és ideiglenes helyreállító munkák időbeni megtervezése és megszervezése, a jelentkező feladatok eljuttatása a végrehajtókhoz, az együttműködés szervezése a tevékenység mindenoldalú biztosítása, az ehhez szükséges feltételek folyamatos biztosítása.

Az alárendelt, az együttműködő szervekkel, szervezetekkel és az előljáróval a megbízható összeköttetés megszervezése és folyamatos fenntartása a vezetés feltételeinek biztosítása,

A határozatok, alkalmazási parancsok, utasítások és intézkedések végrehajtásának folyamatos ellenőrzése, a végrehajtók munkájának segítése, a jelentések előljáróhoz határidőben történő felterjesztése, a tájékoztatók megküldése, az alárendelt és együttműködő szervek, szervezetek rendszeres tájékoztatása,

A humán és a dologi erőforrások folyamatos biztosítása, szükség szerinti kiegészítése, pótlása,

Az üzleti, a szolgálati és az államtitok megőrzése, ezen belül a minősített okmányok előírás szerinti tárolása és kezelése, az erre vonatkozó előírások betartása és betarttatása,

A tapasztalatok gyűjtése, tanulmányozása, értékelése, az alárendeltekhez történő eljuttatása,

A feladatok végrehajtásába bevont humán és dologi erőforrások lakóhelyre és nemzetgazdaságba történő tervszerű visszatérésének biztosítása, a normál körülményeknek megfelelő élet- és működési feltételek megteremtése.

A vezetés alapvető feladata a mentési tevékenység célirányossá és összehangolttá tétele, valamint az eredményes munkavégzés objektív és szubjektív feltételeinek megteremtése.

A polgári védelmi szervezetek vezetése alatt a parancsnokoknak, törzseknek meghatározott alkalmazási készenlét fenntartása, a polgári védelmi erők és eszközök alkalmazási tevékenységének előkészítésére és erő kifejtésükre, a meghatározott feladat sikeres teljesítésére irányuló tevékenységét értjük.²⁶

A vezetés alapját a vezető elhatározása képezi.

A vezetés biztosítja a feladatok gyors, körültekintő előkészítését, végrehajtását, az erők és eszközök széleskörű és hatékony alkalmazását.

Alapfeltétele a helyzetre vonatkozó adatok gyűjtése és elemzése, az elhatározás meghozatala és a feladatok eljuttatása a végrehajtókhoz.

A vezetés összetételét, létszámát a mindenkori kialakult helyzetnek, a kárhelyszín jellegének megfelelően kell meghatározni.

---

²⁶ Endrődi István: Polgári védelmi szakismeret, NKE KVI egyetemi jegyzet 2014.

2.3.3.2. A polgári védelmi szervezetek vezetése:

A vezetés alapvető feladata a polgári védelmi munkának célirányossá és összehangolttá tétele, valamint az eredményes munkavégzés objektív és szubjektív feltételeinek megteremtése.

A polgári védelmi szervezetek vezetése alatt a parancsnokoknak, törzseknek meghatározott alkalmazási készenlét fenntartása, a polgári védelmi erők és eszközök alkalmazási tevékenységének előkészítésére és erőkifejtésükre, a meghatározott feladat sikeres teljesítésére irányuló tevékenységét értjük.

Alapfeltétele a helyzetre vonatkozó adatok gyűjtése és elemzése, az elhatározás meghozatala és a feladatok eljuttatása a végrehajtókhoz.

A vezetés alapját a polgári védelmi vezető elhatározása képezi.

A vezetés biztosítsa a feladatok gyors, körültekintő előkészítését, végrehajtását, az erők és eszközök széleskörű és hatékony alkalmazását.

A kárhelyszíneken a munkák vezetése parancsnokságok, illetve parancsnokok útján valósul meg.

A kárhelyszíneken végzendő feladatok irányítására vezetési ponto(ka)t kell létrehozni. Innen történik a polgári védelmi szervezetek vezetése. A vezetés legyen operatív és minden helyzetben biztosítsa a polgári védelmi szervezetek folyamatos vezetését. A vezetés összetételét, létszámát a mindenkori kialakult helyzetnek, a kárhelyszín jellegének megfelelően a parancsnok határozza meg.

A polgári védelmi parancsnokságok és törzsek általános munkarendje

A helyzet teljes és hiteles ismeretért a polgári védelmi parancsnok a felelős.

A polgári védelmi parancsnokságok szervezzék meg a saját polgári védelmi erőkre, valamint a szomszédokra, a lakosságra és az anyagi javakra vonatkozó adatok gyűjtését, tanulmányozását, gyors feldolgozását és jelentését az illetékes parancsnoknak.

Az adatok gyűjtése, elemzése terjedjen ki: rombolási, tűz-, sugár-, vegyi- és biológiai helyzetre, a terepre, a hidrometeorológiai viszonyokra, a kárhelyszínrre vonatkozó általános gazdasági, települési, szállítási adatokra.

A helyzetre vonatkozó adatok gyűjtésével és tanulmányozásával kapcsolatos munka magában foglalja: az adatok különböző forrásokból való beszerzését, feldolgozását, térképeken (vázlatokon) történő ábrázolását, értékelését, valamint a következtetések, javaslatok jelentését, továbbá az érintettek részére az adatok átadását.

A vezetés megszervezése olyan rendszabályok és feladatok tervezését és realizálását foglalja magába, amely biztosítja az alárendeltek minden időben történő befolyásolásának lehetőségét, informálását, illetve az információk fogadását, feldolgozását, az információvédelmet.

A vezetés állandóságával, az alárendeltek tevékenységére való ráhatással biztosítható a kitzűzött feladatok teljesítése.

A kárhelyszíneken végzendő feladatok irányítására vezetési ponto(ka)t kell létrehozni. Innen történik a polgári védelmi szervezetek vezetése. A vezetés legyen operatív és minden helyzetben biztosítsa a polgári védelmi szervezetek folyamatos vezetését. A vezetés összetételét, létszámát a mindenkori kialakult helyzetnek, a kárhelyszín jellegének megfelelően a parancsnok határozza meg.

A katasztrófák elleni védekezés műveleteinek irányítása a települési, területi és központi veszély elhárítási tervekben foglaltak alapján történik.

Központi szinten a Kormány a katasztrófavédelemmel összefüggő döntései előkészítéséért, a döntések összehangolásáért felelős kormányzati koordinációs szervet hoz létre.

A kormányzati koordinációs szerv operatív tevékenységének támogatása érdekében operatív munkaszervet működtet. A munkaszerv folyamatos működésének megkezdését követően a kormányzati koordinációs szerv szakmai döntés-előkészítő, valamint a feladatok végrehajtását koordináló szerveként működik.

Területi szinten a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke, helyi szinten a helyi védelmi bizottság elnöke, a főpolgármester és a polgármester irányítja a műveleteket.

Veszélyhelyzetben a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását – helyszínre érkezésétől – a polgármestertől a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője által kijelölt személy veszi át.

2.3.3.3. A polgári védelmi műveletek irányítása:

Az **irányítást** általában direkt formájú külső beavatkozás, mely az alárendelt szervezetek tevékenységének befolyásolására irányul.

A szervezetek irányításának gyakorlati megvalósítását tehát jellemzik:

- a működési célok, feladatok meghatározását követően (döntés), létrejöttek a végrehajtás feltételei (tervezés, szervezés, izolálás), a végrehajtó szervezetekben folyik a meghatározott tevékenységek végrehajtása;
- a vezető szervek áttérnek az irányító funkció gyakorlására, amelynek során
- értesüléseket szereznek a végrehajtás alakulásáról (ellenőrzés, tapasztalatszerzés), vagyis visszacsatolást hajtanak végre;
- összehasonlítják a tervezett és végrehajtott folyamatokat, megállapítják az eltéréseket;
- kialakítják a szükséges beavatkozásra vonatkozó döntéseket, amelyek nem feltétlenül érintik a vezetés által meghatározott döntéseik teljes terjedelmét;
- kiadják a beavatkozást jelentő rendelkezést, amely a vezetés által kitűzött eredeti rendelkezés hatókörét nem lépi túl. Ha ilyen mértékű szabályozásra lenne szükség, akkor teljes körű vezetési ciklus indítása szükséges.

A katasztrófák elleni védekezés műveleteinek irányítása a települési, helyi, területi és központi veszély elhárítási tervekben foglaltak alapján történik.

A katasztrófák kezelésével összefüggő döntései előkészítése, a döntések összehangolása valamint az operatív tevékenységek támogatása érdekében különböző vezetési szinteken operatív munkaszervet kell működtetni.

Területi szinten a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke, helyi szinten a helyi védelmi bizottság elnöke, a főpolgármester és a polgármester irányítja a műveleteket.

Veszélyhelyzetben a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását – helyszínre érkezésétől – a polgármestertől a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője által kijelölt személy veszi át.

2.3.4.A polgári védelmi műveletek vezetésének és operatív irányításának szervei és azok feladatai:

2.3.4.1.A polgári védelmi műveletek operatív irányításának rendszere:

A katasztrófavédelmi műveletek helyszíni irányítására, a jogszabályok és OKF belső szabályzói adnak felhatalmazást.

Mivel a katasztrófa és polgári védelmi, valamint az műveletekben együttműködő szervek felépítése alapvetően a normál időszaki feladatok végrehajtására szerveződik, ezért egy veszélyhelyzet vagy rendkívüli esemény kezelése esetén az esemény megfelelő színvonalú kezelésére a művelet jellegének megfelelő, felkészült vezető és szakemberek, esetleg külső szakértők bevonásával ideiglenes irányító testületeket célszerű létrehozni.

Ezzel elkerülhető a figyelem megosztása a normál és rendkívüli helyzet kezelésére vonatkozóan, egyben elérhető a szükséges ideiglenes feladat átcsoportosítással mind két feladat azonos, elvárható szintű végrehajtása. Mindezt, már a felkészülés időszakában létre kell hozni, tevékenységüket be kell gyakorolni.

2.3.4.2.A kormányzati koordináció

A Kormány a katasztrófavédelemmel összefüggő döntéseinek előkészítése és a védekezéssel kapcsolatos feladatok ágazati összehangolása és irányítása érdekében létrehozott kormányzati koordinációs szerv (a továbbiakban: KKB) útján valósítja meg, melyről a 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat²⁷ rendelkezik.

A katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság feladatai általában:

A KKB a katasztrófák elleni felkészüléssel, védekezéssel és helyreállítással kapcsolatos feladatait a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet 8. §-ban meghatározottak szerint látja el.

A KKB elnöke a belügyminiszter, elnök-helyettese az elnök által kijelölt tag.

Tagjai a honvédelmi miniszter, a közigazgatási és igazságügyi miniszter, a külügyminiszter, a nemzetgazdasági miniszter, a nemzeti erőforrás miniszter, a nemzeti fejlesztési miniszter és a vidékfejlesztési miniszter által kijelölt állami vezető.

A KKB ülésén állandó jelleggel, tanácskozási joggal vesz részt a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság főigazgatója, az országos rendőrfőkapitány, a Honvéd Vezérkar főnöke, a KKB Tudományos Tanácsának elnöke, a KKB Nemzeti Veszélyhelyzetkezelési Központjának (KKB NVK) vezetője, valamint a KKB adminisztratív feladatait ellátó szervezeti egység vezetője.

A KKB ülésén a KKB elnökének döntése és meghívása alapján tanácskozási joggal részt vehetnek más országos, vagy területi szerv vezetői, képviselői is.

A KKB munkaszervei: a Tudományos munkaszerv, ez a Tudományos Tanács, melynek tagjai a KKB elnöke által felkért személyek.

- A KKB TT a természeti és civilizációs katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatban tudományos és tudományszervezési tevékenységet folytat.
- A nukleáris veszélyhelyzetek jelentőségére tekintettel a KKB TT nukleárisbaleset-elhárítási műszaki tudományos szekciót működtet.

A KKB Operatív munkaszerv a KKB Nemzeti Veszélyhelyzeti Központot (továbbiakban: NVK) működtet, mely a katasztrófák elleni védekezésben résztvevő központi államigazgatási szervek állományából kijelölt szakemberekből és meghívott szakértőkből áll

A KKB NVK felépítése:

- az általános munkacsoportból és szakmai feladatokat ellátó
- védekezési munkabizottságokból áll, valamint
- Lakossági Tájékoztatási Munkacsoportot működtet.

A KKB NVK a BM OKF állományából a BM OKF bázisán, a BM OKF hivatali munkarendje szerint, illetve elrendelés esetén 24 órás folyamatos munkarendben működik.

---

²⁷ 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról

2.3.4.3. Az katasztrófavédelem irányításának országos szintje:

A központi, illetve helyszíni művelet-irányítást igénylő, összetett katasztrófavédelmi feladatok eredményes, hatékony végrehajtása, az azzal kapcsolatos adatok gyűjtése, elemzése-értékelése, a központi, területi és helyi szintű feladatok koordinálása, valamint a BM OKF vezetői szintű döntéseinek szakszerű előkészítése érdekében BM OKF főigazgató 55/2013. számú intézkedése alapján, ideiglenes elemként az alábbi operatív szervek működnek:

- Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központ (a továbbiakban: KKB NVK), feladatait a KKB NVK Ügyrendjének elfogadásáról szóló 3/2012. (VIII. 7.) KKB határozat alapján látja el.
- területi Veszélyhelyzet-kezelési Központ (a továbbiakban: VK),
- BM OKF Operatív Törzs (a továbbiakban: (BM OKF OpT),
- Országos Helyszíni Irányító Törzs (a továbbiakban: OHIT),
- Fővárosi, valamint megyei katasztrófavédelmi igazgatóság operatív törzs (F/MKI OpT),
- Helyszíni Operatív Törzs (a továbbiakban: HOpT).

A katasztrófák elleni védekezés irányítása érdekében a fővárosi és megyei védelmi bizottságok operatív munkaszerveként VK működik. A VK-k működési feltételeinek biztosítását, szervezeti felépítését, valamint részletes feladatait a fővárosi és megyei védelmi bizottságok katasztrófavédelmi elnök-helyetteseinek előterjesztésére a fővárosi és megyei védelmi bizottságok határozzák meg.

2.3.4.4. BM OKF és alárendelt Operatív Törzsek működése:

A központi művelet-irányítást igénylő események eredményes kezelése, a vezetői szintű döntések szakszerű előkészítése érdekében - ideiglenes műveletirányítási elemként - BM OKF Operatív Törzs kerül (továbbiakban: OpT) létrehozásra.

A BM OKF OpT működési helye a BM OKF Mogyoródi úti bázisán erre a célra kialakított szolgálati helyiség.

A BM OKF OpT működésbe lépését veszélyhelyzetben a BM OKF főigazgató, központi koordinációt igénylő esemény esetén a BM OKF főigazgató-helyettes vagy az adott eseménytípusra vonatkozóan hatáskörrel rendelkező országos főfelügyelő javaslatára a BM OKF főigazgató rendeli el.

BM OKF OpT működésbe lépésének normaideje a riasztás elrendelésétől hivatali munkaidő alatt 2 óra, munkaidőn túl, pihenőnapon vagy munkaszüneti napokon 4 óra.

A BM OKF OpT vezetője az országos polgári védelmi főfelügyelő, általános feladatkörében helyettesítését az országos polgári védelmi főfelügyelő-helyettes látja (OKF Főigazgató döntése alapján az OpT vezetését az országos iparbiztonsági főfelügyelő vagy az országos tűzoltósági főfelügyelő is elláthatja).

A BM OKF OpT Operátori, Értékelő-elemző, Támogató, Kríziskommunikációs és Lakosságtájékoztató Munkacsoportból áll.

a. A BM OKF OpT feladatai

A lakosság alapvető életfeltételeit jelentősen veszélyeztető események kezelése során a BM OKF OpT irányítja

- a központi művelet-irányítást igénylő összetett katasztrófavédelmi feladatokat, műveleteket,
- végzi az operatív vezetői döntések előkészítését,
- koordinálja a központi és szükség esetén a területi szintű katasztrófavédelmi feladatokat.
- végzi a rendkívüli eseményekkel összefüggő információk, adatok gyűjtését, elemzését és értékelését.

- koordinálja az F/MKI OpT és az OHIT tevékenységét, meghatározza jelentésük rendjét, tartalmát.
- koordinálja a bevont katasztrófavédelmi erők és az önkéntes mentőszervezetek tevékenységét.

BM OKF OpT végrehajtja, illetve a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet vonatkozásában koordinálja a BM OKF főigazgató, valamint – működésbe lépése esetén – a KKB NVK által meghatározott feladatokat.

A főigazgató, valamint működésbe lépése esetén a BM OKF OpT a KKB NVK számára – a meghatározott jelentési rend vagy azonnali utasítás alapján – jelentést készít a kialakult helyzetről.

A BM OKF OpT kapcsolatot tart a KKB NVK-val, a fővárosi és megyei védelmi bizottságok operatív szerveivel, a BM OKF Központi Főügyelettel, az együttműködők és a társszervek operatív irányító szerveivel, a médiakommunikációs szabályzatban meghatározott szervekkel.

b. Az Országos Helyszíni Irányító Törzs működése

A központi művelet-irányítást igénylő események eredményes helyszíni kezelése, a döntések szakszerű előkészítése érdekében a kialakult helyzet függvényében ideiglenes műveletirányítási elemként OHIT kerül létre.

Az OHIT működési helye a kárhelyszín körzetében kijelölt vezetési pont (VP), vezetőjét a BM OKF főigazgatója jelöli ki.

Az OHIT szervezeti felépítése: az OHIT Vezetőből, Műveletirányító és Támogató Részlegből áll. Feladatai:

A lakosság alapvető életfeltételeit jelentősen veszélyeztető események kezelése során

- irányítja a központi művelet-irányítást igénylő összetett, helyi, valamint területi katasztrófavédelmi feladatokat, műveleteket,
- végzi az operatív vezetői döntések előkészítését. Koordinálja az F/MKI OpT tevékenységét.

Az OHIT területi alkalmazása során az F/MKI OpT-től elkülönült feladatot végez.

Az OHIT a rendkívüli eseményekkel összefüggő információk, adatok gyűjtését, elemzését és értékelését:

- koordinálja a feladatok ellátása során a bevont katasztrófavédelmi erők, az önkéntes és egyéb mentőszervezetek tevékenységét,
- végrehajtja, illetve a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet vonatkozásában koordinálja a BM OKF főigazgató és a BM OKF OpT által meghatározott feladatokat.

Az OHIT Kapcsolatot tart a BM OKF OpT -zsel, a fővárosi, megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok operatív szerveivel, a fővárosi és megyei védelmi bizottságok operatív szerveivel, az együttműködők és a társszervek operatív irányító szerveivel, a médiaszolgáltatókkal.

Az OHIT tűzoltás és műszaki mentés esetén a BM OKF Tűzoltó-taktikai Szakutasításáról szóló 42/2012. számú BM OKF főigazgató intézkedésben meghatározottak alapján látja el feladatát.

c. Fővárosi, Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok operatív irányító szerve

Fővárosi, megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok igazgatói által kiadott intézkedés alapján F/MKI OpT-t működtetnek, melyek a BM OKF OpT működése esetén, annak alárendeltségében végzi tevékenységét.

d. A Helyszíni Operatív Törzs működése

A helyi művelet-irányítást igénylő események eredményes helyszíni kezelése, a döntések szakszerű előkészítése érdekében a kialakult helyzet függvényében ideiglenes műveletirányítási elemként HOpT kerül alkalmazásra.

A HOpT működhet saját illetve megerősítő állománnyal, működési helye a kárhelyszín körzetében kijelölt vezetési pont.

A HOpT szervezeti felépítését, vezetőjét és helyettesét valamint tagjait és munkacsoportjait az igazgató határozza meg.

e. A HOpT feladatai

A lakosság alapvető életfeltételeit jelentősen veszélyeztető helyi események kezelése során irányítja az összetett, helyi katasztrófavédelmi feladatokat, műveleteket, végzi az operatív vezetői döntések előkészítését.

A HOpT tevékenységét az F/MKI OpT alárendeltségében végzi

- végzi a rendkívüli eseményekkel összefüggő információk, adatok gyűjtését, elemzését és értékelését.
- koordinálja a bevont katasztrófavédelmi erők és az önkéntes mentőszervezetek tevékenységét.

2.4. A mentési tevékenység végrehajtása:

2.4.1. A mentési tevékenység alapjai:

A mentési tevékenység az egyes mentési, mentesítési és halaszthatatlan helyreállítási feladatok végrehajtásával valósulnak meg.

Kívülről való mentés elve: a mentő erők eszközök leghatékonyabb felhasználása a kívülről való mentés elvének alkalmazásával valósul meg, amely biztosítja az erők eszközök kárhelyszínen kívül történő mozgósítását, megalakítását, csoportosítását, bevetésének lépcsőzetes megvalósítását, a megyei, országos (nemzetközi) erőforrások legoptimálisabb kihasználását a legsúlyosabb károkat szenvedett térségek megsegítése érdekében. A kívülről történő mentés a helyi védekezésre és az önmentésre alapul.

A kárelhárítási feladatok a katasztrófák elleni védekezés mentési időszakában végrehajtandó azonnali beavatkozásokat, operatív intézkedéseket magába foglaló része, olyan rendszabályok és tevékenységek összessége, melyek katasztrófák és más veszélyek esetén biztosítják az azonnali élet- és vagyonmentést, továbbá a káros hatások továbbterjedésének megakadályozását, a következményeinek mérséklését vagy kiküszöbölését, valamint a súlyos környezeti károk kialakulásának megakadályozását.

Mentőcsapat: az a mentőegységekből álló, speciális eszközökkel felszerelt, összevont alakulat, amely a feladat végrehajtására több mentőszervezetből vagy önkormányzati, illetve állami szervezetből, továbbá szakértők bevonásával kerül létrehozásra.

Mentőegység: az a közvetlen tevékenységet végrehajtó műveleti egység, amely a feladat végrehajtására kijelölt, önálló mentési képességgel rendelkezik.

A mentő erők, mozgósításuk és mentési tevékenységük tervszerű megkezdéséhez és végrehajtásához az alábbi körleteket foglalhatják el:

- **Megalakítási körlet**, vagy megalakítási hely: az a helyszín (település, utca, épület) ahol a polgári védelmi szolgálatra felhívást kapott személy a megadott időpontban és felszereléssel, technikai eszközzel megjelenik a feladat végrehajtására.

- **Polgári védelmi szervezet megalakítási helye:** az a földrajzilag körülhatárolható hely, ahol a polgári védelmi szolgálat elrendelése esetén a polgári védelmi szervezet tagjainak meg kell jelenniük a feladat végrehajtását megelőző felkészítés érdekében;
- **Gyülekezési körlet (GYÜK):** a polgári védelmi szervezetek szervezeti elemeinek megalakítására, műveletekre való felkészítés és a technikai eszközök előkészítésére kijelölt tér (objektum, terület). A katasztrófavédelmi csoportosításba beosztott alegységek ideiglenes elhelyezésére, rendezésére, a szükséges menetrend kialakítására szolgál, mely biztosítja a katasztrófavédelmi erők pihentetését, technikai eszközök alkalmazásra történő felkészítését, előkészítését. Megegyezhet a megalakítási körlettel.
- **Összpontosítási, körlet,** az a terület, vagy hely hol a különböző mentésre kijelölt erők összpontosulnak a feladat végrehajtása előtt abból a célból, hogy az egységes műveleti elgondolás alapján a mentési tevékenységet megszervezzék, arra felkészüljenek, a mentési tevékenység során a pihentetést, a feltöltést végrehajtsák, vagy, a művelet befejeztével az erők eszközök leszerelése, a váltás végrehajtása céljából.
- **Várakozási körlet:** az a terület, amely a kárhelyszínre irányított egységek, kiszolgálók, stb. továbbá a kárhelyszínről kimenekített lakosság ideiglenes befogadását szolgálja. A várakozási körletekben az egységeket úgy kell elhelyezni, hogy alkalmazásuk és váltásuk a legrövidebb időn belül biztosított legyen.

A mentési tevékenységek megkezdéséhez történő előremozgás és alkalmazás terepszakaszai:

- megindulási,
- szétbontakozási,
- alkalmazásba vetési.

A mentési tevékenységhez, szükséges erők, eszközök, szervezetszerű alegységeiből a feladatnak megfelelően a szervezettebb tevékenység megvalósítása érdekében különböző nagyságú és célú erő csoportosítások hozhatók létre.

A mentési tevékenység a végrehajtásra kerülő feladatok sorrendiségével, jellegével jellemezhető.

Ennek megfelelően ismerünk:

Elsődleges (azonnali) munkákat. Ezek:

A romok alatt rekedtek, elzártak, menekülésre képtelenek mentése, az elzárkóztatott lakosság kimenekítése, elsősegélynyújtás sérültek részére, tüzek oltása, közművek elzárása, sérülések elhárítása.

Másodlagos tevékenységet. Ezek:

A sérültek ellátása, a hajléktalanná vált lakosság szükség elhelyezése, a sérültek és hajléktalanná váltak ivóvízzel és élelmiszerekkel ruházattal való ellátása,

A szükség ellátás megszervezése a befogadási helyeken magában foglalja az orvosi, lelki (pszichológiai), az élelmezés és ruházattal való ellátást, a közművek ideiglenes helyreállítását,

A mentési tevékenység formái lehetnek az önmentés, az életmentés óvóhelyről, romos épületből, életmentés romos épület felső szintjéről.

Jellegük szerint lehetnek műszaki munkák. Ezek a romeltakarítás, átjáró nyitás, sérült épületrészek megerősítése, aládúcolása, menthetetlen épületekből az értékek mentése, bontás, döntés, mentesítés, fertőtlenítés.

Műszaki mentés: természeti csapás, baleset, káreset, rendellenes technológiai folyamat, műszaki meghibásodás, veszélyes anyag szabadba jutása, vagy egyéb cselekmény által előidézett veszélyhelyzet során az emberélet, a testi épség és az anyagi javak védelme érdekében a rendelkezésére álló eszközökkel végzett elsődleges beavatkozási tevékenység.

Radiológiai-, biológiai-, vegyi mentesítés: a radiológiai, biológiai, vegyi (a továbbiakban: RBV) szennyezések megszüntetése és azok károsító hatásainak csökkentése érdekében végrehajtandó mindazon tevékenységek és eljárások, amelyek a veszélyforrásokból származó anyagok lehető legjobb hatásfokkal történő eltávolítására, vagy azok maradó hatásainak lehető legjobb hatásfokkal történő megszüntetésére irányulnak.

Fertőtlenítés: olyan mentesítési eljárás, amely az egészséget veszélyeztető kórokozókat, élősködőket elpusztítja, továbbá szaporodásukhoz, továbbélésükhöz szükséges életfeltételeket különféle fizikai, kémiai, biológiai eljárások alkalmazásával megszünteti, csökkenti vagy korlátozza.

Megelőző RBV védelem, azon eljárások összessége, mely az anyagi javak, elsősorban a lakosság ellátásához szükséges anyagi javak (élelmiszer, ivóvíz, állatállomány, takarmány,) és az ezek tárolásához szükséges létesítmények szennyező anyagoktól való megóvását célozzák.

A mentesítés, fertőtlenítés lehet személyi, gépjármű, egészségügyi, ivóvíz, élelmiszer, anyagi javak, épületek, utak, műtárgyak, állatállomány, takarmány.

Elsősegélynyújtás, egészségügyi ellátás során alkalmazott módszer a kétkörös egészségügyi kiürítés:

- sérültek felkutatása, szállítás kárhelyről, elsősegélynyújtás, osztályozás- első orvosi ellátás, Orvosi Segélyhelyek (OSH).
- szakorvosi ellátás, OSH- bázis, tábori és szükség kórház.

Járvány egészségügyi feladatok, karantén rendszabályok bevezetése állatjárványok, ember járványok,

2.4.2. A polgári védelmi szervezetek alkalmazása a mentési tevékenység végzése során:

2.4.2.1. A polgári védelmi szervezetek alkalmazása:

Polgári védelmi szervezet alkalmazása: az elrendelt polgári védelmi szolgálat során a polgári védelmi szervezet mozgósítása és védekezési, mentési, mentesítési tevékenysége; A területi polgári védelmi szervezet működési területe a megalakításának alapjául szolgáló közigazgatási egység.

A megalakítási helyen kívüli alkalmazás létrejöhet:

- a feladatok elhúzódó jellege az adott területen működő polgári védelmi szervezetek váltását teszi szükségessé, vagy
- a mentési munkálatok elvégzésére más erők nem állnak rendelkezésre, és a késedelem életveszéllyel vagy jelentős anyagi kárral járhat.

Amennyiben a területi polgári védelmi szervezet alkalmazására a közigazgatási egység határán kívül kerül sor, irányításáért és a mentési tevékenység feltételeinek biztosításáért azon megye megyei védelmi bizottságának elnöke felelős, ahol a polgári védelmi szervezet a tevékenységet

A polgári védelmi szervezetek veszélyhelyzeten kívüli alkalmazása

A polgári védelmi szervezetek veszélyhelyzeten kívüli alkalmazására a polgári védelmi szolgálat elrendelésére jogosult személy döntése alapján akkor kerülhet sor, ha az arra rendelt szervek erőforrásai nem elegendőek a veszély kezeléséhez, illetve a lakosság, a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme indokoltá teszi.

A veszélyeztetett település polgármestere a megyei védelmi bizottság elnökénél – amennyiben erőforrásai nem elegendőek – kezdeményezheti a területi vagy más települések megerősítő vagy támogató polgári védelmi szervezeteinek alkalmazását.²⁸

A megyei védelmi bizottság elnökének döntése alapján a területi polgári védelmi szervezet a védekezés időszakára települési polgári védelmi szervezetekkel kiegészíthető.²⁹

A polgári védelmi szolgálatra kötelezett és a védekezésben részt vevő erők váltásáról, pihentetéséről és ellátásáról annak a településnek a polgármestere gondoskodik, amely településen a védekezés folyik.

2.4.2.2. A mentési tevékenység végzése:

A polgári védelmi szervezetekbe beosztott állampolgár törvényben meghatározott kötelezettségét polgári védelmi szolgálat teljesítésével látja el. A polgári védelmi szolgálat lehet állandó, vagy ideiglenes. Katasztrófák bekövetkezése esetén általában ideiglenes (14 nap) polgári védelmi szolgálat bevezetésre kerül sor, mely meghatározott feltételekkel, (Kormány rendelet, Országgyűlési határozat) meghosszabbítható. A polgári védelmi szervezetek:

Polgári védelmi szervezet: az a szervezet, amely önkéntes és köteles személyi állománya útján az e törvényben meghatározott, valamint fegyveres összeütközés idején végrehajtandó polgári védelmi feladatokat lát el.

Polgári védelmi egység: a területi, a települési és a munkahelyi polgári védelmi szervezet eleme;

2.4.2.3. Az ideiglenes polgári védelmi szolgálat teljesítésére vonatkozó szabályok:

Az ideiglenes polgári védelmi szolgálat elrendelése írásban, vagy - halasztást nem tűrő esetben - szóbeli közléssel (hangosbemondó, kiértesítő, telefon, rádió- vagy televízió-közlemény útján) történhet.

Ha a polgári védelmi szolgálatra kötelezés szóbeli közléssel történik, az érintettnek a határozatot az elrendeléstől számított 72 órán belül át kell adni.

A polgári védelmi szervezetek alkalmazása és gyakoroltatása során a feladat ellátására csak az arra felkészített, megfelelő egyéni védőeszközökkel és munkaeszközökkel ellátott személy kötelezhető.

A polgári védelmi kötelezettség alapján létrehozott polgári védelmi szervezet tagja csak beleegyezésével vehető igénybe a nemzetközi szerződésen alapuló, az országhatáron túli mentési feladatok ellátására.

---

²⁸ 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról

²⁹ Magyarország Alaptörvénye

A polgári védelmi egység vezetője az egység állománya tekintetében, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, vezetéssel megbízott tagja, a polgári védelmi szervezet teljes állománya tekintetében gyakorolja az utasításadás jogát.

Az utasításadás jogát az egység vezetője a beosztó határozattal, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, vezetéssel megbízott tagja, megbízólevéllel igazolja.

A polgári védelmi szervezet tagját a beosztás helye szerinti igazgatóság a kirendeltség útján látja el a melléklet szerinti igazolvánnyal.

A megjelenési és szolgálatteljesítési kötelezettségét teljesítő személy utazási költségtérítésre és a napi hat órát meghaladó felkészítés vagy szolgálat esetén természetbeni ellátásra, a feltételek megléte esetén utazási költségtérítésre - közforgalmú vasúti közlekedés, annak hiányában a menetrend szerinti autóbusz viteldíjra - jogosult.

2.4.2.4. A területi polgári védelmi szervezet:

A területi polgári védelmi szervezet működési területe a megalakításának alapjául szolgáló közigazgatási egység. A területi polgári védelmi szervezet működési területén kívül történő alkalmazása során a mentésben való részvételér polgári védelmi szervezet a mentéssel érintett megyében nem jött létre, vagy a feladatok a rendelkezésre álló szervezetek erejét és technikai lehetőségeit meghaladják,

- a feladatok elhúzódó jellege az adott területen működő polgári védelmi szervezetek váltását teszi szükségessé, vagy
- a mentési munkálatok elvégzésére más erők nem állnak rendelkezésre, és a késedelem életveszéllyel vagy jelentős anyagi kárral járhat.

Amennyiben a területi polgári védelmi szervezet alkalmazására a szervezése alapjául szolgáló közigazgatási egység határán kívül kerül sor, irányításáért és a mentési tevékenység feltételeinek biztosításáért azon megye megyei védelmi bizottságának elnöke felelős, ahol a polgári védelmi szervezet a tevékenységet kifejti.

2.4.2.5. A települési polgári védelmi szervezetet:

A települési polgári védelmi szervezetet az illetékes megyei védelmi bizottság elnökének döntése alapján lehet más településen alkalmazni.

Amennyiben a települési polgári védelmi szervezet alkalmazására a településen kívül kerül sor, irányításáért és a mentési tevékenység feltételeinek biztosításáért annak a településnek a polgármestere felelős, amelynek érdekében a polgári védelmi szervezet a tevékenységet kifejti.

2.4.2.6. A munkahelyi polgári védelmi szervezet:

A munkahelyi polgári védelmi szervezetet a gazdálkodó szervezet polgári védelmi feladatainak végrehajtása érdekében kell létrehozni,

A munkahelyi polgári védelmi szervezet működési területén kívüli alkalmazására a mentés irányításáért felelős személy döntése alapján kerülhet sor.

Munkahelyi polgári védelmi szervezet létrehozása:

A munkahelyi polgári védelmi szervezetet a gazdálkodó szervezet polgári védelmi feladatainak végrehajtása érdekében kell létrehozni.

A veszélyes ipari üzemekben, létesítményekben **baleset-elhárítási szervezetet** kell létrehozni, a veszélyes ipari létesítményeknek nem minősülő **gazdálkodó szervezeteknél üzemi polgári védelmi szervezetet kell létrehozni**, a gazdálkodó szervezetnél esetlegesen kialakuló veszélyeztető hatások felszámolására.

A munkahelyi polgári védelmi szervezet létrehozására a gazdálkodó szervezet telephelye szerint illetékes katasztrófavédelmi kirendeltség vezető tesz javaslatot a polgármesternek, aki határozatban rendeli el a szervezet létrehozását,

- a munkahelyi polgári védelmi szervezet tagjait a gazdálkodó szervezet vezetője jelöli ki,
- a kijelölt személyeket a polgármester hatósági határozattal osztja be.

A polgári védelmi szervezet területi illetékessége szerinti katasztrófavédelmi igazgató gondoskodik az eskütétel megszervezéséről.

A polgármester a polgári védelmi szervezetbe beosztott személyt kiképzésre és gyakorlatra kötelezi.

2.4.3. A polgári védelmi szervezetek megalakítása:

A BM OKF főigazgatója, a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke, a polgármester és a gazdálkodó szerv vezetője a helyi veszélyeztető tényezők hatásainak csökkentésére és az elsődleges mentési tevékenységgel összefüggő védelmi feladatok elvégzésére polgári védelmi szervezetet hoz létre.³⁰

A megyei, fővárosi katasztrófavédelmi igazgató a szervezetek létrehozása érdekében a BM OKF főigazgatója, a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke és a polgármester részére javaslatot tesz a polgári védelmi szervezetek létrehozására.

A polgári védelmi kötelezettség alatt álló, elsősorban a polgári védelmi feladat ellátására önként jelentkező személyt a lakóhely szerinti illetékes polgármester határozattal, polgári védelmi szervezetbe osztja be.

A polgári védelmi szervezetek létrehozásának alapidokumentuma a megalakítási terv. A megalakítási terv a település katasztrófavédelmi besorolása alapján, az egyes veszélyeztető hatásokra való felkészülés érdekében tartalmazza polgári védelmi szervezet rendeltetését, megalakítási helyét, állománytáblázatát és eszközsükségletét.

A munkahelyi polgári védelmi szervezet megalakítási tervét a gazdálkodó szervezet vezetője a katasztrófavédelmi kirendeltség vezető közreműködésével dolgozza ki, és azt a gazdálkodó szervezet vezetője hagyja jóvá.

A települési polgári védelmi szervezet megalakítási tervét a jegyző a katasztrófavédelmi kirendeltség vezető közreműködésével dolgozza ki, és azt a település polgármestere hagyja jóvá.

A területi polgári védelmi szervezet megalakítási tervét a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke véleményének kikérésével a katasztrófavédelmi igazgató dolgozza ki, és azt a BM OKF főigazgatója hagyja jóvá.

A központi polgári védelmi szervezet megalakítási tervét a BM OKF országos polgári védelmi főfelügyelője dolgozza ki, és azt a BM OKF főigazgatója hagyja jóvá.

A polgári védelmi szervezet területi illetékessége szerinti katasztrófavédelmi igazgató gondoskodik az eskütétel megszervezéséről.

A polgármester a polgári védelmi szervezetbe beosztott személyt határozattal kiképzésre és gyakorlatra kötelezi.

---

³⁰ 2013. évi CXCV. törvény 2013. évi CXCV. törvény egyes törvényeknek a katasztrófák elleni védekezés hatékonyságának növelésével összefüggő módosításáról,

2.4.3.1. Az önkéntes mentő szervezetek katasztrófavédelmi műveletekben való részvételének szabályai:

Önkéntes mentőszervezet: különleges kiképzésű személyi állománnyal rendelkező, speciális technikai eszközökkel felszerelt, katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásainak kivédésére, felszámolására, katasztrófavédelmi feladatok ellátására, valamint emberi élet mentésére önkéntesen létrehozott civil szerveződés.

Az önkéntes szervezetek a Kormány 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelete VIII. fejezet alapján vehetnek részt a mentési tevékenységben. A mentő szervezete a csapatvezető vezeti.

Csapatvezető:³¹ a mentőszervezet vezetés-irányításával megbízott személy, aki felelős a mentőszervezet ki- és hazautazásának koordinációjáért, a kárhelyszíni tevékenységéért, a szakszerű és a balesetmentes feladat-végrehajtásért, a bevont eszközök alkalmazhatóságáért. Az országban működő önkéntes mentőszervezet (a továbbiakban: mentőszervezet) a hazai katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásai elleni védekezésben akkor vehet részt, ha a Nemzeti Minősítési Rendszerben meghatározott képzettségi, felkészültségi alapkövetelményeknek eleget téve a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve által lefolytatott, e Fejezetben szabályozott eljárásban a minősítést megszerezte. A Nemzeti Minősítési Rendszert a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve minden év január 31-ig közzéteszi a honlapján.

Nemzeti Minősítési Rendszer: a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve által kidolgozott szakmai követelményrendszer teljesítésén alapuló, 5 évente megújítandó minősítés.

A nyilvántartásba vett mentőszervezet a védekezésben a Katasztrófavédelmi törvényben meghatározott követelmények megléte esetén a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi, területi szervének értesítése alapján vesz részt. Az értesítő okmány tartalmazza a káresemény jellegét, az esemény helyszínét, az igényelt segítségnyújtás mértékét, valamint a gyülekezési pont helyét.

Az érintett mentőszervezetek kárhelyszíni tevékenységét a helyszíni műveletirányító irányítja. A védekezésbe bevont mentőszervezet kár- és költségtérítésre jogosult a védekezés során a feladatot ellátó valamennyi más szervvel és szervezettel együttműködik.

A védekezésbe bevont mentőszervezet általános jelentéstételi kötelezettséggel tartozik, tevékenységéről jelentést készít.

a. Az önkéntes szervezet tagjaival kapcsolatos követelmények:

- érvényes tagsági viszonyban, munkaviszonyban, illetve munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll a mentőszervezettel, illetve annak tisztségviselője,
- rendelkezik a vonatkozó jogszabályokban meghatározott egészségügyi, pszichikai, fizikai alkalmassággal,
- rendelkezik a mentőszervezet által vállalt tevékenységre a vonatkozó jogszabályok által előírt szakmai felkészültséggel, alapvető elsősegély-nyújtási ismeretekkel,
- az egészségügyi tevékenység ellátásához rendelkezik a népegészségügyi szakigazgatási szerv engedélyével.

b. A mentésben való részvétel további feltételei:

- a szakmai képezési és képzettségi alapkövetelményeknek való megfelelés,
- a hivatásos kat. véd. szerv által engedélyezett egyedi azonosító jellel, valamint, érvényes

---

³¹ 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról

élet- és balesetbiztosítással való rendelkezés.

A szervezet megfelel az előírt műszaki, technikai követelményeknek

A kárhelyszíni együttműködés hírközléssel összefüggő feladatait a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve és területi szervei koordinálják.

A szervezet a megfelelő előírások szerint nyilvántartásba vételre kerül.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve a nyilvántartásból törli a mentőszervezetet, ha azt a szervezet kéri, nem felel meg a minősítés személyi, technikai és műszaki feltételeinek, megsérti a megállapodásban, illetve e rendeletben foglaltakat, a minősítés érvényességi ideje lejár, a mentőszervezet tagjainak legalább 25%-a megváltozik és a mentőszervezet nem újította meg a minősítését.

A mentőszervezet a minősítését megújíthatja, amennyiben a nemzeti minősítő oklevél érvényességi ideje lejár.

A védekezésre való felkészülés érdekében a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve, illetve területi szervei a mentőszervezetek bevonásával rendszeresen gyakorlatokat szerveznek, amelyen a mentőszervezet részt vesz a gyakorlattervben foglaltaknak megfelelően.

c. A nemzetközi segítségnyújtásban való részvétel különös szabályai:

A nemzetközi segítségnyújtásban Magyarország képviselőjében csak olyan mentőszervezet vehet részt, amely

- rendelkezik megállapodással elfogadja a segítségnyújtás szabályait,
- elfogadja a nemzetközi irányelveket és elvárásokat,
- a feladatok ellát. szükséges, angol nyelvtudással rendelkező tagot tud kiállítani,
- eleget tesz a Nemzetközi Minősítési Rendszer által előírt feltételeknek.

2.4.3.2. A társadalmi és karitatív szervezetek védekezésben való közreműködésének szabályai:

Az önként jelentkező társadalmi és karitatív szervezetek védekezésben való közreműködésére a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének döntése alapján kerülhet sor. A humanitárius tevékenységet végző karitatív szervezetek a veszély elhárítási tervekben meghatározott feladatokat látják el.

Az önként jelentkező szervezetek és személyek védekezésben való közreműködésének szabályai

Katasztrófaveszély esetében, illetve veszélyhelyzetben az önként jelentkező szervezetek és személyek a katasztrófa típusának és a képességeiknek megfelelő tevékenységet végeznek a katasztrófák hatásai elleni védekezésben a védekezés irányításáért felelős személy döntése alapján.

Az önként jelentkező szervezetek a védekezési tevékenységbe abban az esetben kerülnek bevonásra, ha a katasztrófák elleni védekezésért felelős szervek erői, eszközei és képességei a védekezés irányításáért felelős személy döntése alapján nem elegendőek a káresemény felszámolásához.

2.4.4. A polgári védelmi szervezetek készenlétbe helyezésének eszközei, okmányai:

2.4.4.1. A mozgósítás alapjai:

A polgári védelmi szervezetek a feladat végrehajtásának megkezdéséhez szükséges készenlétet, mozgósítás útján érik el.

A polgári védelmi szervezetek **mozgósítása** a felkészített és kiképzett PV erők és eszközök részére a PV szolgálat elrendeléséről szóló döntéstől a GYÜK -be történő beérkezésig tartó folyamat.

A mozgósítás, a szervezetek személyi állományának a riasztásával, berendelésével veszi kezdetét.

Riasztás: a mozgósítás azon része, mely során a PV szolgálatot elrendelő döntéstől a PV szervezet tagja a megjelenésre szóló értesítést megkapja.

A riasztás vétele után az illetékes ügyeleti szolgálat gondoskodik a szervezetekbe beosztottak kiértesítéssel berendeli. A berendelés a mozgósítás azon része, amely során a polgári védelmi kötelezettséget teljesítő személy a feladatra megjelenik.

A mozgósítást, berendelést úgy kell elrendelni, és begyakoroltatni, hogy az minden helyzetben biztosítsa- munkaidőben, vagy azon kívül- akár magasabb mozgósítási fokozat elrendelése nélkül- a részükre meghatározott normaidőn belül a megalakítási helyre történő beérkezést.

2.4.4.2. A mozgósítás elrendelésére jogosult személyek:

A polgári védelmi szervezetek mozgósítását elrendelheti:

- a Kormány a Belügyminiszter útján az Országgyűlés, Köztársasági elnök egyidejű tájékoztatása mellett.
- a Belügyminiszter az OKF Főigazgató kezdeményezésére a Kormány egyidejű tájékoztatása mellett.
- a Fővárosi megyei kormányhivatal vezetője a Belügyminiszter egyetértésével a BM OKF főigazgató egyidejű tájékoztatása mellett.
- a polgármester a Fővárosi megyei kormányhivatal vezetője egyetértésével a BM OKF főigazgató egyidejű tájékoztatása mellett.
- a munkahelyi polgári védelmi szervezetet létrehozó vezető a területileg illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv vezetője tájékoztatása mellett.

2.4.5. A mentési tevékenység végzésének általános sorrendje katasztrófák bekövetkezése esetén.

2.4.5.1. Az elemi csapások, természeti és ipari katasztrófák következményeinek felszámolását a következő sorrendben kell végrehajtani:

- a katasztrófa sújtotta körzetek, lakott települések és jelentősebb üzemek elhelyezkedésének és úthálózatának tanulmányozása,
- a katasztrófa körzetében lévő és a környező területen lévő azonnal bevethető erők riasztása, helyzetének tisztázása,
- azon létesítmények helyzetének felmérése, ahol a műszaki-mentő és üzemzavar-elhárító munkákat azonnal meg kell kezdeni,
- az erők azonnali csoportosítása, gyülekeztetése,
- a létesítmény, terület megtisztítása romoktól, akadályok elhárítása, emberek mentése és elsősegélyben részesítése, majd orvosi ellátása,
- a létesítmények részleges vizsgálata a műszaki, munkák megszervezés érdekében,
- a létesítmények azonnali, illetve részleges helyreállítása, a mielőbbi üzembe helyezéshez szükséges építési és közmű helyreállítási munkák végzése,

Az elemi csapások és természeti, ipari katasztrófák következményeinek felszámolását, a műszaki-mentő, mentesítő munkákat:

- bonyolult helyzetben,

- Rövid idő alatt és nehéz feltételek,
- ismételt veszélyeztető hatások fennállása mellett kell végezni.

2.4.5.2.. A beavatkozás során, illetve a normál élet visszaállítása érdekében végrehajtandó feladatok:

- a kialakult helyzet kezelése, a meglévő erők, eszközök segítségével további erők, eszközök kirendelésével, átcsoportosításával,
- a védekezésben részt vevő erők, eszközök mindenoldalú ellátásának, váltásának, pihentetésének, cseréjének, folyamatos biztosítása,
- a kárelhárítást, beavatkozást követő, a normál életfeltételek visszaállítását elősegítő fertőtlenítési, mentesítési feladatok végrehajtásának koordinációja,
- a kárfelmérés lehetőség szerinti azonnali megkezdése,
- a jelentések elkészítése, összesítése, felterjesztése.

2.5. A mentésben résztvevő szervezetek készenlétének rendszere:

2.5.1. A Katasztrófavédelem ügyeleti és műveletirányítási rendszere (szervezeti felépítés, országos, területi, helyi ügyeletek és azok kapcsolati rendszere, főbb feladatai, KML, KMSZ)

2.5.1.1. Az ügyeleti rendszer szervezeti felépítése, feladatai:

A katasztrófavédelem szervezet többszintű tagozódása miatt az ügyeleti rendszer piramis szerűen épül fel. Elemei:

- a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Központi Főügyelet, mely országos hatáskörű szervezet.
- a megyei főügyeletek, melyek alá a megyei műveletirányítási ügyeletek tartoznak, megyei hatáskörű, területi szervezetek. Köztük mellérendeltségi viszony áll fenn.
- a hivatásos tűzoltó parancsnokságok ügyeletei,
- a katasztrófavédelmi őrsök és az önkormányzati tűzoltóságok ügyeletei (ügyeleti szolgálatot ellátó tagjai), mint helyi szintű szervezetek, a megyei műveletirányítás utasításait kötelesek követni.

a. A Központi Főügyelet főbb feladatai:

- irányítja és koordinálja a katasztrófavédelem ügyeleti szolgálatát és annak tevékenységét;
- végrehajtja a szükséges riasztási, értesítési, berendelési feladatokat;
- a tudomására jutott katasztrófa, veszélyhelyzet, kiemelt tüzeset, műszaki mentés esetén azonnali intézkedéseket tesz, amennyiben a késedelmes intézkedés különösen nagy anyagi kárt okozhat, illetve emberéletet veszélyeztethet;
- intézkedik az eseményhez, rendkívüli eseményhez vagy veszélyhelyzethez kapcsolódó információk megszerzésére és döntésre jogosultakhoz történő továbbítására;
- végzi az országos riasztású különleges szerek és a megyei műveletirányítási terven felül szükséges erők, eszközök riasztását, szükség esetén azok átcsoportosítását;
- tájékoztatja az együttműködő, illetve az érintett alárendelt szervek ügyeleti szolgálatait az őket érintő bekövetkezett eseményekről;
- fogadja a Magyar Honvédség, a rendvédelmi és területi katasztrófavédelmi szervek ügyeleti szolgálatai által továbbított jelentéseket a BM OKF feladatrendszeréhez kapcsolódó eseményekről, cselekményekről.

b. A megyei főügyeletek főbb feladatai:

- irányítja és koordinálja a megyei műveletirányítási ügyeleti szolgálatát és annak tevékenységét;
- végrehajtja a szükséges riasztási, értesítési, berendelési feladatokat;
- a jelentési kötelezettségbe tartozó eseményeket, valamint a tett intézkedéseket az illetékes vezetőknek és a BM OKF Központi Főügyeletének jelenti.

c. A megyei műveletirányítási ügyeletek főbb feladatai:

- a megyei műveletirányítás által felügyelt területen bekövetkezett tüzesetekről és műszaki mentésekről, rendkívüli eseményekről érkezett bejelentések, jelzések értékelése, a szükséges további adatok bekérése és összegzése;
- a szükséges intézkedések megtétele, az erők, eszközök riasztásának, esetleges átcsoportosításának biztosítása, a tüzesetekkel és műszaki mentésekkel kapcsolatos hírforgalom, valamint egyéb szolgálati hírcapcsolat biztosítása;
- kapcsolattartás és szükség szerinti közös intézkedések biztosítása az együttműködő szervek ügyeleteivel, a rendkívüli események, illetve tüzesetek és műszaki mentések hatékony felszámolása érdekében, továbbá segítségnyújtás és segítség igénybevétele az érvényben lévő együttműködési megállapodások alapján;
- a jelentési kötelezettségbe tartozó tüzeseteket és műszaki mentéseket, valamint a tett intézkedéseket a megyei főügyeletnek jelteni,
- intézkedni kötelesek a tüzeseti és műszaki mentési tevékenység, illetve szolgálat ellátás érdekében a szükséges és lehetséges szer- és létszám átcsoportosításokra, 8 órát meghaladó működés esetén a váltás megszervezésére;
- gondoskodniuk kell védőital elkészítéséről, illetve helyszínre szállítatásáról, ha a tűz- és káreseti tevékenység előre láthatóan a 3 órát meghaladja, továbbá ha a tűzoltás vezető kéri.

d. A Katasztrófavédelmi Műveleti Szolgálat (KMSZ)

A KMSZ a hivatásos katasztrófavédelmi szervek területi illetékességgel, hatáskörrel rendelkező készenléti jellegű szolgálata, amely a megyei (fővárosi) főügyeleti osztály szervezeti egysége. A KMSZ tagjai készenléti jellegű szolgálatot látnak el, 24/48-as váltásos munkarendben, állandó készenléti helyzetben a szolgálatteljesítés helyén. A megyei KMSZ napi készenléti szolgálati létszáma minimum 2 fő. A fővárosi KMSZ napi készenléti létszáma minimum 3fő.

A KMSZ főbb feladatai:

- a káresemény helyszínén a beavatkozó állomány biztonságosabb beavatkozását felügyeli és ellenőrzi. A beavatkozás biztonságával kapcsolatban tapasztalt hiányosság esetén azonnal intézkedik annak elhárítására;
- a KMSZ káreseti tevékenységén keresztül teremti meg a hivatali munkarendben dolgozó irányítói és koordinatív feladatokat ellátók és a készenléti jellegű szolgálatban operatív feladatokat végzők közötti, valós idejű kapcsolatot;
- egységes elvek szerint történő hatékony, eredményes és biztonságos kárelhárítást végez, illetve azt követeli meg a kárelhárítás szervezetében tevékenykedőktől;
- nagy kiterjedésű, bonyolult nagy erőket igénylő káresemények során a KMSZ részt vesz a vezetési törzs megszervezésében és irányításában.
  - félévente a KMSZ működési területén található tűzoltóságok mindhárom szolgálati csoportjánál legalább egy alkalommal az alábbi ellenőrzéseket hajtja végre és azokat értékeli:
- hivatali munkaidő után ellenőrzi a készenléti szolgálat ellátást,
- gyakorlatot, kiképzési foglalkozást ellenőriz (alaki, elméleti, szerelési,

- tűzoltótechnika kezelői, sportfoglalkozás, stb.),
- végzi a szolgálat váltások ellenőrzését.

A KMSZ riasztásra kerül:

- minden II-es vagy annál magasabb tűz riasztási fokozatok elrendelésekor;
- ha a kárhelyszínen tűzoltó súlyosan, életveszélyesen megsérült, elhunyt;
- amennyiben a kárhelyszínen lévő tűzoltás vezető konzultációra kéri. Összetett, bonyolult eseteknél (műszaki mentés, daruzás, magasból-, mélyből mentés, fakidőlés, stb.);
- tűzoltó gépjármű balesetéhez, ha a baleset személyi sérüléssel járt;
- a KMSZ vezető döntése alapján, amennyiben az adott káreset felszámolásának ellenőrzését indokoltnak tartja és a megyei fő- és műveletirányítási ügyelettel a vonulás megkezdése előtt konzultált.

e. A Katasztrófavédelmi Mobil Labor (KML)

A KML a hivatásos katasztrófavédelmi szervek területi illetékességgel, hatáskörrel rendelkező a megyei (fővárosi) iparbiztonsági főfelügyelőség alá tartozó, hetenkénti váltással hivatali munkaidőben készenléti szolgálatot adó szervezeti egysége.

A Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság KML tagjai 24/48-as váltásos munkarendben készenléti jellegű szolgálatot látnak el, a szolgálati helyükön. A KML állománya 2 fő.

A KML főbb feladatai:

- a KML -ek alaprendeltetése a veszélyes anyagok jelenlétével, kiszabadulásával, környezetbe kerülésével járó balesetek, természeti és civilizációs katasztrófák esetén a beavatkozási állomány, a lakosság és az anyagi javak védelmének érdekében az alábbi pontokban felsorolt feladatokat ellátása, illetve közreműködés azok végrehajtásában:
- felderíti a veszélyeztetett terület nagyságát, kiterjedését,
- felméri a beavatkozási állomány, a lakosság, valamint az anyagi javak veszélyeztetettségét, figyelemmel kíséri a változásokat, gyűjti és továbbítja a veszélyeztetésről szóló adatokat, információkat,
- alaprendeltetésből fakadóan – a kárhely parancsnok döntéseinek előkészítéséhez – javaslatot tesz a beavatkozás biztonságának, hatékonyságának elősegítése érdekében,
- elősegíti a lakosság gyors helyszíni riasztását, illetve szükség esetén közreműködik a feladat végrehajtásában,
- tervezi, szervezi és közreműködik a mentesítési (fertőtlenítési) feladatok végrehajtásában,
- veszélyes anyagok kiszabadulásával, környezetbe kerülésével járó balesetek, katasztrófák esetén, valamint vegyi-, sugár- és biológiai anyagokkal szennyezett területen történő munkavégzés során együttműködik a tűzoltóságokkal és az egyéb beavatkozó szervekkel,
- szakmai segítséget nyújt a társ- és együttműködő szervezetek részére.

A KML -nek az igazgatóságok hatósági tevékenységet ellátó állománya mellett végzett kiegészítő jellegű feladatai:

- végrehajtja a veszélyes áru közúti (ADR)³², vasúti (RID)³³, vízi (ADN)³⁴ és légi (ICAO)³⁵ szállításával, valamint telephelyeivel kapcsolatos ellenőrzéseket a vonatkozó

³² Az ADR a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodást jelenti.

³³ A RID a Veszélyes Áruk Nemzetközi Vasúti Fuvarozásáról szóló Szabályzat, amelyet a Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Egyezmény (COTIF) C Függetléke ír elő.

³⁴ ADN (The European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Inland Waterways (ADN)) A veszélyes áruk nemzetközi belvízi szállításáról szóló Európai megállapodás 1941-ben jött létre és Nemzetközi jogforrásként alkalmazzák.

hatályos BM OKF főigazgatói intézkedésben szabályozott eljárásrendben meghatározottak szerint,

- végrehajtja a veszélyes áru közúti (ADR), vasúti (RID), vízi (ADN) és légi (ICAO) szállításával kapcsolatos balesetek és rendkívüli események kivizsgálását – a baleset helye szerint illetékes KML – a vonatkozó hatályos BM OKF főigazgatói intézkedésben szabályozott eljárásrendben meghatározottak szerint.
- végzi a felső- és alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek, valamint a küszöbérték alatti üzemek időszakos hatósági ellenőrzését a vonatkozó hatályos BM OKF főigazgatói intézkedésben szabályozott eljárásrend szerint.
- végzi a felső és alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek belső védelmi terv gyakorlatainak helyszíni ellenőrzését és minősítését a vonatkozó hatályos BM OKF főigazgatói intézkedésben szabályozott eljárásrend szerint.

A KML riasztására akkor kerülhet sor, ha a jelzés értékelése során a káresemény helyszínén veszélyes anyag vagy annak jelenlétére, illetve veszélyére utaló körülmény található.

2.5.1.2.A jelentési- és adatszolgáltatási rendszer (helyi szervek és a műveletekben részt vevők feladatai, KAP- online³⁶, HADAR³⁷ alkalmazása)

2.5.1.2.1. A katasztrófavédelem jelentési rendszere:

A katasztrófavédelem helyi szervei a jelentési kötelezettség körébe tartozó eseményeket, az események következményeinek elhárítására tett intézkedéseket a rendelkezésre álló infokommunikációs eszközök felhasználásával ügyeleteik útján, a katasztrófavédelmi igazgatóság főügyeletén keresztül jelenti a BM OKF Központi Főügyeletnek.

(A jelentési kötelezettség alá tartozó eseményeket a Belügyminisztérium és a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek ügyeleti szolgálatai által teljesítendő tájékoztatási kötelezettség rendjéről, valamint a Kormányügyelet működéséről szóló 33/2011. (XII. 2.) BM utasítás, illetve a hivatásos katasztrófavédelmi szervek ügyeleti és készenléti szolgálatainak működési rendjéről szóló hatályos BM OKF főigazgatói intézkedés tartalmazza).

Ezek különösen:

- a személyi állománnyal kapcsolatos események;
- a szerv beosztottjainak közlekedési vagy üzemi jellegű balesete;
- az ország biztonságát vagy közrendjét súlyosan veszélyeztető események;
- a személy- és vagyonbiztonságot, valamint a nemzeti vagyont érintő események;
- közúton közlekedő járművel történt események, bizonyos feltételek teljesülése esetén;
- egyéb események.

2.5.1.2.2. A katasztrófavédelem adatszolgáltatási rendszere:

A BM OKF egységes on-line Katasztrófavédelmi Adatszolgáltató Program web-alkalmazást (a továbbiakban: on-line KAP) működtet, amely lehetővé teszi az on-line adatrögzítést és adatszolgáltatást. A TMMA-, a Szer-, az Erdő és Vegetációtűz Felviteli adatlapok adatait a bevonulást követő 2 órán belül kell feltölteni. A tűzoltóparancsnok, vagy az általa megbízott személy köteles a feltöltött adatlapokat ellenőrizni és 72 órán belül lezárni.

Az adatszolgáltatás feltöltéséért, ellenőrzésért, jóváhagyásáért a Hivatásos tűzoltó parancsnokságoknál az ügyeletes és a szolgálatparancsnok felelős:

---

³⁵ ICAO Nemzetközi Polgári Repüléstügyi Szervezet Veszélyes Áruk Légi Szállításának Biztonságát szolgáló Műszaki Utasítások (International Civil Aviation Organization)

³⁶ Katasztrófavédelmi Adatszolgáltató Program

³⁷ Hatósági adatszolgáltatási rendszer

A szerállapot jelentésért, az eszköznyilvántartás frissítéséért, a létszám jelentésért, a különböző adatlapok kitöltéséért

A tűzoltóparancsnok felelős:

- A TMMJ, Szer, erdő és vegetációtűz adatlapok ellenőrzéséért és jóváhagyásáért.

A Katasztrófavédelmi kirendeltségeknél tűzoltósági felügyelő felelős:

- A tűzvizsgálat megindításáért, a tűzvizsgálati adatlap kitöltéséért.

A polgári védelmi felügyelő felelős az árvíz, belvív, helyi kárjelentésért.

Az iparbiztonsági felügyelő felelős:

- Az ADR, RID, ADN adatkezelésért, napi jelentésért, időszaki jelentésért.

A Katasztrófavédelmi kirendeltség vezető felelős:

- A tűzvizsgálati adatlapok ellenőrzéséért és jóváhagyásáért.

A Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságoknál a főügyeletes felelős a hivatásos katasztrófavédelmi szervek ügyeleti és készenléti szolgáltatásainak működési rendjéről szóló Főigazgatói Intézkedésben meghatározott feladatok végrehajtásáért.

2.5.1.2.3. Az ügyeleti rendszer működését segítő infokommunikációs rendszerek (PAJZS, rádióforgalmazás, tömeges jelzések):

a. PAJZS

A műveletirányítás hatékony, gyors működtetése Ez a PAJZS program segítségével történik, amelyhez Döntéstámogatási Térinformatikai Rendszer (DÖMI) is kapcsolódik, mely elvégzi az optimalizációt a bevetésre tervezhető erők között. A műveletirányítás rendjével kapcsolatos intézkedés részletesen meghatározza a riasztás elrendelésének alapelveit, menetét.

b. Tömeges jelzések fogadása

A PAJZS rendszeren tömeges jelzések beérkezése esetén biztosítja, hogy beérkezett segélyhívás ne vesszen el, rögzítésre kerüljön és amennyiben felszabadul beavatkozó egység, akkor azonnal riasztani lehessen a korábban felvett adatok alapján.

A tömeges jelzések kezelésének eljárási rendje: először is fel kell ismerni, hogy tömeges mennyiségű bejelentés érkezik, majd figyelembe kell venni a műveletirányítók létszámát, az ügyelet megerősítéshez szükséges időtartamot a megyei beavatkozó erők létszámát, mennyiségét. Ez után intézkedni a műveletirányítási ügyelet megerősítésére.

c. Rádióforgalmazás

Katasztrófák és súlyos balesetek esetén a kárhely parancsnoka és a beavatkozásban résztvevők az összeköttetést az Egységes Digitális Rádiórendszer (EDR) útján tartják.

A KML állománynak havonta egy alkalommal a hatósági eljárások szabályairól, az elmúlt időszak aktuális hatósági tapasztalatairól képzést kell tartani, amelyet a hatósági osztályvezető vezet.

2.6.A mentési műveletek mindenoldalú biztosításának megszervezése:

A művelet mindenoldalú biztosításának a megszervezése magába foglalja azon rendszabályok és feladatok megtervezését, végrehajtására történő rendelkezést, amelyek a katasztrófavédelmi, polgári védelmi szervezetek műveleti tevékenységének információs, anyagi, technikai és eszköztámogatását biztosítja.

Megszervezése valamennyi szervezet tekintetében minden művelet és művelettel kapcsolatos tevékenység végrehajtása során elengedhetetlen, amely a következőket tartalmazza:

- a vezetés feltételei, technikai és az infokommunikáció biztosítását.
- felderítés: minden időszakban, minden szintű és besorolású szervezet (alegység)

- tekintetében felöleli a veszély és a terep, körlet, kárhely, stb. felderítését,
- az RBV és a tűzvédelmet (RBV felderítés, az állomány védelmének biztosítása felkészítéssel, rendszabályok bevezetésével, védőeszközzel való ellátással),
- a műszaki támogatás (váltás – pihentetés megszervezése esetleg létesítményben, akadályelhárítás és mozgásbiztosítás, stb.),
- térképészeti biztosítás (az adott területről terepleírásokkal, térképekkel, vázlatokkal, közműhálózati dokumentumokkal, stb. való ellátás),
- meteorológiai, hidrometeorológiai előrejelzés (ezzel a főfeladat végrehajtásának támogatása).

2.6.1. A vezetés feltételei biztosítása:

Olyan rendszabályok és feladatok tervezését és realizálását foglalja magába, amelyek biztosítják a vezetés állandóságát, folyamatos és rugalmas vezetés feltételeit, az alárendeltek minden időben történő befolyásolásának lehetőségét, informálását, illetve az információk fogadását, feldolgozását, az információvédelmet.

A vezetés állandóságával, az alárendeltek tevékenységére való ráhatással biztosítható a kitűzött feladatok teljesítése.

A vezetés megszervezése során ki kell térni:

- a vezetési pontok települési helyeire és az esetleges áttelepülések irányaira vagy helyeire, a berendezésére,
- a vezetés (a parancsnoklás) rendjére,
- az összeköttetési rendszer több formában és módon történő működtetésére,
- a kódolás rendszerére, a hívónevek, fedőnevek és számok meghatározására.

2.6.2. A műveleti felderítés szervezése, a beérkező adatok feldolgozása

2.6.2.1. A felderítés alapjai:

a. A kárterület-felderítés fogalma, alapvető csoportosítása:

A kárterület-felderítés olyan tervező-, szervező-, végrehajtási- és elemző tevékenységek összessége, amely a károk felderítésén túl, információt szolgáltat a kárterület egyéb jellemzőiről, a kialakult helyzetről, a védekezés lehetséges formájáról, módjáról, és az események várható alakulásáról.

A kárfelderítés „mindazon végrehajtott adatszerző- és elemző tevékenységek összessége, melyek a rendelkezésre álló erőforrások hatékony és gyors alkalmazásának feltételeit teremtik meg, a kárfelderítés a kárterület felderítésének része.

A kárterület-felderítés folyamatos adatgyűjtés- és elemzés az adott kárterületen kialakult helyzetről, másrészt segítséget nyújt a mentőerők számára feladataik végrehajtásához.

Végrehajtás formáját tekintve szárazföldi-, légi- és vízi felderítést különböztetünk meg. Fajtáját tekintve, általános-, szak- és speciális felderítésről beszélhetünk. A felderítési feladatok végrehajtásának módszerét tekintve, lehet figyelés, átvizsgálás, keresés-kutatás, továbbá detektálás és mérés.

E módszerek a kárterületen rendszerint nem elkülönülve, hanem egymás mellett, vagy egymásra épülve kerülnek alkalmazásra.

b. A felderítés általános elvei

A felderítés jellemzői

A folyamatosság A felderítést a feladat végrehajtásának teljes időtartamában, nappal és éjjel, minden helyzetben, bármilyen terep- és időjárási viszonyok között folytatni kell.

Az aktivitás A felderítést elrendelőnek (a kiküldőnek) és a felderítést folytatónak kezdeményezően és kitartóan arra kell törekedni, hogy a meghatározott időre biztosítsa a kért információkat (adatokat)

A célirányosság Az egész felderítő rendszert minden esetben, szigorúan a fő feladat érdekeinek kell alárendelni.

A rugalmasság Időbeni reakció a helyzet változásaira és szükség szerint pontosítások, kiegészítések végzése.

A mélység Időben, megbízható információk (adatok) birtokában, kellő előrelátással rendelkeznek a különböző szintű vezetők (parancsnokok) és munkacsoportok (törzsek) a feladatok végrehajtásának teljes mélységéig.

Az időszerűség Az információk (adatok) időre történő biztosítása, feldolgozása és eljuttatása a felhasználókhoz.

A megbízhatóság (hitelesség) Az információknak (adatoknak) különböző forrásokból való beszerzése, gondos tanulmányozása és értékelése, szükség esetén kiegészítő felderítés elrendelése és végrehajtása. A felderítési információk (adatok) ez alapján lehet: hiteles, valószínű és kétségbe vonható.

- **Hiteles:** azaz információ (adat), amely több forrásból vagy egy megbízható forrásból többször megerősítenek, és amely teljes egészében megfelel a kialakult helyzetnek, kétséget nem okoz.
- **Valószínű:** az az információ (adat), amely megfelel a kialakult helyzetnek és a korábbi ismereteknek, viszont csak egy vagy néhány, de ellenőrzésre szoruló forrásból származik.
- **Kétségbe vonható:** az a felderítési információ (adat), amely ellentmond a korábban más forrásból kapottak. Ez ellenőrzésre, pontosításra vagy megerősítésre szorul.

2.6.2.2. A kárterület-felderítés fajtái, és azok rendeltetése:

Az általános felderítés az első általános adatokat szolgáltatja a kialakult katasztrófa-helyzetről, a kárterület méretéről, a károk jellegéről és nagyságáról, az utak járhatóságáról, a tűz-helyzetről, valamint a végrehajtandó mentési feladatokról, és az ahhoz szükséges erőkről.

A szakfelderítés az általános felderítés adatainak kiegészítésére, pontosítására irányul. Részletes, konkrét adatokat szolgáltat az egészségügyi-, műszaki (óvóhelyi-, közmű stb.), vegyi-, sugár-biológiai-, állat- és növényvédelmi-, meteorológiai-, valamint tűzvédelmi szakmai területekről és azok kárterületen kialakult jellemzőiről.

a. A felderítés területei szerint két csoportba osztható:

aa. Szárazföldi felderítés A katasztrófavédelmi hivatásos szervek felderítő szervezeteinek alapvető tevékenységi területe. Végrehajtói lehetnek a figyelők, a figyelő őrsök, a felderítő járőrök és a felderítő csoportok.

ab. Speciális felderítés a felderítési rendszer része, a katasztrófavédelmi szervek sajátos tevékenységi területe, kiegészítő eleme. Lehet:

- **Vízi felderítés:** vízfelszíni, felszín alatti és víz alatti.
- **A légi felderítés** a felderítésnek azon területe, amely a levegőből — különböző magassági tartományokban tartózkodó repülő eszköz segítségével, az ember közreműködésével vagy anélkül — történő információgyűjtéssel jut felderítési információkhoz. Lehet alacsony légi, légi, magas légköri, sztratoszféra.

A katasztrófahelyzetek kezelése során a légi erő, és ezen belül is a repülő csapatok, elsősorban légi felderítési, légi szállítási feladatokat kaphatnak. Előfordulhat, hogy bizonyos katasztrófák kezeléséhez a csapásmérő képességekre, is szükség lehet (pl. jégtorlaszrobbantás). Az imént felsorolt feladatok közül a légi felderítéssel foglalkozom.

A katasztrófák kezelését, valamint a további védekezést alapvetően befolyásolják a rendelkezésre álló információk. Bizonyos esetekben azonban — például nagy területről van szó, vagy az adott terület valamilyen okból száraz-földi, vízi úton megközelíthetetlen — az információszerzés korlátozott. Ilyen esetben a légi felderítés nagy segítséget nyújthat.

Amennyiben a terepviszonyok, vagy a tűz kiterjedése miatt a felderítést más módon nem lehetséges elvégezni, célszerű a légi felderítés elvégzése. Nagy területnél, valamint ahol ideiglenes leszálló pálya kialakítható, ott repülőgépek igénybe-vétele is lehetséges felderítés végzéséhez.

A felderítés alapján kell dönteni az oltáshoz szükséges erők és eszközök hely-színre rendeléséről, valamint az elsődleges beavatkozás meghatározásáról.

A légi felderítés alkalmazásával nagy területekről gyorsan és hatékonyan szerezhetők be a katasztrófahelyzet kezeléséhez szükséges információk. A légi felderítést végrehajtó repülő eszközről lehetőség van vizuális felderítés végrehajtására, légi felvételek készítésére — amelyek egy földi állomáson kiértékelhetők, — illetve megfelelő mérő-mintavevő berendezések repülőeszközön történő elhelyezésével vegyi, biológiai, radiológiai felderítés végrehajtására. Az így begyűjtött felderítési információ kiértékelésével megfelelő mennyiségű és minőségű, adatokhoz jut-hatnak a szakemberek, döntéshozók.

Egyéb speciális felderítésről beszélünk akkor, ha a káresemény olyan környezetben és helyszínen következett be, amely különleges felderítési eljárást és tudást igényel. Ilyenkor alkalmazhatunk barlangi-, hegyi-, kutyás mentő-, lavinamentő- vagy a tűzszerész mentőcsoportot, illetve AMAR, KML, MoLaRi stb. jelzőrendszereket).

Az AMAR (Automata mérő- és adatszolgáltató rendszer), a Katasztrófavédelmi Mobil Laborok, formájában működnek), MoLaRi (Monitoring és lakossági riasztó rendszer).

2.6.2.3. A felderítés megtervezése fő területei, követelményei:³⁸

A mentési feladatokat, lehetőség szerint már a felkészülés időszakában meg kell tervezni, és a szükséges feladatokat a felderítési tervben kell rögzíteni.

Nagykiterjedésű, összetett kárterület felderítése tervezésének folyamatát és annak tartalma.

- a felderítés célja, és a felderítendő terület kijelölése,
- felderítés fajtájának, formájának, módszereinek kiválasztása,
- a végrehajtandó felderítési feladatok időbeni tervezése.
- a felderítő erők és azok nagyságának, munkarendjének meghatározása.
- A megszerzett adatok továbbításának és a jelentés rendjének meghatározása.

A felderítés megtervezése és megszervezése minden esetben a rendelkezésre álló időtől függ. Amennyiben nem áll elegendő idő a döntéshozó rendelkezésére, a felderítés megtervezhető és elrendelhető szóban is, a felderítési térkép felhasználásával.

Elhúzódó mentés, vagy összetett kárterület estén a felderítési feladatok tervezését és elrendelését írásos formában kell végrehajtani.

A felderítés tervével szemben támasztott követelmények.

- a terv legyen világos, érthető, könnyen kezelhető,
- alkalmazkodjon a kialakult helyzet sajátosságaihoz, a rendelkezésre álló erőkhöz, eszközökhöz,
- A tervbe foglalt felderítési módszereket úgy kell megválasztani, hogy a tevékenység

³⁸ Endródi István: Polgári védelmi szakismeret, NKE KVI egyetemi jegyzet 2014.

- legyen rugalmas, kövesse az esetleges változásokat a kialakult új helyzetet,
- a terv legyen alkalmas a felderítő erők erő kifejtésének összehangolására, illetve tartalmazzon garanciákat a felderítő erők biztonságára,
  - a felderítési tervhez készüljön térkép grafikus formában, a szükséges táblázatos és szöveges kiegészítésekkel, a feladatok egységes értelmezése érdekében.
  - a térkép tartalmazza a felderítő egységek elhelyezkedését a kárterületen,
  - az eszközök eloszlását, a tervezett tevékenységet és a felderítési irányokat.
  - a veszélyeztetett települések és területek várható rombolódási-zóna határát,
  - a tiltott útvonalakat, a mentő erők elhelyezését és az odavezető útvonalakat,
  - a mentési-mentesítési tevékenység határait,
  - a kitelepítési útvonalakat,
  - az együttműködők lehetséges menetvonalait

2.6.2.4. Az általános- és szakfelderítési feladatainak végrehajtása és módszerei

a. Az általános felderítés feladatai, és azok végrehajtása:

A katasztrófa helyzetek kezelése során döntéseket kell hozni a helyzet további romlásának megakadályozására, az emberek és az anyagi javak mentésére, az eredeti (nyugalmi) állapot ismételt helyrehozására. A megalapozott operatív döntések meghozatalához megfelelő mennyiségű és minőségű információra van szükség. Ezért a kialakult helyzetet folyamatosan figyelemmel kell kísérni és a

A begyűjtött információkat értékelni kell. Az információk gyűjtését végrehajtó szervezetek részére meg kell határozni, hogy milyen céllal kell végrehajtani az információ gyűjtését, mikorra, milyen információra van szükség, hova és mire kell a felderítés, figyelés során a legnagyobb figyelmet fordítani. Ennek során a cél általános, alapvető adatok gyűjtése kárterületről.

b. A felderítés információt biztosíthat:

Tűzek esetén a tűz kiterjedéséről, terjedésének irányáról, a továbbterjedés valószínűségéről, a lokalizálás lehetséges terepszakaszairól, a földi tűzoltó alakulatok lehetséges kivonulási útvonalairól;

Árvíz esetén a védelmi létesítmények (pl. gátak) állapotáról, a mentési lehetőségekről;

Szélsőséges időjárási viszonyok között a hótörzsek esetén az érintett útvonalak járhatóságában bekövetkező változásokról.

Ipari katasztrófa esetén: a sérült létesítmények állapotáról; a katasztrófa következtében kialakult rombolódások fokáról és méreteiről; az energetikai közműellátás (közműhálózat) kialakult állapotáról.

A mentési tevékenység érdekében információt biztosíthat: a mentési lehetőségekről; a levegőszennyezettség helyzetéről; az érintett és a szomszédos létesítmények állapotáról, védelmi megbízhatóságáról; a megközelítési lehetőségekről.

c. A szakfelderítés feladatai, és azok végrehajtása

A szakfelderítés során speciális eszközökkel, műszerekkel, módszerekkel részletesebb adatokat nyernek. Ennek végrehajtása az adott témában szerzett szakértelmet, és sokszor többéves gyakorlatot igényel. A szakfelderítésnek több típusai:

a. A műszaki felderítés során műszaki adatokat szereznek az épületek, utak, hidak, közművek, tárgyak, eszközök állapotáról, a rombolódásuk fokáról, jellegéről, a szükséges mentő- és helyreállítási munkákról, az ahhoz szükséges erőkről, eszközökről. Az épületek vizsgálata során elemzik a romtorlaszok határait, a romosodás módját, a romok alóli mentés lehetőségeit, vizsgálják a bennük rekedtek lehetséges számát, és az élet-esélyeiket.

cb. A vegyi- és sugárfelderítés során felderítő eszközökkel és járművekkel gyűjtenek adatot a kárterület nagyságáról, vegyi- vagy sugár-szennyezettségéről, a szükségessé váló mentőmentesítő eszközökről, a lakosság-, a természet- és az anyagi javak érintettségéről. Az érintett körzetben a felderítés tehát a radioaktív és/vagy kémiai szennyező anyagok által kiváltott veszélyeztetettség mértékére vonatkozó információk begyűjtésére irányul, megállapítja a sugárszinteket, a veszélyes anyagok típusát, jellegét, hatását.

cc. A biológiai felderítés során levegőből, talajból, növényekből, állatokból vett minták gyűjtésével és vizsgálatával határozzák meg a terület biológiai jellemzőit, károsodását, illetve a kárterület nagyságát. Vizsgálatuk kiterjed a terep-, a vízforrások, az alapvető élelmiszer- és állatállomány esetleges fertőzöttségének, elfajulásainak, pusztulása mértékének megállapítására is. A kárterület nagyságának, jellemzőinek lehetséges zárási, mentesítési pontjainak meghatározásához is ennek kapcsán gyűjtenek adatokat.

cd. Az egészségügyi felderítés az egészségügyi-, járványügyi állapotról gyűjt adatokat. Adatot szolgáltat a mortalitás és a morbiditás értékeléséhez, a terjedés prognosztizálásához, a mentési feladatokhoz. Célja a bevezetendő egészségügyi preventív rendszabályok és teendők meghatározásának előkészítése is.

ce. A tűzvédelmi felderítés a tűzhelyzetet vizsgálja, értékeli annak terjedési irányát, az általa való fenyegetettséget, elemzi a tűzoltáshoz szükséges víznyerő helyeket. Vizsgálja a tűz által érintett települések, személyek számát, a veszélyeztetett ökológiai tényezőket, és az adott tüzesemény esetleges hatását a fő mentési irányokra és a mentőerőre.

cf. A meteorológiai felderítés során elemzik a hőmérsékleti és széladatokat, a talaj menti levegő adatait, a felhőzet-terjedési adatokat stb. Vizsgálják az időjárási jellemzőinek (csapadék, hőmérsékleti viszonyok, légkör állapota, hidrometeorológiai helyzet) hatását az adott területre, a mentésre, és a helyreállításra.

A fenti feladatok gyakran komplex módon jelentkeznek, például a vegyi felderítés folyamán a tűzfelderítés végrehajtására is sor kerül.

d. A felderítés végrehajtásának általános menete:

Első lépésként a felderítők megkapják a feladatot, a védelmi vezető megtartja az eligazítást, kiosztja a terveket, szóban vagy írásban kijelöli a felderítési területet, a felderítő párokat, és meghatározza a betartandó biztonsági szabályokat.

Értelmezik a feladatot, felkészülnek rá, majd kivonulnak a kárterületre, ahol először szemrevételezést tartanak, majd megkezdik a kárterületen az elsődleges adatgyűjtést és azokat rögzítik. Másodlagos adatoknak kell tekinteni azokat, amelyeket nem a felderítők nyernek, hanem a kárterületen tartózkodók és szemtanúk közölnek a felderítőkkal.

A megszerzett elsődleges és másodlagos felderítési adatokat előzetesen értékelik, következtetéseket vonnak le belőlük, és az adatokat továbbítják a védelmi vezető felé.

Szükség esetén vagy a vezető utasítására eltérhetnek a tervben meghatározott felderítési útvonaltól bizonyos adatok visszaellenőrzése és újak megszerzése céljából.

A feladat végrehajtását követően elkészítik a felderítéssel kapcsolatos jelentésüket, majd megkezdik a csoport kivonását a kárterületről.

A kárterület határán elvégzik a szükséges mentesítést, jelentik a feladat-végrehajtás során tapasztaltakat, majd összegzett jelentést készítenek.

e. A felderítés végrehajtásának szervei és módszerei:

e.a. A felderítés szervei:

Felderítésre minimum 2 fő részvételével kerülhet sor.

A felderítő szervek fajtái létszámuktól és szerepüktől függően, az alábbiak lehetnek: a figyelők, rejtett figyelők, felderítő járőrök, figyelő rajok (őrsök), □ felderítő csoportok, □ esetenként mentés-vezetői felderítő járőrök/munkacsoportok.

Felderítő járőr Állománya (3-10 fő között) a feladat jellegétől függően változhat. Feladata: A kárterület, a körletek, a terep, az útvonal, a műtárgyak, objektumok, stb. felderítési feladatainak teljes komplexumát ez az elem képes a legmegbízhatóbban és a legteljesebb mértékben végrehajtani. Előre meghatározott útvonalon, gépjárművön, gyalogosan vagy speciális szállítóeszközön (pl. motorcsónak, légi jármű, stb.) hajtja végre feladatait. A járőr parancsnoka személyesen vezeti a felderítést, és az adatokról jelentést tesz. A felderítés befejezése után jelentést (vázlatot) készít, amit az őt kiküldő előjáróhoz juttat el.

Felderítő csoport Állománya (5-15 fő között) a feladat jellegétől függően változhat. Feladata (a főfeladat megoldása érdekében) megállapítani az utak járhatóságát, a kialakult általános helyzetet, a romosodás határait, a kárterület határait, a sugárzási viszonyokat, a mérgező anyagokkal kapcsolatos főbb jellemzőket, a tüzek jellemzőit, tűzterületek kialakulását, a fontosabb objektumok, létesítmények állapotát. A kiküldés céljától és a kárterület jellegétől függően a felderítő csoportot minden esetben meg kell erősíteni szakfelderítő állománnyal. A felderítő csoport mindaddig gépjárművel mozog előre, ameddig a helyzet (pl. a romosodás) lehetővé teszi. A felderítés befejezése után a csoport parancsnoka összefoglaló jelentést (vázlatot) készít, amelyet a kiküldő vezetőhöz (parancsnokhoz) juttat el.

eb. A felderítés módjai: figyelés, járőrözés, ellenőrzés, átvizsgálás, kutatás, mintavétel,

eba. Megfigyelés: A felderítő munkája, rendszerint a figyeléssel kezdődik, melynek során az adott jelenség alapvető változóit, azok területre való hatását, és annak következményeit figyelik meg. A figyelés végrehajtását tekintve lehet egy adott állapot egyszeri szemrevételezése, de lehet pontfigyelés-, sugárszerű- és lépcsőzetes figyelés. Ezek alkalmazhatók katasztrófák esetén is, például erdőtüzek, árvizek, állatok vonulása stb. esetén.

ebb. Járőrözés: A felderítés másik módszere a járőrözés, amikor a járőrök a terep kijelölt részén meghatározott rendben haladva feltérképezik a helyzetet, megállapításokat tesznek, adatokat rögzítenek. Ilyen például árvíz esetén a gátak suvadásának, állapotának vizsgálata stb.

ebc. Ellenőrzés: A felderítők végezhetnek ellenőrzést, amikor bizonyos jellemzők állapotának azonosítását hajtják végre, majd ezt ismétlik meg ciklikusan, illetve a felderítési adatok változását ellenőrzik.

ebd. Átvizsgálás: Szükség lehet a terület átvizsgálására, erők, eszközök felkutatásra, keresésére is, melynek során a területet kereső négyzetekre osztják és aprólékosan átvizsgálják. Ilyen eset lehet a földrengések során az épületek átvizsgálása statikai szempontból, vagy a romok alá temetett területeken élőlények kutatásához adatgyűjtés (romhatárok, romosodás módja, üregekben rekedtek életesélyeinek prognosztizálása stb).

ebe. Utóellenőrzés: A védelmi vezetés döntéseihez szükség lehet utóellenőrzésre is. „Ennek során a felderítő egy jellemző aktuális végállapotát rögzíti.”³⁹ Ezt összevetik a korábbi adatokkal, és következtetnek a helyzet romlására, stagnálására vagy javulására.

ebf. Mintavétel: Egy további felderítési tevékenység a mintavétel, ami „olyan eljárás, mellyel a felderítés folyamán, az anyag egy meghatározott részét, egy adott módszerrel eltávolítják, annak helyszínen nem detektálható jellemzőinek későbbi megállapíthatósága végett.

ec. Az adatok gyűjtése, rögzítése:

A felderítés alapvető célja az adatgyűjtés. Ennek során az adott területről, jelenségről megszerezhető, számszerűsíthető adatokat vagy jellemzőket gyűjtik össze, előzetes elemzést végeznek, azokat értékelik (helyben vagy laborokban), majd az eredményeket továbbítják a döntéshozóknak. Az adatgyűjtés az adat jellegéből adódóan, lehet audio-, vizuális- és audiovizuális. Történhet papír alapon vagy digitális formában. A nyert adatok felderítési naplóban illetve a felderítési adatok nyilvántartó könyvében kerülnek rögzítésre.

eca. Az adatgyűjtés: az adat jellegéből adódóan, lehet szemrevételezés, műszeres mérés audio-, vizuális- és audiovizuális formában, vagy mintavétel és laboratóriumi elemzés útján. A mintavétel során gondoskodni kell a minták sértetlenségéről.

ecb. Adatrögzítés: Az adatgyűjtést követően fontos mozzanat, a rögzítés, archiválás, mely a későbbi kategorizálást, tipizálást, az értékelést segíti, de a visszakereshetőséget is ez biztosítja. Erre egyaránt alkalmasak a papír alapú rögzítők, illetve az elektronikus adattárolók.

ed. Az adatok összesítése, elemzése, értékelése és felhasználása a kialakult helyzet megítéléséhez:

Az adatok beszerzését a felderítők a kárhelyszínen hajtják végre, amelyet az előzetes értékelés után továbbítanak a döntést hozó szerv elemző-értékelő munkacsoportjai felé. A munkacsoportok elvégzik az adatok összesítését, végrehajtják az adatok ellenőrzését, a szükséges korrekciókat, majd ezekből következtetéseket vonnak le a vezetői döntés meghozatalához

Az adatok értékelésének, feldolgozásának egyik legfontosabb módszere az analízis, amely történhet összehasonlítással, statisztikai értékeléssel, matematikai számításokkal. Ennek során gyakran korábbi, hasonló esetekben mért adatok összevetésével vonnak le következtetéseket, és prognosztizálnak helyzeteket. Ilyen például a vízállások összevetése egy adott folyószakaszon a korábbi adatokkal, vagy hasonló gátszerkezettel rendelkező folyókkal, de ilyen a talajmozgások mérési adatainak, gátak suvadási mutatóinak az összehasonlítása is.

A statisztikai elemzésekkel átlagot, az átlagtól való eltérést, arányokat és a változók jellemző értékeit, illetve a törvényszerűségeket tudják kimutatni. Ilyen például a járványok idején a megbetegedések számának, szóródásának vizsgálata, a terjedés mértékének, irányának rögzítése, és az ezekből leszűrhető prognózisok felállítása.

---

³⁹ Endródi István: Polgári védelmi szakismeret, NKE KVI egyetemi jegyzet 2014.

Matematikai számításokkal tudnak a szakemberek következtetni például a vegyi- vagy sugárzó anyag terjedésére, feleződésére, hígulására.

eda. A kárterületen kialakult helyzet értékelésekor: a felderítési adatokból azokat a fontos következtetéseket kell levonni, melyek alátámasztják a további teendőkre vonatkozó legmegfelelőbb döntés meghozatalát. Ezek az információk a következők lehetnek:

A helyzetre vonatkozóan mi váltotta ki a helyzetet, milyen károk keletkeztek, és azok milyen következményekkel járnak, mit, kiket milyen mértékben érintett és érint a veszélyhelyzet. A kárterületen milyen jelenségek érzékelhetőek, milyen további következmények várhatóak?

A mentésre vonatkozóan milyen spontán mentési reakciók indultak meg, ezek milyen eredménnyel jártak. Beavatkozás nélkül milyen kimenetele lenne az esetnek, a lehetséges megoldásoknak milyen előnyei, milyen hátránnyal járnak. Mik a halaszthatatlan (elsődleges) és mik a további teendők, és azokat milyen sorrendben kell végezni. Milyen erők bevonása válik szükségessé, a mentőerők mely irányokban és milyen mélységben tudják végezni az elsődleges és másodlagos feladataikat.

Milyen logisztikai támogatást kell nyújtani a mentőerők részére.

A helyzet-megítélést követő lépés a döntéshozatal, valamint az együttműködők tájékoztatása, a feladatok kiosztása. A kárterületen a mentés irányításához mindvégig folyamatos felderítést kell végrehajtani, melynek érdekében szükséges a felderítő egységek pihentetése, váltása. Ennek előfeltétele tartalék felderítő egységek létrehozása és teljes készenlétbe helyezése

2.6.2.3. A műveletek logisztikai támogatása:

A logisztikai biztosítás a katasztrófavédelmi tevékenységek mindenoldalú biztosításának legfontosabb és egyben legbonyolultabb feladatrendszere. Elhúzódó tevékenység nem folytatható megfelelő utánpótlás biztosítása nélkül. Ehhez viszont egy minimum kéthetes (pl. árvíz, földrengés, járvány,) művelethez szükséges tartalékkal kell rendelkezni. Ugyancsak szükséges az, az intézményrendszer, amelyik a műveletek logisztikai biztosítását képes megbízhatóan, folyamatosan tervezni, szervezni és végrehajtani.

a. A logisztikai tevékenység alapjai

A logisztika szó történetét jól jellemzik az alábbi szavak: logo=gondolkodni, logos=értelem, logistikos=logikusan gondolkodni.

A logisztika: A nyersanyagok, termelésközi készletek és késztermékek - illetve hozzájuk kapcsolódó információk - hatékony áramlásának tervezését, megvalósítását és ellenőrzését szolgáló tevékenységek integrációja a vevői elvárásoknak megfelelően.

Más megfogalmazásban: a logisztika olyan intézkedéseket és eszközöket foglal magába, melyek egy adott feladat elvégzéséhez optimális módon biztosítja a szükséges anyagokat és információkat. Ennek jellemző területei a beszerzés, termék előállításához szükséges anyagok tárolása, a termelés folyamatos ellátása, ill. az elkészült termékek eljuttatása a fogyasztókhoz, valamint az ehhez kapcsolódó területek, úgymint a tervezés, marketing, kontrolling és a feladatok elvégzéséhez szükséges eszközrendszer.

A logisztika a katasztrófavédelmi biztosítási tevékenységek azon csoportja, amely biztosítja, hogy a katasztrófavédelmi rendszer zavartalan működéséhez szükséges anyagok /termékek és információk a megfelelő helyen, a megfelelő időpontban, a megfelelő mennyiségben, a megfelelő minőségben és választékban, a megfelelő áron (költségen) álljanak rendelkezésre.

A logisztika definíciójából következik, hogy feladatai összetettek, ennek megfelelően a logisztikával kapcsolatban lévő szakterületek a következők: a raktározás-technika, a gyártástechnika, szállítás- és rakodástechnika, közlekedés-technika, csomagolás-technika, üzem- és vállalat-gazdaságtan, marketing, kommunikációs technika, informatika.

b. Katasztrófavédelmi logisztika mindazon tervezési, szervezési, koordinálási és gazdálkodási tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófák elleni hatékony védekezés érdekében, a szükséges és elégséges logisztikai feltételek, az anyagi-technikai és különleges erőforrások biztosítása, valamint optimális felhasználása céljából kerülnek végrehajtásra.

A fentiekből az is következik, hogy a logisztika, lényegesen több, mint az egykoron használatos hadtáp (anyagi) biztosítás volt.

A katasztrófavédelmi műveletek logisztikai biztosításának feladatai.

c. A katasztrófa-elhárítás logisztikai rendszerének célja a katasztrófák elleni védekezés feladatainak végrehajtásához szükséges erőforrások tervezése, a humán, az anyagi, a technikai, feltételek biztosítása, valamint a felhasználás szervezése, koordinálása a megelőzés a védekezés és helyreállítás során.

A katasztrófa logisztika célja az, hogy a védekezéshez szükséges erők és eszközök a megfelelő mennyiségben, a megfelelő időben, a megfelelő minőségben, a megfelelő helyen, és a minimális költséggel álljanak rendelkezésre.

d. Katasztrófa-elhárítás logisztikai támogatásának elvei:

- Megteremteni a hatékony védekezés és a túlélés feltételeit már a felkészülés időszakában;
- Legyen képes olyan anyagi-technikai feltétel kialakítására, mely arányban áll a veszélyeztetettség mértékével;
- Teremtsen összhangot az állami erőforrások, a gazdálkodó szervezetek, valamint az állampolgári teherviselés és a karitatív (belföldi-külföldi), önkéntes felajánlások között;
- Illeszkedjen az ország gazdaságmozgósítási rendszeréhez; és legyen összhangban az ország teljes gazdasági rendszerének teherbíró-képességével.
- Legyen átfogó, komplex, tegye lehetővé a rugalmas alkalmazást katasztrófák és fegyveres összeütközések esetén egyaránt.

e. A katasztrófa-elhárítás logisztikai támogatással szemben támasztott követelmények:

Rendelkezzen megfelelő integráló képességgel. A logisztikai támogatás akkor tud hatékonyan működni, ha képes a szervezeti-alrendszer elemeinek eltérő logisztikai rendszereit és képességeit, valamint a központi erőforrásokat megfelelően koordinálni, mozgósítani, a „megelőzés” a „mentés” és a „helyreállítás” feladatainak végrehajtása érdekében.

Legyen minden helyzetben megbízható és működőképes. A rendszer biztosítsa a megfelelő gyorsaságot és rugalmasságot. Fontos, hogy a bekövetkező katasztrófák és veszélyek típusaitól függetlenül a mentőerők részére időben és megbízható módon rendelkezésre álljanak a védekezéshez szükséges anyagi technikai feltételek. Rendelkezzen megfelelő együttműködési képességgel. Legyen képes hatékonyan együttműködni más logisztikai rendszerekkel és összehangolni a különböző logisztikai folyamatokat. Legyen fenntartható, finanszírozható és költség-hatékony. Tegye lehetővé a logisztikai folyamatok tervezhetőségét, biztosítsa a végrehajtás kiszámíthatóságát.

f. Logisztikai támogatás területei feladatai

Ellátás a mentőerők, a mentésben érintett szervek szervezetek és intézmények állományának, valamint a kimenekített lakosság, elhelyezési, ellátási feltételeinek, megszervezése és biztosítása, az ezzel kapcsolatos feladatok végrehajtása

Anyagi biztosítás a mentőerők, a mentésben résztvevő szervek szervezetek, valamint az érintett lakosság részére mentesítő, vegyvédelmi, ruházati anyagok és felszerelések, iparcikkek, ételmezési, valamint üzem- és kenőanyagok biztosítása, az ezzel összefüggő ellátási-szállítási feladatok megszervezése

Technikai biztosítás és javítás a mentőerők részére a szükséges híradó, tájékoztatási, technikai, informatikai eszközök biztosítása, és működőképes állapotban tartása

Szállítás a mentőerők, a mentésben résztvevő szervezetek, valamint a lakosság kimenekítéséhez, ellátásához, a mentéshez, és a kárfelszámoláshoz szükséges anyagok, eszközök és technikai felszerelések biztosításával kapcsolatos szállítási feladatok végrehajtása.

Raktározás a katasztrófa-elhárításhoz szükséges felszerelések, anyagok, eszközök készletezése és tárolása, a hazai és külföldi segélyszállítmányok fogadása, szétosztásra történő előkészítése.

Gazdálkodás a katasztrófák elleni védekezés logisztikai támogatásának megvalósításához szükséges költségvetés és erőforrások tervezése, célirányos, és költség-hatékony beszerzések, készletezések, végrehajtása, a pályázati, a támogatási és a gazdálkodási tevékenységgel kapcsolatos elvek, követelmények meghatározása, az anyagi felelősség érvényesítés

Egészségügyi biztosítás a katasztrófa logisztika rendszerében megteremteni a sérültek, a veszélyeztetett lakosság és a mentésben résztvevő szervezetek állománya egészségügyi ellátásának és biztosításának feltételrendszerét

Adományok és segélyszállítmányok kezelése a mentéshez és a károk enyhítésére érkezett külföldi és hazai segély szállítmányok, adományok, fogadása, nyilvántartása, kezelése, a szétosztás szervezése és koordinálása

A rendelkezésre állás a katasztrófa-védelmi rendszeren belül a rendelkezésre állás szempontjából úgynevezett elsődleges és másodlagos logisztikai képességeket különböztetünk meg.

Elsődleges logisztikai képesség a végrehajtásban résztvevőknél rendelkezésre álló olyan képesség, amely a végrehajtáshoz szükséges saját erőforrások (anyagok, technikai eszközök stb.) valamint az erőforrások mozgatásához szükséges szervezet és feltételrendszer együttesét jelentik.

A hatékony védekezés alapja a feladatok végrehajtásában résztvevő szervezetek saját logisztikai képessége (szervezetek és erőforrások) mert ezek a képességek biztosítják az azonnali, vagy a gyors beavatkozás logisztikai támogatásának alapját.

Az elsődleges beavatkozás sikerét a szervezeti alrendszerben résztvevők elsődleges logisztikai képességének azonnal rendelkezésre állása jelenti. Az elsődleges logisztikai képesség tehát a végrehajtó szervezetre jellemző, ami magába foglalja a szervezet mindenkor alaprendeltetésével összefüggő feladatok ellátásához szükséges, valamint a katasztrófa-elhárítási feladatok végrehajtásához biztosítandó logisztikai képességeket, amelyek a humán erőforrások, az anyagi-technikai erőforrások, a készleteket, anyagok, a logisztikai eljárások, módszerek (információ), és a fentiek mozgatását és felhasználását lehetővé tevő saját (végrehajtásban résztvevőknél rendelkezésre álló) logisztikai szervezetek.

Fentiek együttes rendelkezésre állása szükséges ahhoz, hogy egy szervezet közvetlenül és önállóan tudjon beavatkozni a katasztrófa elhárítási feladatok végrehajtásába, és megvalósuljon annak logisztikai támogatása is.

Külön erőforrás kategóriát jelentenek azok a speciális anyagi-technikai erőforrások, melyek a katasztrófa-elhárítás feladatok érdekében, tervezett módon és formában, kerülnek beszerzésre, tárolásra és felhasználásra. Ilyen kategóriába tartozhatnak például az árvízi védekezés feladatainak ellátásához letárolt homokzsákok, szerszámok, a speciális munkagépek, a lakosság védelmét szolgáló eszközök, vagyis azok a tárolt anyagok és eszközök, melyek az alaprendeltetéssel szorosan nem függenek össze, de a szervezet katasztrófa elhárítási feladataihoz azonban kapcsolódnak.

Azt a folyamatot és erőforrások összességét, amellyel megerősítjük a szervezeti alrendszer elemeinek elsődleges logisztikai képességeit, vagy új képességeket hozunk létre, (alakítunk ki) másodlagos képességként foghatjuk fel.

A másodlagos logisztikai képesség alatt a katasztrófa elhárítási feladat végrehajtása során azon erőforrások összessége, melyek az elsődleges logisztikai képességek kiegészítését, visszapótlását, megerősítését, vagy új logisztikai képességek kialakítását szolgálják.

Ezek az erőforrások az egységes katasztrófavédelmi rendszer erőforrás alrendszerében találhatóak, szorosan kapcsolódva a szervezeti alrendszer elemeinek önálló logisztikai képességeihez, vagyis a szervezeti alrendszer elsődleges logisztikai képességeihez.

A polgári védelmi szervezetek ellátásának logisztikai feladatait veszély-elhárítási terv tartalmazza:

A logisztikai feladatok, így a szállításhoz, mentéshez szükséges anyagi készletek, továbbá az élelmiszer, ivóvíz, egészségügyi ellátás, a pihentetés és váltás feltételeinek, a gazdasági, anyagi szolgáltatások biztosításának rendjét.

Polgári védelmi Logisztikai egység feladatai különösen:

- a polgári védelmi szervezetek működéséhez szükséges anyagi-technikai feltételek biztosítása,

- a polgári védelmi szervezetek és az ideiglenesen ellátatlanná vált lakosság ellátása,
- a szállítási feladatok végrehajtása,
- a védelmi célú építmények és a kettős rendeltetésű építmények rendeltetésszerű használatának, valamint a tartózkodási szabályok betartatásának biztosítása,
- a fővárosi metró élet- és vagyonvédelmi létesítményként alkalmazható szakaszaiban a védelem feltételeinek biztosítása, valamint
- szükséggyógyintézetek logisztikai támogatása.

Megállapítás

Megalkottam, és újra értelmeztem a megváltozott jogszabályi környezetben, figyelembe véve a XXI század új típusú katasztrófavédelmi kihívásait, a megfelelő hatékony válaszadás lehetőségét, művelet vezetési segédletét azon emberek részére, akik a veszélyhelyzet- kezelés témakörében, hivatásos, és nem hivatásosként foglalkoznak a katasztrófavédelem, ezen belül a polgári védelem feladataival.

Fentiekben végrehajtott kutatási tevékenységem alapján a következő tézist javaslom elfogadásra:

A hazai polgári védelmi rendszer átfogó értékelése, a meglévő műveleti szabályozók áttekintése, és a beavatkozások tapasztalatai alapján kidolgoztam és konkrét javaslatot tettem az újfajta polgári védelmi műveleti szabályokra, amely már megfelel a XXI. század katasztrófa kihívásainak.

A tézis alapján javaslok:

az általam kidolgozott polgári védelmi műveletek vezetését szolgáló anyagot a szakembereink belső, külső továbbképzési rendszerében, illetve a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézeténél tanuló hallgatók részére kötelező oktatási anyaggá minősíteni.

Irodalom jegyzék:

- Magyarország Alaptörvénye
- 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról
- 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről
- 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- **2013. évi CXCV. törvény** 2013. évi CXCV. törvény egyes törvényeknek a katasztrófák elleni védekezés hatékonyságának növelésével összefüggő módosításáról,
- 2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
- 2011. évi LXXVIII. törvény a Genfben, 2000. május 26. napján kelt, a Veszélyes Áruk Nemzetközi Belvízi Szállításáról szóló Európai Megállapodáshoz (ADN) csatolt Szabályzat kihirdetéséről és belföldi alkalmazásáról
- 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
- 2000. évi XXV. törvény a kémiai biztonságról
- 1996. évi CXVI. törvény az atomenergiáról
- 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról
- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 1987. évi 8. törvényerejű rendelet a nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről
- 65/2013. (III. 8.) Korm. rendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról
- 57/2013. (II. 27.) Korm. rendelet a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és egyes szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól
- 367/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság piacfelügyeleti eljárásának részletes szabályairól
- 139/2012. (VI. 29.) Korm. rendelet a katasztrófa-egészségügyi ellátásról
- 312/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szerv eljárásai során a veszélyes áruk vasúti és belvízi szállításának ellenőrzésére és a bírság kivetésére vonatkozó egységes eljárás szabályairól, továbbá az egyes

szabálytalanságokért kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírsággal összefüggő hatósági feladatok általános szabályairól

- 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
- 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
- 219/2011. (X. 20.) Korm. rendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
- 190/2011. (IX. 19.) Korm. rendelet az atomenergia alkalmazása körében a fizikai védelemről és a kapcsolódó engedélyezési, jelentési és ellenőrzési rendszerről
- 173/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet a polgári célú pirotechnikai tevékenységekről
- 118/2011. (VII. 11.) Korm. rendelet a nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági követelményeiről és az ezzel összefüggő hatósági tevékenységről
- 167/2010. (V. 11.) Korm. rendelet az országos nukleárisbaleset-elhárítási rendszerről
- 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról
- 34/2009. (II. 20.) Korm. rendelet a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek országhatáron át történő szállításának engedélyezéséről
- 310/2008. (XII. 20.) Korm. rendelet az ózonréteget lebontó anyagokkal és egyes fluortartalmú üvegházhatású gázokkal kapcsolatos tevékenységekről
- 180/2007. (VII. 3.) Korm. rendelet az országhatárt átlépő hulladékszállításról
- 90/2007. (IV. 26.) Korm. rendelet a környezetkárosodás megelőzésének és elhárításának rendjéről
- 305/2004. (XI. 13.) Korm. rendelet az ózonréteget lebontó anyagokról szóló, Montrealban, 1987. szeptember 16. napján aláírt Jegyzőkönyv módosításainak kihirdetéséről
- 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól
- 165/2003. (X. 18.) Korm. rendelet a nukleáris és radiológiai veszélyhelyzet esetén végzett lakossági tájékoztatás rendjéről
- 37/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet az életvédelmi létesítmények egységes nyilvántartási és adatszolgáltatási rendjéről
- 31/1990. (II. 16.) MT rendelet a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló, Bécsben 1985. március 22. napján aláírt egyezmény kihirdetéséről
- 29/1987. (VIII. 9.) MT rendelet a Bécsben, 1986. szeptember 26-án aláírt, a nukleáris baleset, vagy sugaras veszélyhelyzet esetén való segítségnyújtásról szóló egyezmény kihirdetéséről
- 28/1987. (VIII. 9.) MT rendelet a Bécsben, 1986. szeptember 26-án aláírt, a nukleáris balesetokról adandó gyors értesítésről szóló egyezmény kihirdetéséről
- 7/2012. (III. 7.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek sugárvédelmi ellenőrző rendszerének működési szabályairól
- 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól
- 23/2005. (VI. 16.) HM rendelet a honvédelmi ágazat katasztrófák elleni védekezésének irányításáról és feladatairól
- 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet az erdők tűz elleni védelméről

- 19/2007. (VIII. 29.) ÖTM rendelet a tűzvédelem atomenergia alkalmazásával kapcsolatos sajátos követelményeiről és a hatóságok tevékenysége során azok érvényesítésének módjáról
- 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról
- 1656/2012. (XII. 20.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Katonai stratégiájának elfogadásáról
- 30/2012. (VII. 16.) BM utasítás a Nemzeti Helyzetértékelő Központ működésének szabályairól
- 7/2012. (II. 10.) BM utasítás a vízkárelhárítás országos irányításának szervezeti és működési szabályzatáról
- 1957. Szerződés az Európai Atomenergia-közösség létrehozásáról
- A Tanács határozata (1981. június 11.) a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő légszennyezésről szóló egyezmény megkötéséről
- A Tanács 2008/114/EK irányelve (2008. december 8.) az európai kritikus infrastruktúrák azonosításáról és kijelöléséről, valamint védelmük javítása szükségességének értékeléséről EGT-vonatkozású szöveg
- Az Európai Parlament és a Tanács 1907/2006/EK rendelete Az Európai Parlament és a Tanács 2007/60/EK Irányelve (2007. október 23.) az árvíz kockázatok értékeléséről és kezeléséről
- Az Európai Parlament és a Tanács /2006/EK Rendelete (2006. december 18.) a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), az Európai Vegyi anyag-ügynökség létrehozásáról, az 1999/45/EK irányelv módosításáról, valamint a 793/93/EGK tanácsi rendelet, az 1488/94/EK bizottsági rendelet, a 76/769/EGK tanácsi irányelv, a 91/155/EGK, a 93/67/EGK, a 93/105/EK és a 2000/21/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről
- I. Genfi Egyezmény A hadrakelt fegyveres erők sebesültjei és betegei helyzetének javítására 1949. augusztus 12.
- II. Genfi Egyezmény A tengeri haderők sebesültjei, betegei és hajótöröttei helyzetének javítására 1949. augusztus 12.
- III. Genfi Egyezmény A hadifoglyokkal való bánásmódra vonatkozóan
- I.V. Genfi Egyezmény A polgári lakosság háború idején való védelmére vonatkozóan jegyzőkönyv Az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi egyezmények kiegészítő és a nemzetközi fegyveres összetűzések áldozatainak védelméről
- II. jegyzőkönyv Az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi egyezményeket kiegészítő és a nem nemzetközi fegyveres összetűzések áldozatainak védelméről
- Endrődi István: A katasztrófa-elhárításra felkészítő ismeretek, RTF főiskolai jegyzet 2007.
- Endrődi István: A katasztrófavédelem feladat, és szervezet rendszere, NKE egyetemi jegyzet 2013.
- Dr. Schweikhardt Gotthilf: Katasztrófavédelmi igazgatás, NKE egyetemi jegyzet 2013.
- Endrődi István: A magyar önkéntes polgári védelmi szervezetek szerepe hazánkban, az új katasztrófavédelmi törvény alapján, European cooperation forum of civilian protection organizations In: 5. rd International Conference Crisis Management Days. Velika, Horvátország, 2012.05.27-2012.05.28. Velika: pp. 1-15. (ISBN:978-953-7716-07-3) Konferenciaközlemény
- www.katasztrofavedelem.hu

- Endrődi István: Katasztrófavédelmi ismeretek, NKE KVI egyetemi PWP előadás 2013.
- 1/2013. (IV. 24.) BM OKF utasítás a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról.
- A 118/2011. sz. BM OKF Főigazgatói Intézkedés, Katasztrófavédelmi Műveleti Szabályzat
- Endrődi István: polgári védelmi szakismeret 1. NKE egyetemi jegyzet 2014.

3. FEJEZET

FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉG AZ ÖNKÉNTES POLGÁRI VÉDELMI MENTŐSZERVEZETEINKNÉL, ENNEK JELENTŐSÉGE, HELYE, SZEREPE AZ ÚJ KATASZTRÓFAVÉDELEM RENDSZERÉBEN

Absztrakt

Napjaink bonyolult káreseményei és intenzív katasztrófái alapján az körvonalazódik ki, hogy a speciálisan felszerelt, jól kiképzett hivatásos erők egymaguk nem tudják felszámolni a veszélyforrások és az anomáliák egyre pusztítóbb hatásait és következményeit, szükségük van az állampolgári közreműködésre, a szakképzett civilekre. Jelen tézis célja, hogy vizsgálja az önkéntesség jelentőségét a katasztrófavédelemben, ezáltal feladata is egyben, hogy az önkéntes mentőszervezetek fejlesztési irányvonalaira javaslatot tegyen, bizonyítsa a felsőoktatási hallgatók bevonásának szükségét a katasztrófák elleni védekezés komplex rendszerébe.

Kutatási célkitűzésem:

Napjainkban világossá vált, hogy az állampolgárokat törvény erejénél fogva, kötelezéssel nem lehet aktív lakosság védelmi erőként figyelembe venni egy katasztrófa-elhárítási tevékenység során. Az önkéntes polgári védelmi szervezeteket egy bizonyos szint felett, csak nehézségek árán lehet megfelelő létszámban beállítani a katasztrófavédelem területi, helyi szintjein. Milyen megoldást lehet találni erre a problémára?

Bevezetés

Az emberiségnek létezése óta számos olyan természeti és civilizációs eredetű csapást, káreseményt, katasztrófát kellett átélnie, mely sokszor egy-egy közösség pusztulását okozta. A helyi közösségek rájöttek arra, hogy vannak olyan személyek, akik magasabbak, erősebbek a többiekénél, vagyis a gyengébb társaikat fizikailag meg tudnák védeni (belőlük lettek a katonák). A történelemben haladva a katonák mellett egyéb szervezett csoportok is megjelentek a lakosság és az anyagi javak védelmében. A középkorban az egyik legveszélyesebb káresemény a településen, városon belüli a tüzesetek voltak. A magas kockázathoz az emberi gondatlanság és szándékosság, illetve az építkezési szokások is hozzájárultak. A céhek a védekezésben aktívan kivették a részüket, melyek tagjai között sokszor megtalálhatók voltak a diákok. Hazai szinten a tanulóifjúság önkéntes diáktűzoltóságokat alakított, melyek eredményesen működtek. A tűzoltási területen a szabad akaratból történő beavatkozási tevékenységet tisztelet övezte, ezért önkéntes tűzoltó egyesületek alakultak meg, a hivatásos tűzoltókkal közösen végezve el a tűzoltási és egyéb feladatokat.

A 20. század felé haladva a társadalmi fejlődés következtében egyre specifikusabb szervezetek, egyesületek jöttek létre, melyek növelték a lakosság túlélési képességeit. A világégésekkor, a jelentős mértékben megnövekedett hátországvédelmi feladatokat ezen szervezetek (a kötelezettek mellett) önkénteseivel oldották meg.

A 21. század elején a katonai jellegű események kialakulásának az esélye Magyarországra vonatkoztatva alacsony szintű, de a civilizációs katasztrófatípusokon belül a veszélyes áruk közúti baleseteivel kapcsolatos káresemények száma mellett a geológiai, meteorológiai, hidrológiai eredetű veszélyforrásokból kialakuló nagyobb káresemények, katasztrófák hatására a védekezésbe bevonható erők létszámát növelni kell. A magyarországi tapasztalat az, hogy szükség van az önkéntes szerepvállalás növelésére.

Jelen tézis célja, hogy keresse az önkéntes felelőség vállalás új lehetőségeit a bevonható erőkre vonatkoztatva, illetve példát és az alkalmazhatóság lehetséges irányait is elemezve, javasoljon megoldásokat, melyekkel növelni lehet a lakosság és az anyagi javak védelmét.

Önkéntesség szerepe a polgári védelemben

A biztonság nem egyszerűen műszaki probléma és nemcsak katonai eredetű fogalom, hanem komplex társadalmi kérdés. Napjainkban a természeti és civilizációs katasztrófák elleni védelem az egyik legaktuálisabb nemzeti feladat Magyarországon,⁴⁰ amelyben jelentős szerep hárul az önkéntes és civil szervezetekre is. Minden állampolgárnak joga és kötelessége, hogy közreműködjön a katasztrófavédelemben.⁴¹ Az önkéntes mentőszervezetek az 1990-es évek első felétől szorosan együttműködtek a polgári védelem szervezeteivel. A kooperáció bebizonyította, hogy szükség van a civil erőkre, mivel a feladat végrehajtását magas színvonalon tudják elvégezni. A polgári védelemhez történő kapcsolódás a humanitárius jellege miatt volt vonzó az önkéntes civil szerveződéseknek, mivel a polgári védelem alapvető feladata, hogy védelmet nyújtson a lakosságnak mind a háborús, fegyveres tevékenységek, mind a katasztrófák káros hatásai ellen, továbbá intézkedései által növelje a túlélés feltételeit, melybe a lakosság aktív szerepvállalása az egyik pillér. A rendszerváltáshoz érkezve a katonai típusú felfogás mellett nagy hangsúlyt kapott a lakosság és az anyagi javak védelme, melynek fontos jogszabályi bebiztosítása az 1996. évi XXXVII. törvény „a polgári védelemről” volt. A polgári védelem feladatrendszerében az önkéntesség a rendszerváltás után mindig jelen volt, de egységes formában, országos szinten nem volt kialakítva a módszertana, illetve a kialakított köteles polgári védelmi szolgálat nem váltotta be a funkcióját a katasztrófák elleni védekezésben.

Az elmúlt évek gyakorlati tapasztalatai (2010-es borsodi árvizek, vörösiszap katasztrófa stb.), bizonyították, hogy a védelmi igazgatás területi és helyi szintjén változtatásokra van szükség. Az egyik változtatási terület a bevethető személyi állomány hiányának orvoslása volt. Elsőrendű célfeladatként jelentkezett, hogy a polgári védelem, mint ösztársadalmi feladat-, eszköz- és intézkedési rendszerében minőségileg kerüljenek átalakításra a polgári védelmi szervezetek.⁴² A polgári védelmi szervezeteknek Magyarországon két típusa van: az egyik az önkéntes, a másik a köteles polgári védelem, mely tervezhetőségét és bevethetőségét tekintve már letette a névjegyét például a második világháborúban a hátszágvédelemben. A történelemben már bizonyított polgári védelmi kötelezettség, olyan személyes, társadalmi kötelezettség, mely az emberi élet és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelmét támogatja. A kötelezettség különleges jogrendi időszakban (például rendkívüli állapot,

---

⁴⁰ ENDRŐDI, István: A magyar önkéntes polgári védelmi szervezetek szerepe hazánkban, az új katasztrófavédelmi törvény alapján. <http://www.vedelem.hu/letoltes/tanulmany/tan463.pdf> (letöltés: 2014. 09. 20.)

⁴¹ 2011. évi CXXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról 1. § (1) http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100128.TV (letöltés: 2014. 09. 20.)

⁴² ENDRŐDI, István: A magyar önkéntes polgári védelmi szervezetek szerepe hazánkban, az új katasztrófavédelmi törvény alapján. <http://www.vedelem.hu/letoltes/tanulmany/tan463.pdf> (letöltés: 2014. 09. 20.)

szükségállapot, veszélyhelyzet) polgári védelmi szolgálat folyamatos ellátására időbeli korlátozás nélkül vehető igénybe, de ideiglenes polgári védelmi szolgálat rendelhető el például egy esetleges katasztrófa kialakulásának megelőzése érdekében tett beavatkozási munkálatok végrehajtásában. Ez sokszor nehézségeket eredményez, mivel erre az időkre a munkavégzés alól fel kell menteni a kötelezettet, ami a munkaadónak hátrányos. Ennek a hátránynak a megoldását a 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről, és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló jogszabály teremtette meg az önkéntes polgári védelmi szervezetek létrehozásának a lehetőségével.⁴³ Az önkéntes polgári védelmi szervezeteket olyan mentőszervezetek alkotják, melynek tagjai speciális szaktudással rendelkeznek, magas színvonalon képzettek, mentési tapasztalatuk van, felszereltségük, speciális technikai eszközeik lehetővé teszi őket a hatékony beavatkozásra. Ez a nagy előnye az önkéntes mentőszervezeteknek a köteles polgári védelmi szervezetekkel szemben. Nyilvánvaló, hogy a kötelesek létszáma messze felülmúlja az önkéntesek számát, ezért kell mennyiségileg növelni a különleges kiképzésű speciális technikai eszközökkel felszerelt civil szerveződéseket, aminek például egyik kiaknázatlan lehetősége a felsőoktatási intézmények tanulóifjúsága.

A diákok önkéntességének történelmi értéke és hagyománya van

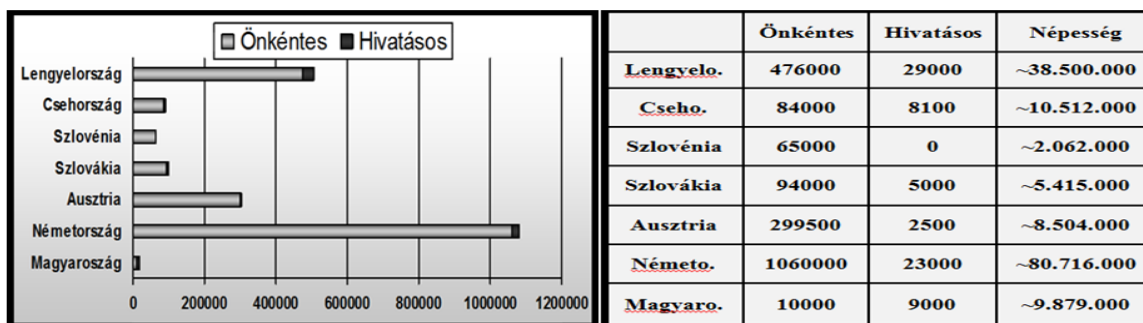
Az önkéntes (mentő) szervezetek aktív tevékenységére nagy szükség van, melyre a hazai történelem szolgáltat példákat. Ilyenek például a késő középkorban céhek mellett tevékenykedő diákok, akik a tűz oltásában is kivették részüket. Később megalakultak országszerte (ahol iskola működött) a diáktűzoltóságok, melyek közül a legtovább fennmaradó és leghíresebb a debreceni diáktűzoltók voltak. A diákság nagy előnye a felnőtt lakossággal szemben, hogy mindennapi együttélésük lévén kialakult egy erős közösségi szellem, rendelkeztek önkormányzattal és vezetővel, melyek együttesen lehetővé tették, hogy gyorsabb legyen a riasztás, szervezettebb a mozgás, és hatékonyabb a kooperáció (jól ismerték egymást), melyek összehangolt fellépést (beavatkozást) eredményeztek.⁴⁴ További nagy előnye a diáktűzoltóságoknak az volt, hogy nemcsak az iskola épületének védelmére, hanem a városban keletkezett tüzek oltásaiban is részt vettek (az iskola helyét biztosító város iránti tisztelet elősegítette a tenni akarást, a motiváltságot). A debreceni diákok 1704-es iskolai törvényének szövegében elismerték a diákság buzgóságát, tevékenységüket „dicséretes régi szokásnak” nevezték („iuxta antiquam praxim satis laudabilem”).⁴⁵ A debreceni diáktűzoltóság taglétszámát a 18. század végére minimálisan 36 főben határozták meg, mely a 100 főt nem haladhatta meg. Az 1860-as években 50-90 főig terjedt a taglétszám. A diáktűzoltóság példája bebizonyította, hogy a lokális káresemények kezelésében a diákok bevonásának és alkalmazásának tiszteletreméltó történelmi múltja van. A hazai önkéntes mozgalom másik nagy megbecsült bázisa az önkéntes tűzoltó egyesületek (ÖTE), melynek tagjai között a mai napig megtalálhatók a felsőoktatási intézmények tanulói. Magyarországon 2013-ban mintegy 550 ÖTE működik, melyek közül 427 ÖTE-nek van együttműködési megállapodása a hivatásos tűzoltósággal.⁴⁶

⁴³ 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról

⁴⁴ GÁBORJANI SZABÓ, Botond: A gerundium – egy jelkép születésének háttere. In: Gerundium, 2010/1. szám. pp. 8-27. http://gerundium.lib.unideb.hu/index.php?oldal=archivum&folyoirat_szam=MMX+vol.+I.+1. (letöltés: 2014. 09. 20.)

⁴⁵ U.o.

⁴⁶ BÉRCZI, László – VARGA, Ferenc: Az önkéntes tűzoltó egyesületek 2013. évi pályázatai <http://www.vedelem.hu/letoltes/tanulmany/tan478.pdf> (letöltés: 2014. 09. 20.)

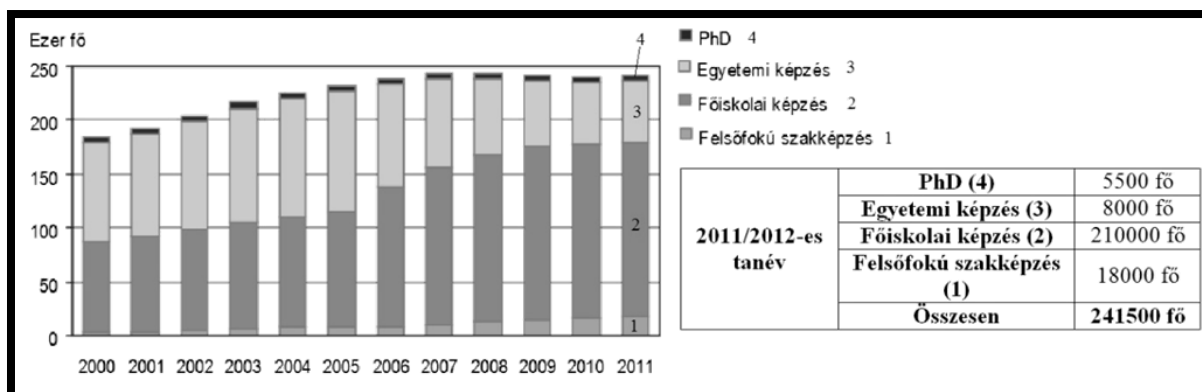
1. sz. táblázat. **A hivatásos és önkéntes tűzoltók aránya Európa egyes országaiban**

(Készítette: **Teknős László**, Varga Ferenc t. ddtbk. [2011.] táblázata alapján)⁴⁷

A táblázatból kitűnik, hogy Magyarország környezetében levő országok önkéntesség terén kedvezőbb létszám adatokat tudnak felmutatni. Németországban egy jól működő, kiépült önkéntességi hálózat van, mely példaértékű, de Lengyelország az össznépesség számhoz képest jelentős létszámú önkéntesekkel rendelkezik. Nyilván ezek az adatok tűzoltási és műszaki mentési területekre képeződnek le, tehát emellé még polgári védelmi erők is létrehozhatók, vagy a rendkívüli önkéntes számból a polgári védelmi feladatok végrehajthatók. Az adatokból látszik, hogy Magyarországon az önkéntesség társadalmi elfogadottságát növelni kell.

Felsőoktatási intézmények önkéntességének jelentősége

A történelmi hagyományok alapján szükség van a diákság katasztrófák elleni védekezésében történő bevonására.

2. sz. táblázat. **A felsőoktatási intézmények nappali tagozatán tanuló hallgatók számának alakulása, 2000–2011**

(Készítette: **Teknős László**, a Központi Statisztikai Hivatal [2012.] táblázata alapján)⁴⁸

⁴⁷ VARGA, Ferenc: Az önkéntesség szerepe és jelentősége a katasztrófavédelemben. Diplomamunka, Nemzeti Községi Egyetem, Budapest. 2013. p. 25.

⁴⁸ CSERNYÁK, Mariann: Oktatási adatok, 2011/2012. In: Statisztikai Tükör. VI. évf. 23. szám. 2012. p. 3. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas1112.pdf> (letöltés: 2014. 09. 20.)

Az Oktatási Hivatal 2011/2012-es tanévre vonatkozó adatai szerint országosan a felsőoktatásban nappali munkarendben körülbelül 242 ezren tanultak (friss adatok nem állnak rendelkezésre, de valószínűleg nagyságrendileg közel azonosak az értékek). A levelező munkarendben tanulók mintegy 100 ezer körül lehetnek jelenleg, de egyelőre velük nem lehet számolni, mivel valószínűsíthető, hogy már főállásban dolgoznak. Ebből kifolyólag a nappali hallgatók egyik előnye, hogy általában nincs főállásuk, ezért mozgathatóbbak, illetve nincs gyermekük, kevesebb társadalmi és szociális korláttal rendelkeznek, mint a családos, munkahellyel rendelkező levelezős társaik. Az önkéntes tevékenységet végzők közül a legtöbben ebből a korosztályból kerülnek ki és a motiválhatóság szempontjából, ők a legalkalmasabbak az új ismeretek befogadására, a nemzeti összefogás jegyében a katasztrófák elleni védekezésre. A nappali diákok másik előnye, hogy korosztályukat tekintve (18-35) fiatalok, fizikailag, lelkileg, egészségügyileg a legalkalmasabbak beavatkozásokra, műszaki-mentő tevékenységekre. A felsőoktatásban tanulók nagy privilégiuma, hogy széleskörű, speciális képzést kapnak több éven keresztül (vezetési-irányítási, műszaki, informatikai, kommunikációs, egészségügyi, pszichológiai, pedagógiai, mérnöki, logisztikai, környezetvédelmi-környezetbiztonsági stb.) melyet a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet országos, területi és helyi szervei hatékonyan fel tudnak használni a katasztrófák elleni védekezési munkálatokban.

A felsőoktatási intézmények tanulóinak önkéntessége egyrészt az aktív állampolgársági és a közösségi részvételt jelenti, mely a társadalom túlélési és önmentő képességét szolgálja, másrészt magában hordozza az önzetlenséget, a kölcsönös felelősségvállalást stb.

Felsőoktatási intézmények önkéntességével kapcsolatos célkitűzések

- Elsődlegesen: a felsőoktatási intézmények állítsanak fel egy közös önkéntes mentőszervezetet, ún. országos bevethetőségű elit önkéntes mentőszervezetet, melynek élén a Nemzeti Közszolgálati Egyetem állna.

1. sz. ábra. NKE Önkéntes Katasztrófavédelmi Szolgálatának ünnepélyes megalakulása⁴⁹ (Készítette. BM OKF, 2013.)

⁴⁹ BM OKF: Önkéntes polgári védelmi szervezet alakult a közszolgálati egyetemen. 2013. 03. http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=press_keptar_mutat&galeria_id=1188 (letöltés: 2014. 09. 20.)

- Másodlagosan: a jövőben a lehetőségekhez mérten minden felsőoktatási intézmény alakítsa meg a saját, önkéntes mentőszervezetét (diáktűzoltóság mintájára helyi eredetű veszélyek megelőzésében, elhárításában, felszámolásában való aktív részvétellel).
- 2014 októberére minimum 1000 fő önkéntes hallgató toborzása, felszerelése, eskütétele, csapatzászlók adományozása, melynek ünnepi helyszíne például a Hősök tere lenne. Az alapfelszerelésbe beletartozik 1 db. hátizsák, 1 pár bevetési bakancs, 1-1 db. téli és nyári overall, 2 db. póló, 1 pár szúrás biztos védőkesztyű, 1 db. téli kabát, 1 db. baseball sapka, 1 db. védősisak, 1 db., melynek költség vonzata maximum hetvenezer forint.
- A felmenő rendszerű általános és középiskolás katasztrófavédelmi versenyek alapján bevezetni a Felsőoktatási Intézmények Országos Katasztrófavédelmi Viadalát.
- A meglévő önkéntes mentőszervezetek utánpótlása, szakemberekkel történő feltöltése. A Felsőoktatási Intézmények Önkéntes Mentőszervezetébe (továbbiakban Mentőszervezet) történő tagság a hallgatói jogviszonyhoz kötött, így a diák diplomaszerzését követően (amennyiben nem folytatja tovább a képzést például mesterképzésben) tagsága megszűnik, de lehetőség van a lakóhely szerinti mentőcsoportokba becsatlakozni. Nagy előnye ennek a rendszernek, hogy az iskola éveiben már kaptak katasztrófavédelmi ismertek képzést, tehát az önkéntes mentőcsoportok kész elhivatott, alkalmazható, szakembert kapnak. Másrészt a katasztrófavédelmi szakember utánpótlás is megoldható, mivel az egyes szakterületek képviselőire a jelenkor kihívásait tekintve a hivatásos katasztrófavédelem szervezetének nagy szüksége van. Ez által a katasztrófavédelmi rendszerbe bekerülhetnek statikusok, közlekedési szakemberek, orvosok, mérnökök stb., így speciális és fontos területek és képességek integrálódnak be a katasztrófavédelembe.
- A Felsőfokú Intézmények Közös Önkéntes Mentőszervezet részére mihamarabb a Nemzeti Minősítés megszerzése. A 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet 57. § (1) bekezdése szerint az országban működő önkéntes mentőszervezet a hazai katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásai elleni védekezésben akkor vehet részt, ha a Nemzeti Minősítési Rendszerben meghatározott képzettségi, felkészültségi alapkövetelményeknek eleget téve a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve által lefolytatott minősítést megszerezte.
- Az önkéntes mozgalmak széleskörű kialakítása, társadalmi elfogadtatása, a haza védelmének erősítése a fiatalokban stb. A polgári védelmi erők megerősítésével a cél a közösségek önvédelmi képességének a növelése, és a katasztrófavédelmi szempontú szemlélet formálása, a polgári védelmi elvek erősítése stb.
- A pozitív társadalmi minta hiányának csökkentése érdekében – mivel ők szülők lesznek, felelősségteljes főállású polgárok, ezért - a nevelésük és a társadalomban elfoglalt értelmiségi helyük alapján - az országvédelemben és az önkéntesség szerepvállalásában növelni kell a motivációjukat. Ezzel az önkéntesség megfelelő társadalmi súlya megalapozható, mivel a pár ezer főnyi mentőszervezeti tag eljuttatja az információt a diáktársaiknak, akik a kapott információt haza, illetve a saját ismertségi körükbe „széttérítik”.

Alkalmazás lehetséges irányai

Az NKE Önkéntes Katasztrófavédelmi Szolgálata több alkalommal bizonyította, hogy diákokból álló civil szerveződésként a rá bízott feladatokat maradéktalanul és hatékonyan végre tudja hajtani. Igazolta, hogy eredményesen tudja támogatni a hivatásos erők munkáját.

2. sz. ábra. Az NKE Önkéntes Katasztrófavédelmi Szolgálata a 2013. évi júniusi dunai árvízi védekezésnél (Készítette: Teknős László, 2013.)

Felsőoktatási Intézmények Önkéntes Mentőszervezetének főbb tevékenységi köre:

- Általános polgári védelmi: mint például kitelepítésnél-befogadásnál segédlet, árvízi védekezési például homokzsáktöltés, de műszaki munkák is (gátépítés, fóliázás, szivattyútisztítás stb.). Cél az élet- és anyagi javak mentése, az ehhez szükséges logisztikai feladatok ellátása, az egészségügyi tevékenységek végrehajtása stb.
- Krízisintervenció, humanitárius feladatok
- Későbbiekben: szakfeladatok

Felsőoktatási Intézmények Önkéntes Mentőszervezete vállalja, hogy alaprendeltetésük szerint segítenek és közreműködnek a hazai katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásai elleni védekezésben. Feladata elsősorban a hazai, és határ menti együttműködések alapján (ahol indokolt) a katasztrófavédelmi beavatkozásokban való részvétel. Egyedi felkészültségük alapján részt vesznek a katasztrófák következményeinek felszámolásában, az élet- és tárgymentésében, kimentésében és egészségügyi, illetve humanitárius feladatok ellátásában. A rá bízott feladatokat önállóan és más szervezetekkel (hivatásos, önkéntes, karitatív stb.) együttműködve is végrehajtja. Segíti a helyi közigazgatási és szakmai szervezetek tevékenységét. A bevezetésre kerülő lakossági tájékoztatási és lakosságvédelmi feladatok szervezésében és koordinálásában aktívan részt vesz. Vállalja a szervezetek logisztikai biztosításának szervezését és ellátását, a beérkező segélyszállítmányok fogadásában a segédletet.

Felsőoktatási Intézmények Közös Önkéntes Mentőszervezete és a Felsőoktatási Intézmények Önkéntes Mentőszervezetei a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet szakmai irányítása mellett vesz részt a védekezésben, károk felszámolásában, a mentésben.

Alkalmazhatóság

- *Beavatkozás:* Felsőoktatási Intézmények Önkéntes Mentőszervezete olyan különleges, széleskörű szaktudással rendelkező, kiképzett, speciális technikai eszközökkel felszerelt, önkéntesen létrehozott civil szerveződés melynek fő feladatai a katasztrófákat és veszélyhelyzeteket követő hatásokat kivédése, a következmények felszámolása, az élet és anyagi javak mentése elsősorban Magyarország területén belül, országos viszonylatban. Alkalmasak továbbá a helyi veszélyeztető tényezők hatásainak csökkentésére és az elsődleges mentési tevékenységgel összefüggő védelmi feladatok elvégzésére.

- *Gyakorlatokon részvétel:* például HUNOR-HUSZÁR gyakorlatain, illetve a 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet 65. § (1) bekezdése alapján a védekezésre való felkészülés érdekében a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve, illetve területi szervei a mentőszervezetek bevonásával rendszeresen gyakorlatokat szerveznek, amelyen a mentőszervezet részt vesz a gyakorlattervben foglaltaknak megfelelően.
- *Lakosságfelkészítés területén:* fel kell éleszteni a lakosságfelkészítő mentori országos hálózatot (pszichológus, pedagógus, kommunikációs hallgatók előnyösebb helyzetben). Rendezvények egészségügyi, krízisintervenciós biztosítása (egyetemek ünnepei, fesztiválok stb.).
- Későbbiekben a Veszélyhelyzeti Információs és Tájékoztató Rendszer (VITÁR) működtetésében aktív részvétel. Véleményem szerint létre kell hozni egy olyan komplex információs rendszert, mely a lakosság túlélési képességét hivatott biztosítani felkészítések és tájékoztatások által a katasztrófa esemény bekövetkezése előtt, alatt és után. Ez lenne a Veszélyhelyzeti Információs és Tájékoztató Rendszer (továbbiakban: VITÁR), amely a kétirányú, ellenőrizhető kommunikációra épül, elősegítve a polgárok felkészítését és a veszélyhelyzeti tájékoztatását.⁵⁰

Felsőoktatási Intézmények Önkéntes Mentőszervezetének fontossága

Magyarországon a civil szervezetek bevonásával próbálják meg kezelni a különleges szaktudást igénylő helyzeteket, mely az ENSZ, EU és NATO tagságból adódó elvárások miatt az alkalmazási igény tovább fogja erősíteni a szerepüket.

Az önkéntes mentőszervezet előnye, hogy vannak tagok, akik olyan speciális tudást biztosító felsőoktatási intézményekből jönnek, amit kamatoztathatnak a kárhelyszínen. Magyarország biztonságának fenntartásában luxus és értelmetlen lenne *a felsőoktatási tanuló ifjúság erőpotenciálját figyelmen kívül hagyni*. Magyarország számára tehát azért elengedhetetlen több ilyen szintű mentőszervezet, mint a Felsőoktatási Intézmények Közös Önkéntes Mentőszervezetének és a Felsőoktatási Intézmények Önkéntes Mentőszervezeteinek megalakulása, mert a katasztrófák során, ha szükséges a mentőszervezet(ek) speciális felkészültségét és tudását kamatoztatni tudja, ezzel is gyorsítva a probléma elhárítását. A gyors segítség megszervezése során nagy hangsúlyt kell fektetni az egyetemi és főiskolai önkéntesekre, hiszen az NKE Önkéntes Katasztrófavédelmi Szolgálat a 2013. évi júniusi árvízi védekezésnél odaadásuk és elköteleződésük okán a veszélyhelyzetben jól megállta a helyét, mind a konkrét helyszíni beavatkozásokban, mind a Megyei Védelmi Bizottságok operatív csoportjainak munkájában, illetve a Veszélyhelyzet kezelési központ telefonos pultjában.

Az egyházi hallgatók szerepét és jelentőségét is vizsgálni kell az önkéntes mentőszervezetben, ugyanis a nagy múltú emberbaráti szeretet, melyet az egyházi iskolák képviselnek hagyományosan értéke van a hazai társadalomban. A középkori jótékonykodás folyamatosan fejlődött át az emberiség szociális - társadalmi - gazdasági előrehaladásával az önkéntes segítségnyújtáson keresztül, a karitatív mozgalmakká, melyek példát mutatnak a közösség minden tagjának. Ennek megfelelően valamennyi egyház segélyszervezetének kiterjedt szociális hálózata van, sok taggal, mely a polgári védelmi erőpotenciált hatékonyan támogathatja. A Baptista Szeretetszolgálat (Rescue24 Tűzoltó és Kutató- Mentő Nemzetközi Csoport) a Magyar Református Szeretetszolgálat, Katolikus Karitás – Caritas Hungarica, Magyar Máltai Szeretetszolgálat, Magyar Ökumenikus Segélyszervezet több alkalommal

⁵⁰ TEKNŐS, László – ENDRÓDI, István: A civilhelp.hu információs rendszer helye és szerepe a katasztrófavédelem szervezetében, és jelentősége a polgári védelmi feladatok végrehajtásában, Budapest. 2013. pp. 1- 63. <http://www.vedelem.hu/letoltes/tanulmany/tan486.pdf> (letöltés: 2014. 09. 20.)

bizonyította az eredményes együttműködést a hivatásokkal a haza szolgálatában a lakosság életének védelme érdekében. Az egyházak kapcsolódási pontjai között kiemelendő a katasztrófa következményeinek felszámolásában részt vevők, a kitelepített lakosság ellátásában való aktív részt vétel (élelmezés és egészségügyi ellátás, szükségszállás biztosítása stb.) és a krízisintervenció (lelki gondozással egybe kötve).

Felsőoktatási Intézmények Önkéntes Mentőszervezetének felépítése

A mentőszervezet hat komponensből áll.

- A vezetési, irányítási és koordinációs (VIK)
- Infokommunikációs,
- Lakosságvédelmi,
- Egészségügyi,
- Logisztikai,
- Műszaki és kárfelszámoló komponens, melyek a kialakult kockázatok és veszélyeztető hatások kezelésére további komponensek is létrehozhatók (a szerteágazó felsőfokú képzettségű adódó szaktudás ezt lehetővé teszi).⁵¹

3. sz. ábra. Felsőoktatási Intézmények Önkéntes Mentőszervezetének felépítése a létszámokkal

(Készítette: Teknős László, 2014.)

A mentőszervezet létszáma intézményenként legalább 50 fő, hallgatói létszámok alapján kb. 60 Felsőoktatási intézményt alapul véve összesen 3000 fő.

Felsőoktatási Intézmények Közös Önkéntes Mentőszervezetének központi szereplője az Nemzeti Közszerológati Egyetem.

Miért lenne a Nemzeti Közszerológati Egyetem a Felsőoktatási Intézmények Közös Önkéntes Mentőszervezetének az irányítója, és a felsőoktatás önkéntes mozgalmának a koordinátora?

⁵¹ 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól. <http://net.jogtar.hu/jr/gen/getdoc2.cgi?dbnum=1&docid=A1100062.BM> (letöltés: 2014. 09. 20.)

- Magyarország egyik legnépszerűbb felsőoktatási intézménye a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE), mely alapján kijelenthető, hogy erős presztízst, központiságot teremt az intézmények között. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem jogelőd intézményei már több száz éves múlttal rendelkeznek, melynek egyik központi, impozáns bázisa az egykori Ludovika Akadémia, mely nemcsak történelmével, hanem a kerületi elhelyezkedését tekintve is tiszteletet parancsol. A legtöbb főiskola, egyetem Józsefvárosban található, és ebben a kerületben épülnek majd meg a Nemzeti Közszolgálati Egyetem új oktatási épületei, mely meghatározó eleme lesz a nyolcadik kerületnek, és az országnak a hazafias szemléletmód fenntartásában, a katasztrófák elleni védekezést tekintve a nemzeti összefogásnak.
- A jelentkezők számát tekintve igen előkelő helyezés: a 2014-es évben a Nemzeti Közszolgálati Egyetemet 6258-an jelölték meg a felvételi jelentkezési lapokon, mely minden karon többszörös túljelentkezést generált.⁵² A jelentkezések az előző évekhez képest erőteljesen növekedtek, mintegy 20 százalékkal többen jelölték meg első helyen az egyetem valamely képzését,⁵³ ami az NKE képzési rendszerének a minőségi mutatói miatt következhetett be.⁵⁴ A legnépszerűbb kar a Rendészettudományi Kar (RTK), így elmondható, hogy a legtöbb felvételiző a haza védelmében aktívan részt akar venni. A Katasztrófavédelmi Intézet (KVI) katasztrófavédelem alapképzési szakán, ebből két szakirányán több mint 25-szörös volt a túljelentkezés aránya, mely indokoltá teszi a hallgatók önkéntességen alapuló behívását a katasztrófavédelmi rendszerbe.⁵⁵
- Magas színvonalú képzések: A két éve működő Nemzeti Közszolgálati Egyetem nemcsak a Ludovika Akadémia szellemi utódja, hanem a honvédelmi,- rendészeti,- és közigazgatási ismeretek oktatásának felelősségteljes folytatója.⁵⁶ Megvannak a feltételek a magas szintű irányítási-vezetési gyakorlatok megtartására (Vadvíz 2013, Végvár 2014 törzsvezetési gyakorlat), a tapasztalatok szerzésére, a magas fokú vezetői képzések megtartására, hazafias oktatás-nevelés végrehajtására.
- Az NKE Katasztrófavédelmi Intézet oktatóinak több mint 70%-a rendelkezik tudományos fokozattal, mely a magas színvonalú törzsvezetési-irányítási és kárelhárítási, kárfelszámoló tapasztalatokkal kiegészülve alkotnak egy minőségi, jól felkészült szakállományt.⁵⁷ Az oktatók ismeri továbbá a beavatkozás műveleti sorrendjét, illetve szerteágazó kapcsolatokat ápolnak a védelmi igazgatásban résztvevő szervekkel, szervezetekkel, melyek lehetővé teszik a kimagasló szakmai rálátást a haza szolgálatában a biztonságért.
- Nemzeti Közszolgálati Egyetemnek van veszélyhelyzetben kipróbált, bevethető szervezete. A NKE Önkéntes Katasztrófavédelmi Szolgálatának támogatottsága egyre erősödik: Kocsis Máté, Józsefváros polgármestere a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen példaértékűen megkezdett önkéntességének elismeréseképpen Oktatási és

⁵² Felvételi: a legjobb 10 között az NKE. 2014. 04. <http://uni-nke.hu/hirek/2014/04/14/felveteli-a-legjobb-10-kozott-az-nke> (letöltés: 2014. 09. 15.)

⁵³ Egyre népszerűbb a Nemzeti Közszolgálati Egyetem. 2014. január. <http://www.magyarhirlap.hu/egyre-nepszerubb-a-nemzeti-kozszoalati-egyetem> (letöltés: 2014. 09. 15.)

⁵⁴ BLESZITY, János: Podgotovka diplomirovannuh specializtov po cserezvucsijnüm szitujacijam v Vengrii. POZHARY I CHREZVYCHAJNYE SITUACII: PREDOTVRASHENIE LIKVIDACIA / FIRE AND EMERGENCIES: PREVENTION ELIMINATION 4:(12) pp. 9-13. (2012)

⁵⁵ Felvételi: a legjobb 10 között az NKE. 2014. 04. <http://uni-nke.hu/hirek/2014/04/14/felveteli-a-legjobb-10-kozott-az-nke> (letöltés: 2014. 09. 15.)

⁵⁶ PATYI, András: Rektori köszöntő. <http://uni-nke.hu/egyetem/rektori-koszonto> (letöltés: 2014. 04. 15.)

⁵⁷ BLESZITY, János: Megalakult a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézete. In: Katasztrófavédelmi Szemle, XIX. évf. 3. szám. 2012. pp. 58-60. ISSN: 1218-2958 <http://www.vedelem.hu/letoltes/ujzag/v201203.pdf> (letöltési idő: 2014. 09. 15.)

kiképzési központot alakított ki a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Középpesti Kirendeltségével együttműködve. Dr. Bakondi György t. altábornagy úr az avatási ünnepségen mondta, hogy „...Egy olyan központot sikerült létrehozunk a Józsefvárosi Önkormányzat, a Nemzeti Közszerelési Egyetem, és a Katasztrófavédelem együttműködésének köszönhetően, amely oktatási, képzési és felkészülési lehetőséget biztosít a jövő katasztrófavédelmi tisztjeinek.”⁵⁸ Ez olyan példamutató lehetőség és támogatás a diákság önkéntességének behívására, mely megalapozhatja a jelenkor és a jövő ifjúságának védekezési szemléletmódját, illetve összekovácsolhatja az ország biztonságáért tenni akaró fiatalokat.

4. sz. ábra. A józsefvárosi önkormányzat oktatási és kiképzési terem adott az önkénteseknek⁵⁹

Kutatás összefoglalása:

Az utóbbi évek káreseményei (2010-es év borsodi árvizei, ajkai vörösiszap katasztrófa, 2013. évi márciusi hóhelyzet, 2013. évi dunai árvíz stb.) bebizonyították, hogy az önkéntes mentőszervezeteknek kulcsfontosságú szerep jut a kialakult helyzetek elhárításában, felszámolásában, illetve a speciális szaktudásuk, felszerelésük következtében jelentősen erősítik a lakosság és az anyagi javak védelmét. Az önkéntes mentőszervezetek megalakításának szükségességét egyrészt a (katasztrófa) veszélyeztetettség növekedése, másrészt az ebből adódó társadalmi biztonsági igények tették indokolttá. Jelenleg az önkéntesség erősödése figyelhető meg a katasztrófavédelmi rendszerben. Ennek lehetőségét a hazai jogszabályi környezet, a finanszírozási rendszer, a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet hajlandósága és támogatása biztosítja. Az önkéntesség egyik kiaknázatlan területe a felsőoktatási intézmények hallgatóinak behívása a katasztrófavédelmi rendszerbe. A cél olyan egységes szervezetek és az eredményes fellépéshez szükséges követelményrendszer kiépítése, mely a közeljövőben katasztrófavédelmi ifjúsági mozgalommá fejlődhet ki, aktívan hozzájárulva a hazai társadalom önmentési képességének növeléséhez.

⁵⁸ AMBRUSZ, József: Oktatási Központot kapott a Nemzeti Közszerelési Egyetem Önkéntes Katasztrófavédelmi Szolgálat. <http://old.uni-nke.hu/index.php/hu/osszes-cikk/89-egyetem/2123-oktatasi-kozpontot-kapott-a-nemzeti-kozszerelési-egyetem-onkentes-katasztrofavedelmi-szolgalata> (letöltés: 2014. 09. 15.)

⁵⁹ BM OKF: Önkormányzati gesztus a katasztrófavédelemnek. 2013. július. http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=2103 (letöltés: 2014. 09. 20.)

A 21. századi kihívásokat tekintve, úgymint a hagyományos veszélyforrások, a növekvő veszélyek (veszélyes anyagok szállítása - közúti, vasúti, vízi, veszélyes üzemek jelenléte) és az új típusú kihívás körében megjelenő veszélyek (klímaváltozás, nemzetközi terrorizmus, kritikus infrastruktúra védelme stb.) határozzák meg az ország védelmi struktúráját, célkitűzéseit, amiben minden olyan lehetőséget ki kell használni, mely a polgári lakosság túlélését segíti elő. Ennek megfelelően létre kell hozni a Felsőoktatási Intézmények Önkéntes Mentőszervezeteit (FIÖM) és a Felsőoktatási Intézmények Közös Önkéntes Mentőszervezetét (FIKÖM), melyek szakértelmükkel (oktatási specifikumaikat figyelembe véve), hasznosak lesznek a katasztrófák elleni védekezésben. Erre példa a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Önkéntes Katasztrófavédelmi Szolgálat (NKE ÖKSZ), mely a vezetési-irányítási, polgári védelmi ismereteiket már több alkalommal is bizonyítani tudták (például 2013-as dunai árvízi védekezés, HUNOR 2013. októberi minősítő gyakorlat, 2014. évi Fővárosi és az Országos Katasztrófavédelmi Ifjúsági Verseny, NKE Közös Egyetemi Gyakorlat – Végvár 2014 stb.).

Az önkéntességben belül az önkéntes tűzoltó egyesületek (ÖTE), az önkéntes mentőszervezetek (HUNOR, HUSZAR, NKE ÖKSZ stb.), a karitatív szervezetek (Magyar Vöröskereszt, Baptista Szeretetszolgálat, Magyar Máltai Szeretetszolgálat stb.) egyéni sajátosságaik és speciális képességeik, széles körű szakterületük, védekezésben betöltött szerepük ellenére rendelkeznek azon beavatkozási, polgári védelmi képességekkel, melyekkel lehetővé válik a katasztrófák elleni védekezés mindhárom védekezési időszakában az aktív, hatékony részvétel.

Megállapítás

Megállapítottam, és kidolgoztam, hogy a polgári védelem erőinek jövője és kiaknázatlan nagy lehetősége a felsőoktatási intézmények hallgatóiban rejlik. A már meglévő önkéntes mentőszervezetek mellett ők lehetnek az alapjai és garanciái egy komplex feladatokra bevethető polgári védelmi erőnek, melyek akár a veszélyhelyzeti szintet el nem érő feladatokban is képesek hatékonyan részt venni. A körülbelül 242000 főnyi felnőtt tanuló megszólítása, toborzása és katasztrófavédelmi szempontú nevelése nehéz, de egyben nemes feladat. Magyarország nemzetközi megítéléséhez, népszerűsítéséhez nagymértékben hozzájárul a felsőoktatási hallgatók a nemzeti összefogásba történő behívása. Cél, szélesíteni a katasztrófák elleni védekezésben hatékonyan tenni tudó polgárok létszámát, hogy minőségben és mennyiségben legyen elég létszám Magyarország szolgálatában a biztonságért.

Fentiekben végrehajtott kutatási tevékenységem alapján a következő tézist javaslom elfogadásra:

A hazai önkéntes polgári védelmi rendszer átfogó értékelése alapján kidolgoztam és konkrét javaslat tettem az újfajta, eddig kiaknázatlan lehetőségre, ami a hazai felsőoktatás hallgatóinak bevonásával a komplex önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek hatékonyságának, erő többszörözésére.

A tézis alapján javaslom:

Javaslom, hogy az önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek toborzásának, kiképzésének legyen a zászlós hajója a NKE közösen a BM. OKF-el, és egy hatástanulmány elkészítése után haladéktalanul kezdje meg a feladat végrehajtását.

Irodalomjegyzék

Magyarország Alaptörvénye

2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról 1. § (1) http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100128.TV (letöltés: 2014. 03. 20.)

62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól. <http://net.jogtar.hu/jr/gen/getdoc2.cgi?dbnum=1&docid=A1100062.BM> (letöltés: 2014. 03. 20.)

AMBRUSZ, József: Oktatási Központot kapott a Nemzeti Közszerológati Egyetem Önkéntes Katasztrófavédelmi Szolgálat. <http://old.uni-nke.hu/index.php/hu/osszes-cikk/89-egyetem/2123-oktatasi-kozpontot-kapott-a-nemzeti-kozszerologati-egyetem-onkentek-katasztrofavedelmi-szolgalata> (letöltés: 2014. 04. 15.)

BÉRCZI, László – VARGA, Ferenc: Az önkéntes tűzoltó egyesületek 2013. évi pályázatai <http://www.vedelem.hu/letoltes/tanulmany/tan478.pdf> (letöltés: 2014. 03. 20.)

BLESZITY, János: Megalakult a Nemzeti Közszerológati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézete. In: Katasztrófavédelmi Szemle, XIX. évf. 3. szám. 2012. pp. 58-60. ISSN: 1218-2958 <http://www.vedelem.hu/letoltes/ujzag/v201203.pdf> (letöltési idő: 2014. 04. 15.)

BLESZITY, János: Podgotovka diplomirovannüh szpecialisztov po cserezvücsjnüm szitujacijam v Vengrii. POZHARY I CHREZVYCHAJNYE SITUACII: PREDOTVRASHENIE LIKVIDACIA / FIRE AND EMERGENCIES: PREVENTION ELIMINATION 4:(12) pp. 9-13. (2012)

BM OKF: Önkéntes polgári védelmi szervezet alakult a közszerológati egyetemen. 2013. 03. http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=press_keptar_mutat&galeria_id=1188 (letöltés: 2014. 03. 20.)

BM OKF: Önkormányzati gesztus a katasztrófavédelemnek. 2013. július. http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=2103 (letöltés: 2014. 03. 20.)

CSERNYÁK, Mariann: Oktatási adatok, 2011/2012. In: Statisztikai Tükör. VI. évf. 23. szám. 2012. pp. 1-5. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas1112.pdf> (letöltés: 2014. 03. 20.)

Egyre népszerűbb a Nemzeti Közszerológati Egyetem. 2014. január. <http://www.magyarhirlap.hu/egyre-nepszerubb-a-nemzeti-kozszerologati-egyetem> (letöltés: 2014. 04. 15.)

ENDRŐDI, István: A magyar önkéntes polgári védelmi szervezetek szerepe hazánkban, az új katasztrófavédelmi törvény alapján. <http://www.vedelem.hu/letoltes/tanulmany/tan463.pdf> (letöltés: 2014. 03. 20.)

Felvételi: a legjobb 10 között az NKE. 2014. 04. <http://uni-nke.hu/hirek/2014/04/14/felveteli-a-legjobb-10-kozott-az-nke> (letöltés: 2014. 04. 15.)

GÁBORJÁNI SZABÓ, Botond: A gerundium – egy jelkép születésének háttere. In: Gerundium, 2010/1. szám. pp. 8-27. http://gerundium.lib.unideb.hu/index.php?oldal=archivum&folyoirat_szam=MMX+vol.+I.+1. (letöltés: 2014. 03. 20.)

PATYI, András: Rektori köszöntő. <http://uni-nke.hu/egyetem/rektori-koszonto> (letöltés: 2014. 04. 15.)

SZAKÁL, Béla - CIMER, Zsolt - KÁTAI-URBÁN, Lajos – VASS, Gyula: Iparbiztonság II.: A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek következményei és kockázatai. Budapest. TERC Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., 2013. pp. 1-182. ISBN:978 615 5445 00 2

TEKNŐS, László: A rendkívüli időjárás okozta veszélyhelyzetek és a kárterületeken végzendő polgári védelmi feladatok rendszere Magyarországon. Konferencia kiadvány "Katasztrófavédelmi Díj" Tudományos Konferencia 2013. Budapest, Magyarország, 2013. pp. 80-100. ISBN:[978-615-5305-18-4](http://www.vedelem.hu/letoltes/978-615-5305-18-4)

TEKNŐS, László – ENDRŐDI, István: A civilhelp.hu információs rendszer helye és szerepe a katasztrófavédelem szervezetében, és jelentősége a polgári védelmi feladatok végrehajtásában, Budapest. 2013. pp. 1-63. <http://www.vedelem.hu/letoltes/tanulmany/tan486.pdf> (letöltés: 2014. 03. 20.)

VARGA, Ferenc: Az önkéntesség szerepe és jelentősége a katasztrófavédelemben. Diplomamunka, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest. 2013. pp. 1-82.

Felhasznált nemzetközi rövidítések jegyzéke

- ALS: Advanced Life Support – Fejlett életben tartási műveletek
- BLS: Basic Life Support – Alapvető életben tartási műveletek
- BoO: Base of Operations – Műveleti bázis
- CEPC: [Civil Emergency Planning Committee](#) - Polgári Védelmi Tervezési Bizottság
- CIP: **Critical Infrastructure Protection - kritikusinfrastruktúra-védelem**
- CIWIN: Critical Infrastructure Warning Information Network - létfontosságú infrastruktúrák figyelmeztető információs hálózata
- CPG: [Comprehensive Political Guidance](#) - Átfogó Politikai Iránymutatás
- DG ECHO: European Community Humanitarian Office - Az Európai Közösség humanitárius Hivatala
- ERN: European Reminiscence Network – Európai Emlékezés Hálózata
- PROCIV: Protection Civil – polgári védelmi munkacsoport
- ETA: Estimated Time of Arrival – Érkezés becsült ideje
- FCSS: Field Coordination Support Section – Tábortábori Koordinációs Támogató Egység
- FP: Focal Point - kapcsolattartó pont
- GA: General Assembly - Közgyűlés
- GPS: Global Positioning System – Globális Helymeghatározó Rendszer
- HAZMAT: Hazardous Materials – Veszélyes anyagok
- IEC INSARAG: External Classification – INSARAG külső minősítési

(rendszer)

- IFRC: International Federation of the Red Cross and Red Crescent Societies
Vöröskereszt és Vörös Félhold Szervezetek Nemzetközi Szövetsége
- IHP: International Humanitarian Partnership – Nemzetközi Humanitárius Partnerség
- INSARAG: International Search and Rescue Advisory Group – Nemzetközi Kutatási és Mentési Tanácsadó Csoport
- ISO: International Organisation for Standards – Nemzetközi Szabványügyi Szervezet
- LEMA: Local Emergency Management Authority – Helyi Veszélyhelyzetkezelési Hatóság
- NATO: North Atlantic Treaty Organisation - Észak-atlanti Szerződés Szervezete
- NGO: Non-Governmental Organisation – Nem kormányzati (civil) szervezet
- OCHA: Office for the Coordination of Humanitarian Affairs – Humanitárius Ügyek Koordinációs Irodája
- OSOCC: On-Site Operations Coordination Centre – Helyszíni Műveleti Koordinációs Központ
- PPE: Personal Protective Equipment – Egyéni védőfelszerelés
- RDC: Reception/Departure Centre – Fogadó/Elindulási Központ
- SOP: Standard Operations Procedure – Szabvány műveleti eljárás
- TOR: Terms of Reference – Feladat meghatározás
- UHF: Ultra High Frequency – Ultramagas frekvencia
- UN: United Nations – Egyesült Nemzetek (ENSZ)
- UNDAC (Team): United Nations Disaster Assessment and Coordination (Team)
Egyesült Nemzetek Katasztrófabecslési és Koordinációs (Csapata)
- USAR: Urban Search and Rescue – Városi kutatás és mentés
- VHF: Very High Frequency – Nagyon magas frekvencia
- 24/7: Available 24 hours a day, 7 days a week – Heti 7 napon, napi 24 órán át rendelkezésre álló